

Allochtonen in Nederland
2004

Voorwoord

Voor u ligt de tiende uitgave van de CBS-publicatie *Allochtonen in Nederland*. Deze publicatie is bedoeld voor iedereen die beroepshalve of anderszins geïnteresseerd is in de leefsituatie van allochtonen in de Nederlandse samenleving. In deze jaarlijks verschijnende publicatie wordt bijzondere aandacht geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid.

Deze editie van *Allochtonen in Nederland* bevat voor het eerst informatie over de waardering van allochtone bevolkingsgroepen voor hun woning en leefomgeving. Ook hun oordeel over hun leefsituatie, hun gezondheid en hun sociale contacten komt voor de eerste maal aan bod. Daarnaast geeft deze publicatie een actuele aanvulling op de demografische gegevens en de informatie over leren, werk en inkomen uit de vorige edities.

De publicatie is samengesteld op verzoek van en mede gefinancierd door de Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden van het Ministerie van Justitie.

Het CBS heeft meer in huis aan artikelen en cijfers over allochtonen dan in *Allochtonen in Nederland* is opgenomen. Alle informatie kunt u kosteloos vinden op de website van het CBS (www.cbs.nl). De cijfers zijn veelal te vinden in de elektronische databank StatLine.

De Directeur-Generaal van de Statistiek,

Drs. G. van der Veen

Voorburg/Heerlen, november 2004

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Druk

OBT bv, Den Haag

Omslag-ontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel. 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2004.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik toegestaan.
Bronvermelding is verplicht.

Prijzen zijn excl. administratie- en verzendkosten.

Prijs: € 15,50

Kengetal: B-52

ISBN 9035725697

CBS-productnummer: 0510804010

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enzovoort, beginnend in 2003 en eindigend in 2004
1993/'94–2003/'04	= boekjaar enz., 1993/'94 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Inhoud

Voorwoord	3
Kerncijfers	9
Artikelen	
1. Hoofdpijnen	11
2. Groei allochtone bevolking fors minder	17
3. Minder tevreden over het wonen	23
4. Vaak minder gelukkig	31
5. Onderwijs en schoolkleur	35
6. Jongeren hoger opgeleid	47
7. Vaker werkloos	51
8. Werken in bestuur en zorg	57
9. Inkomens van gezinnen	63
10. Veel ouderen in de bijstand	67
Tabellen	
A. Bevolking	78
B. Wonen	85
C. Onderwijs	88
D. Arbeidsmarkt	104
E. Inkomen	120
F. Sociale zekerheid	122
Begrippen	129
Aan deze publicatie werkten mee	137

Kerncijfers

Eenheid		1996	1999	2001	2002	2003
		<i>autochtonen</i>				
		<i>niet-westerse allochtonen</i>				
Bevolking						
Bevolkingsgroei	%	0,1 4,3	0,2 4,7	0,2 5,1	0,1 4,1	0,1 2,8
Levendgeborenen	1 000	152 27	158 30	158 33	157 33	155 33
Migratiesaldo	1 000	-13 24	-7 34	-12 44	-16 32	-17 15
Onderwijs						
Vertraging van kinderen met laagopgeleide ouders	% kinderen op basisschool	19 34	. .	22 32	23 32	24 33
Eindexamenkandidaten vmbo	% van totaal vo	. .	55 72	58 74	59 76	58 74
Deelname hoger onderwijs	% 19-24-jarigen ¹⁾	27 10	28 13	29 14	29 14	30 14
Arbeidsmarkt						
		% bevolkingsgroep				
Arbeidsparticipatie	15-64 jaar	61 40	66 45	67 50	68 50	67 49
Werkloosheid	15-64 jaar	6 22	3 14	3 9	3 10	4 14
Jeugdwerkloosheid	15-24 jaar	10 34	7 18	6 14	8 16	9 21
Sociale zekerheid ²⁾						
		% bevolkingsgroep 15-64 jaar				
Personen met uitkering		. .	13 25	12 23	12 29	. .
Arbeidsongeschiktheid		. .	8 7	9 8	9 11	. .
Bijstand		. .	3 16	2 14	2 16	. .
WW		. .	2 2	1 2	2 3	. .

¹⁾ Bij het hbo betreft het percentage de 19-23-jarigen, bij het wo de 20-24-jarigen.

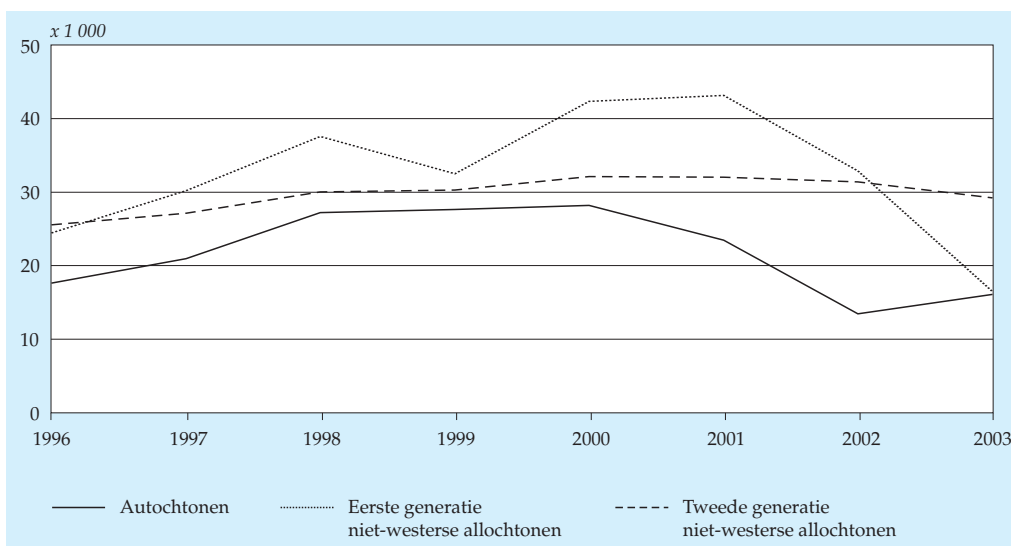
²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

1. Hoofdpijnen

Groei niet-westerse allochtonen fors minder

In 2003 is de groei van de niet-westers allochtone bevolking afgenomen. Met 2,8 procent was de groei de laagste sinds 1996. In de laatste jaren van de vorige eeuw lag de groei nog rond de vijf procent. De verminderde groei vond plaats bij de eerste generatie. Met name het aantal asielmigranten is afgenomen. Het aantal gezinsvormende immigranten daarentegen is op een hoog niveau gebleven. De groei van de tweede generatie bleef vrijwel constant.

1.1 Bevolkingsgroei naar herkomstgroepering

De grootste groepen niet-westerse allochtonen worden nog altijd gevormd door de Turken (352 duizend) en Surinamers (325 duizend). Op de derde plaats komen de Marokkanen (306 duizend) en op de vierde plaats de Antillianen en Arubanen (131 duizend). Bij de laatste groep deed zich in 2003 een zeer sterke daling van de bevolkingsgroei voor. In 2003 nam deze groep namelijk toe met slechts 1,4 duizend personen, terwijl deze bevolkingsgroep in 2000 nog met bijna 10 duizend groeide. De eerste generatie Antillianen nam in 2003 zelfs licht af.

Gezinsvormers grootste groep migranten

Immigranten worden onderscheiden naar het motief waarmee ze naar Nederland komen, zoals asiel, arbeid, gezinshereniging of gezinsvorming. Er komen steeds minder asielmigranten Nederland binnen. Vormden de asielmigranten van 1999 tot en met 2001 met gemiddeld 24 duizend per jaar nog de grootste groep, in 2003 waren het er nog maar 9 duizend. De strengere asielwetgeving speelt hierbij een rol. Verder zette de daling van het aantal ingediende asielverzoeken in 2003 door. Het aantal verwijderde asielzoekers bereikte in 2003 een maximum van bijna 22 duizend.

Ook het aantal arbeidsmigranten neemt af. In 2001 kwamen nog 20 duizend migranten naar Nederland voor werk. Twee jaar later waren dat er bijna 4 duizend minder. Dat komt onder andere door een minder gunstig economisch klimaat.

Het aantal gezinsherenigers dat naar Nederland komt is sinds 1996 gedaald. De nadruk is eind jaren negentig verschoven naar immigratie om een gezin te vormen. Tussen 1999 en 2003 is het aantal gezinsvormers dat naar Nederland komt met ruim 7 duizend toegenomen. Daarmee vormen ze in 2003 de grootste groep immigranten. Drie op de tien immigranten komen naar ons land om te trouwen of samen te wonen. Gezinsvormers komen vooral uit Turkije en Marokko, in 2003 zelfs één op de drie. Niet alleen Turken en Marokkanen van de eerste generatie, maar ook van de tweede kiezen vaak voor een partner uit het herkomstland.

Minder allochtone tienermoeders

In 2002 is een eind gekomen aan de stijging van het aantal tienermoeders. De lichte daling van het aantal geboorten onder tienermeisjes kwam voor rekening van allochtone tieners: 1 937 geboorten in 2002, tegen 2 085 in 2001. Het aantal autochtone tieners dat een kind kreeg, bleef wel licht toenemen. Toch is de kans van niet-westerse allochtone meisjes om tienermoeder te worden nog steeds vele malen groter dan die van autochtone meisjes. In 1996 was deze kans acht keer groter, in 2002 nog ruim vijf keer.

Onder tieners van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaans/Arubaanse herkomst is de afname vooral het gevolg van betere zwangerschapspreventie. Onder meisjes met een Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse achtergrond is zowel het aantal geboorten als het aantal abortussen in 2002 beduidend afgenomen.

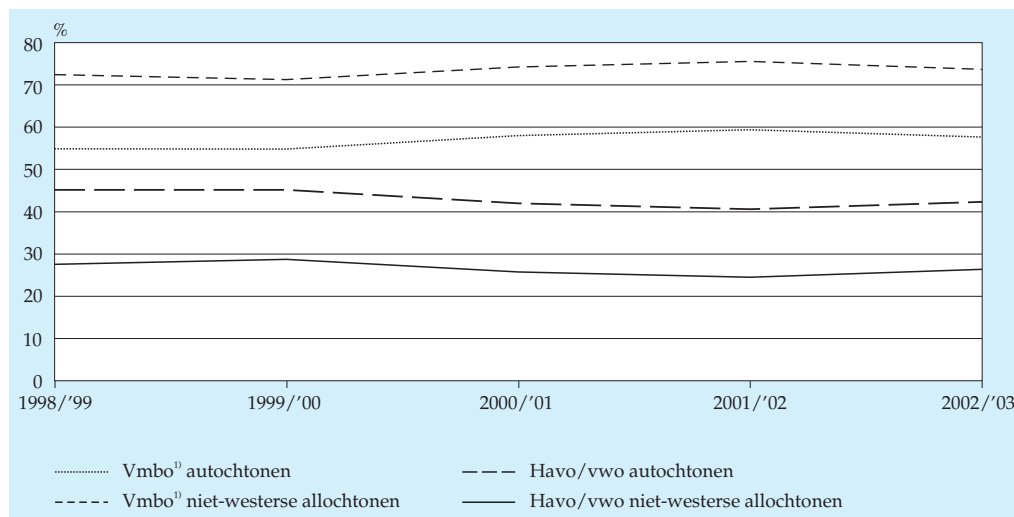
Meer vertraging op de basisschool

Allochtone kinderen lopen meer vertraging op in het basisonderwijs. Kinderen van wie de ouders een laag opleidingsniveau hebben, komen vaker één of meer jaar later van de basisschool dan autochtone kinderen met laag opgeleide ouders. Van deze groep allochtone kinderen is eenderde vertraagd, tegen 24 procent van de overeenkomstige autochtone groep en 15 procent van de overige leerlingen. Jongens lopen vaker vertraging op dan meisjes.

Allochtonen volgen vaak vmbo-onderwijs

Na de basisschool gaan niet-westers allochtone leerlingen vaker naar een schoolsoort van een lager niveau dan autochtone leerlingen. In het schooljaar 2002/'03 deed 74 procent van de niet-westers allochtone eindexamenkandidaten examen op het vmbo, tegen 58 procent van de autochtonen. Het vmbo is te vergelijken met het vroegere vbo en mavo. De tweede generatie niet-westerse allochtonen volgt iets vaker een havo- of vwo-opleiding dan de eerste. Er is dus geen sprake van evenredige vertegenwoordiging van allochtonen op de schoolsoorten van het voortgezet onderwijs. Op dat punt is ook geen verbetering te zien tussen 1998/'99 en 2002/'03.

1.2 Eindexamenkandidaten in voortgezet onderwijs

¹⁾ Voorheen vbo en mavo.

Lagere slaagkans in voortgezet onderwijs

De niet-westerse leerlingen die eindexamen doen, slagen iets minder vaak dan autochtonen. Dat geldt voor alle onderscheiden schoolsoorten, maar het sterkst voor havo en vwo. Daar bedroegen de verschillen in 2003 zo'n 12 procentpunten. Op het vmbo zijn de verschillen kleiner. In alle schooltypen is tussen 1998 en 2002 het percentage geslaagden toegenomen. In 2003 stagneerde deze toename, vooral bij de niet-westers allochtone leerlingen. Daardoor zijn de bestaande verschillen met de autochtone leerlingen nog iets verder toegenomen.

Veel doorstroom naar vervolgonderwijs

Na het behalen van het diploma in het voortgezet onderwijs kiezen de meeste leerlingen direct voor een voltijd vervolgonderwijs. Voor niet-westerse allochtonen zijn de doorstroompercentages hoger dan voor autochtonen. Niet-westerse allochtonen die net hun vwo-diploma hebben gehaald, kozen in 2003 met 80 procent vaker voor het wetenschappelijk onderwijs dan autochtonen (circa 65 procent). Autochtonen stromen vaker van het vwo direct door naar het hbo dan niet-westerse allochtonen. Verder stromen niet-westerse allochtonen vaker door van havo naar hbo, van vmbo naar voortgezet onderwijs en naar een vervolgonderwijs in de beroepsopleidende leerweg (bol, het vroegere mbo). De autochtonen kiezen vaker voor de beroepsbegeleidende leerweg of de deeltijd bol.

Deelname aan hoger onderwijs neemt toe

In de periode 1995/'96 tot 2002/'03 is het aandeel van de niet-westers allochtone bevolking dat in het hoger onderwijs studeert steeds toegenomen. Dezelfde ontwikkeling is ook bij autochtonen aan de gang, maar de groei is kleiner. De deelname aan hoger onderwijs bij niet-westerse allochtonen ligt echter nog steeds aanzienlijk lager dan bij autochtonen. Dit komt doordat ze weinig havo en vwo doen, want hun doorstroompercentage naar het hogere vervolgonderwijs is juist erg hoog. Voor het inlopen van de achterstand van niet-westerse allochtonen in het hoger onderwijs zal dus eerst de achterstand in de havo- en vwo-deelname moeten verminderen.

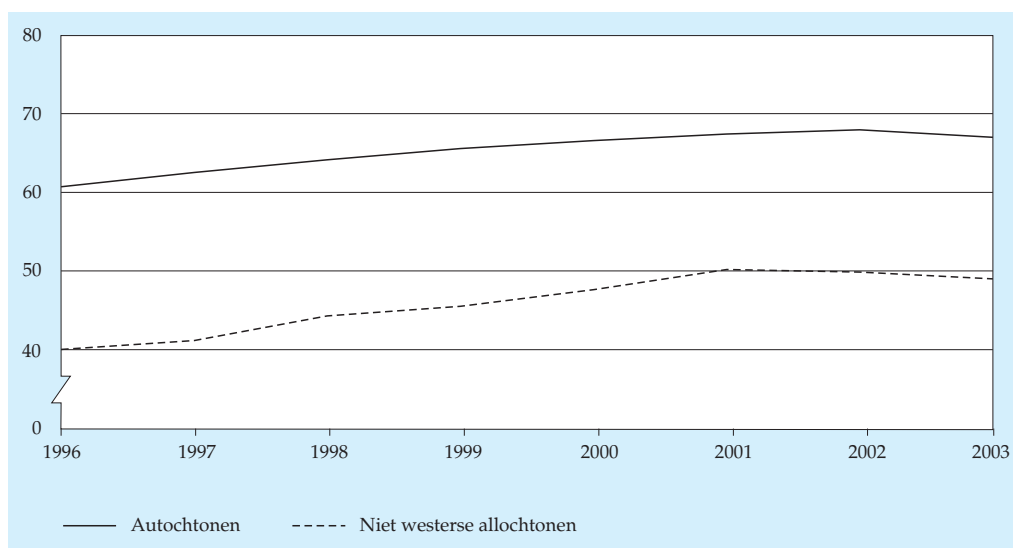
Vaker op "gekleurde" school

Bij niet-westers allochtone kinderen zitten gemiddeld meer andere allochtone kinderen op school dan bij autochtonen. Zo heeft een niet-westerse allochtone leerling op een basisschool in de vier grote steden gemiddeld 73 procent niet-westerse allochtone medeleerlingen. Een autochtone of westers allochtone leerling heeft 27 procent niet-westerse allochtone schoolgenoten, bijna 3 keer zo weinig. Buiten de vier grote steden verschilt dit een factor 5. Niet-westerse allochtone leerlingen zitten dus vaak op een sterker "gekleurde" school dan een autochtone of westers allochtone leerling.

Arbeidsparticipatie licht gedaald

In 2003 is de arbeidsdeelname van niet-westerse allochtonen gedaald. Onder autochtonen is het aandeel personen met werk vrijwel gelijk gebleven. De daling komt na de periode 1997–2001 waarin de gunstige arbeidsmarkt ertoe leidde dat de verschillen in arbeidsdeelname tussen autochtonen en allochtonen kleiner werden. De arbeidsdeelname onder Surinamers is relatief hoog, zes van de tien heeft een baan. Daarentegen werkten in 2003 slechts vier van de tien Marokkanen. De arbeidsdeelname van de tweede generatie niet-westerse allochtonen is in 2003 licht gestegen.

1.3 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar

De stijging van de werkloosheid heeft allochtonen meer getroffen dan autochtonen. In 2003 steeg het werkloosheidspercentage van autochtonen van ruim 3 naar ruim 4 procent. Onder niet-westerse allochtonen steeg de werkloosheid van bijna 11 naar ruim 14 procent. De werkloosheid onder niet-westerse allochtonen blijft daarmee aanzienlijk hoger dan die onder autochtonen. Het verschil in werkloosheid tussen allochtonen en autochtonen is onder jongeren wel kleiner dan onder personen van 25 jaar of ouder.

Grotere deelname aan gesubsidieerd werk

In vergelijking met autochtonen maakten niet-westerse allochtonen in 2003 vaker gebruik van gesubsidieerd werk via de regeling Instroom-Doorstroombanen (ID) en de Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW). Maar dit geldt niet voor banen via de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). De hogere deelname aan ID- en WIW-banen komt mede doordat niet-westerse allochtonen vaker

een werkloosheids- of bijstandsuitkering hebben en daarmee tot de doelgroepen van deze regelingen behoren. De niet-westerse allochtonen waren minder succesvol in de doorstroom van een ID- of een WIW-baan naar reguliere arbeid dan de autochtonen.

Met de komst van de nieuwe Wet werk en bijstand (WWB), die per 1 januari 2004 in werking is getreden, zijn de ID- en WIW-regelingen vervallen. Gemeenten krijgen hiermee een budget voor de verlening van bijstand en een flexibel en vrij te besteden budget om uitkeringsgerechtigden te begeleiden naar een baan.

Allochtone gezinnen hebben minder te besteden

Turkse en Marokkaanse paren met minderjarige kinderen hebben ongeveer 30 procent minder inkomen dan vergelijkbare autochtone paren. Onder de jongere generatie Turkse en Marokkaanse paren met kinderen is deze achterstand 20 tot 25 procent. Het inkomen van Surinaamse paren met kinderen ligt 11 procent onder dat van autochtonen. Tussen autochtone en Surinaamse eenoudergezinnen is het verschil 5 procent. Voor de jongere generatie Surinaamse gezinnen is ook dit kleine inkomensverschil verdwenen.

Veel allochtone ouderen in de bijstand

Niet-westerse allochtonen ontvangen 2,5 keer zo vaak een uitkering als autochtonen. Dit verschil is tussen eind 1999 en 2002 nauwelijks kleiner geworden. Het is in het bijzonder de eerste generatie die vaak een uitkering heeft. Niet-westerse allochtonen doen vooral veel vaker een beroep op de bijstand dan autochtonen. Verder was eind 2002 bijna de helft van de niet-westers allochtone 65-plussers afhankelijk van bijstand. De instroom van arbeidsongeschikten is in 2003 zowel bij allochtonen als bij autochtonen afgenomen. De afhankelijkheid van de WW is echter bij niet-westerse allochtonen verdubbeld in de laatste twee jaar, bij autochtonen was de toename iets minder sterk.

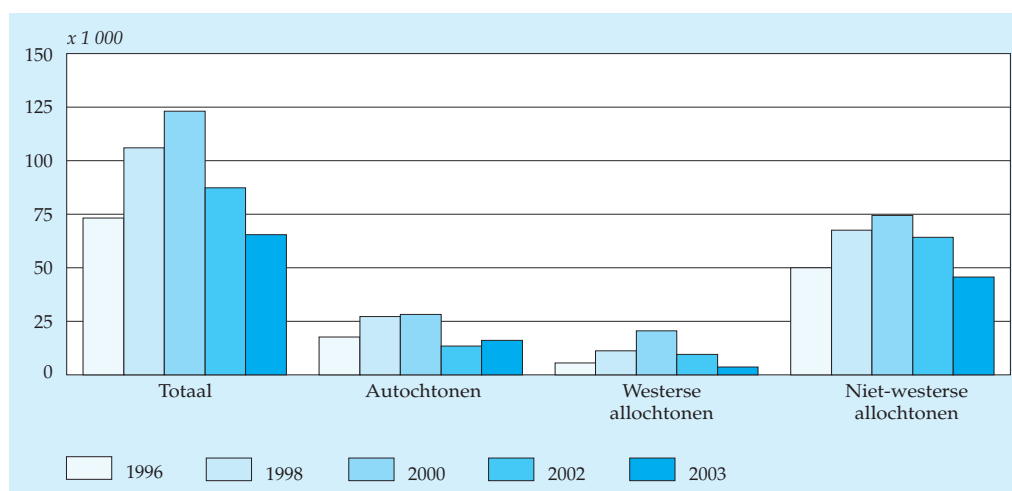
2. Groei allochtone bevolking fors minder

In 2003 is het aantal niet-westerse allochtonen met 46 duizend personen toegenomen, 19 duizend minder dan een jaar eerder. De verminderde groei vond vooral plaats bij de eerste generatie. Met name het aantal asielmigranten is afgenomen. Het aantal gezinsvormende immigranten daarentegen is op een hoog niveau gebleven. De groei van de tweede generatie bleef vrijwel constant.

De totale bevolking van Nederland is in 2003 met ruim 65 duizend personen toegenomen. Een jaar eerder bedroeg de toename nog 87 duizend personen. Dat de bevolking in 2003 minder sterk toenam dan in voorgaande jaren, kwam vooral door de sterk afgenomen groei van het aantal niet-westerse allochtonen. Het grootste deel van de groei bestaat namelijk uit niet-westerse allochtonen. Hun aantal nam met 46 duizend toe. Het aantal autochtonen groeide slechts met 16 duizend. Het aantal westerse allochtonen nam toe met bijna 4 duizend.

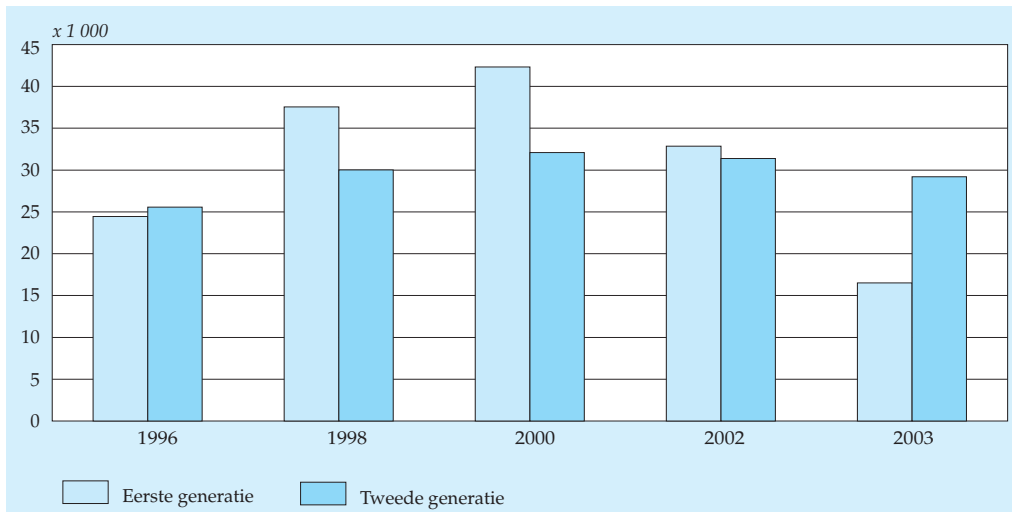
Nederland telde op 1 januari 2004 bijna 16,3 miljoen inwoners. Daarvan waren 1,4 miljoen westerse allochtonen en 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen. De grootste groep niet-westerse allochtonen wordt gevormd door de Turken. Op 1 januari 2004 woonden er ruim 350 duizend allochtonen met een Turkse achtergrond in Nederland. Hun aantal groeide in 2003 met 10 duizend. Dit waren in meerderheid mensen van de tweede generatie, die in Nederland geboren zijn.

2.1 Bevolkingsgroei naar herkomstgroepering

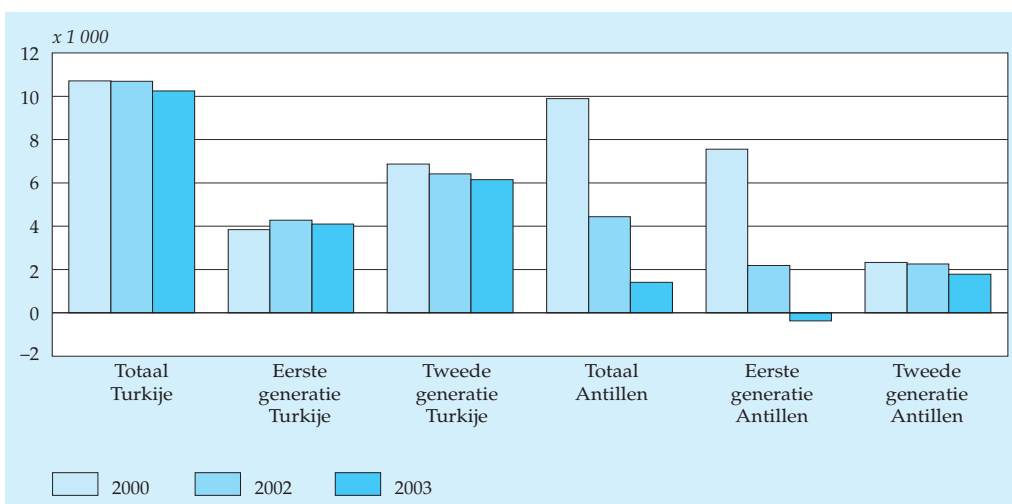
Bron: CBS.

2.2 Groei van het aantal niet-westerse allochtonen naar generatie

Een zeer sterke daling van de bevolkingsgroei deed zich voor bij mensen van Nederlands Antilliaanse herkomst. In 2003 nam deze groep toe met 1,4 duizend personen. In 2000 groeide deze bevolkingsgroep nog met bijna 10 duizend. De eerste generatie Antillianen nam in 2003 zelfs af met 400 personen. Een jaar eerder groeide de eerste generatie nog met ruim 2 duizend. Op 1 januari 2004 woonden er bijna 131 duizend Antilliaanse en Arubaanse allochtonen in Nederland.

2.3 Bevolkingsgroei naar Turkse en Antilliaanse herkomst

Bron: CBS.

Afname asiel- en arbeidsmigratie

In 2002 werd ongeveer de helft van de groei van het aantal niet-westerse allochtonen bepaald door de buitenlandse migratie. In 2003 is dit nog maar een derde. Er komen met name steeds minder asielmigranten Nederland binnen. Vormden de asielmigranten van 1999 tot en met 2001 met gemiddeld 24 duizend immigranten per jaar nog de grootste groep, in 2003 waren het er nog maar 9 duizend. De strengere asielwetgeving speelt hierbij een rol.

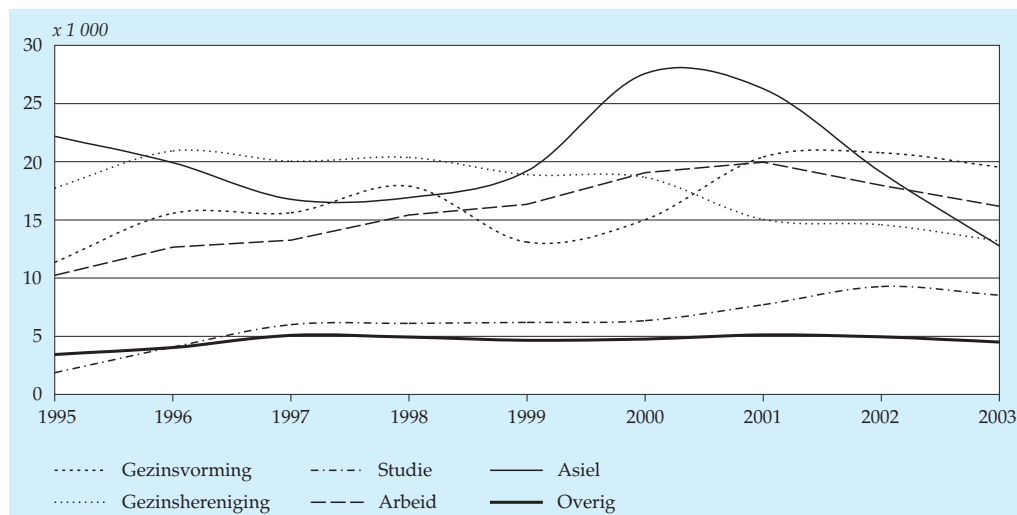
Ook het aantal arbeidsmigranten neemt af. In 2001 kwamen nog 20 duizend migranten naar Nederland voor werk. Twee jaar later kwamen er maar 16 duizend. Dat komt onder andere door een minder gunstig economisch klimaat.

Terwijl het aantal asiel- en arbeidsmigranten vermindert, komen steeds meer migranten hierheen om te studeren. Kwamen in 1995 nog zo'n 2 duizend studenten naar Nederland, in 2003 waren dat er 9 duizend.

Het aantal gezinsherenigers dat naar Nederland komt is sinds 1996 gedaald. De nadruk is eind jaren negentig verschoven naar immigratie om een gezin te vormen. Tussen 1999 en 2003 is het aantal gezinsvormers dat naar Nederland komt met ruim 7 duizend toegenomen. Daarmee vormen gezinsvormers in 2003 de grootste groep immigranten. Drie op de tien immigranten komen naar ons land om te trouwen of samen te wonen.

Gezinsvormers komen vooral uit Turkije en Marokko, in 2003 zelfs één op de drie. Niet alleen Turken en Marokkanen van de eerste generatie, maar ook van de tweede kiezen vaak voor een partner uit het herkomstland.

2.4 Ontwikkeling migratiemotieven van niet-Nederlandse immigranten

Bron: CBS.

Gezinsvormers zijn voor het grootste deel vrouwen tussen de 20 en 30 jaar. Asielmigranten en arbeidsmigranten zijn juist vooral mannen. Eén op de drie asielmigranten is jonger dan 20 jaar. Bijna de helft van alle arbeidsmigranten is tussen de 25 en de 35 jaar oud.

Groei tweede generatie constant

Terwijl de groei van de eerste generatie niet-westerse allochtonen in 2003 sterk afnam, bleef de toename van het aantal personen van de tweede generatie vrijwel constant. De tweede generatie nam met 29 duizend personen toe, 2 duizend minder dan in 2002. Daarmee kwam tweederde van de groei van de niet-westerse allochtone bevolking in 2003 voor rekening van de tweede generatie. In 2002 was dit ongeveer de helft.

Minder allochtone tienermoeders

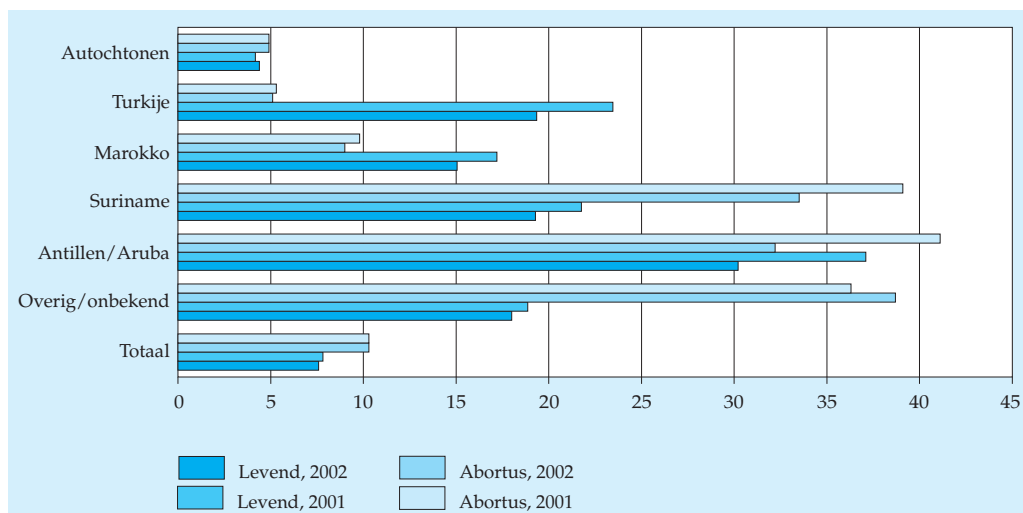
In 2002 is een eind gekomen aan de stijging van het aantal tienermoeders. De lichte daling van het aantal geboorten onder tienermeisjes kwam voor rekening van allochtone tieners: 1 937 geboorten in 2002, tegen 2 085 in 2001. Het aantal autochtone tieners dat een kind kreeg, bleef toenemen: van 1 484 in 2001 naar 1 579 in 2002. Toch is de kans van niet-westers allochtone meisjes om tienermoeder te worden nog steeds vele malen groter dan die van autochtone meisjes. In 1996 was deze kans acht keer groter, in 2002 nog ruim vijf keer.

Onder tieners van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaans/Arubaanse herkomst is de afname vooral het gevolg van betere zwangerschapspreventie. Onder meisjes met een Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse achtergrond is zowel het aantal geboorten als het aantal abortussen in 2002 beduidend afgenomen.

Abortus komt bij Marokkaanse en vooral Turkse meisjes veel minder voor dan bij meisjes van Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse herkomst. Onder Turkse tieners is het aantal abortussen vergelijkbaar met dat onder autochtone tieners. Het abortuscijfer is, ten opzichte van het voorgaande jaar, onder Turkse en Marokkaanse meisjes iets afgenomen.

Van een betere preventie is geen sprake bij de "overig niet-westerse" herkomstsgroepering. In deze groep is het aantal abortussen toegenomen. De lichte daling van het geboortecijfer in deze groep kan dan ook, anders dan bij de Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse meisjes, worden toegeschreven aan een toename van het aantal abortussen. Onder autochtone meisjes is het abortuscijfer min of meer constant gebleven, maar is het aantal geboorten wel toegenomen. Ook in deze groep is dus sprake van een verslechterende preventie.

2.5 Levendgeborenen en abortussen per 1 000 meisjes van 15–19 jaar naar herkomstsgroepering

Bron: CBS.

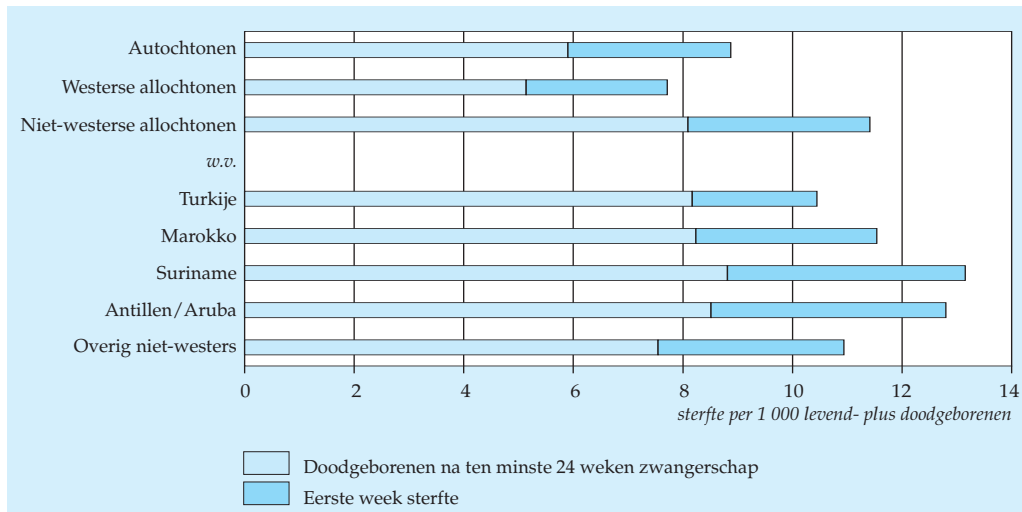
Hoger sterfterisico allochtone baby's

Kinderen met één of twee niet-westers allochtone ouders overlijden vaker vóór of kort na de geboorte dan kinderen met twee autochtone ouders. Deze sterfte rondom de geboorte bedroeg in de periode 1997–2002 voor alle niet-westers allochtone herkomstsgroeperingen samen 11,4 per duizend geboren. Dat is bijna 30 procent hoger dan bij autochtonen. De kans op een doodgeboren kind is onder alle niet-westerse herkomstsgroeperingen samen bijna 40 procent groter dan onder autochtonen.

Deze verschillen in sterfte worden grotendeels veroorzaakt door verschillen in sterfte in de eerste zeven dagen na de geboorte. Deze sterftcijfers zijn het ongunstigst voor Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse kinderen. Hun kans om in de eerste week te overlijden is beduidend groter dan die van Turkse kinderen. Tussen de niet-westerse herkomstsgroeperingen bestaan daarentegen slechts kleine verschillen in de kans op een doodgeboren kind.

Verskillende factoren dragen bij aan deze ontwikkeling. Zo spelen bij huwelijken onder verwanten, die vaker voorkomen bij Turken en Marokkanen, genetisch bepaalde aandoeningen een rol. Ook tienerzwangerschappen hebben relatief vaak een ongunstig verloop, met een groter risico op vroeggeboorte en een laag geboortegewicht.

2.6 Sterfte rondom de geboorte naar herkomst kind, 1997-2002

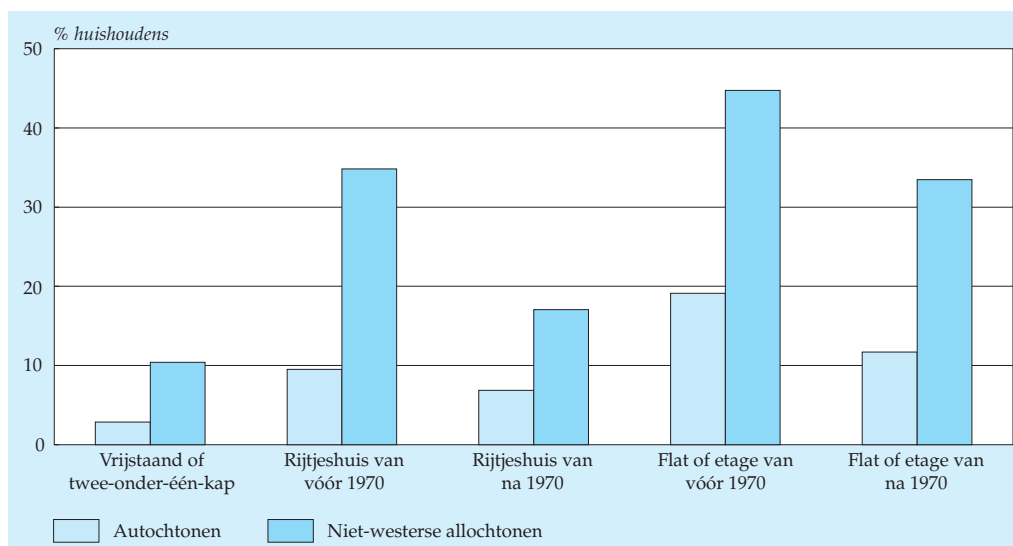
Bron: CBS.

3. Minder tevreden over het wonen

Niet-westerse allochtonen zijn minder tevreden over hun woning en hun woonomgeving dan autochtonen. Zij wonen in kwalitatief minder goede woningen en moeten met meer mensen de beschikbare ruimte delen. In hun omgeving hebben ze vaker te maken met overlast. De binding met hun buurt is minder groot dan bij autochtonen. Het liefst willen ze verhuizen naar een betere woning en een betere buurt.

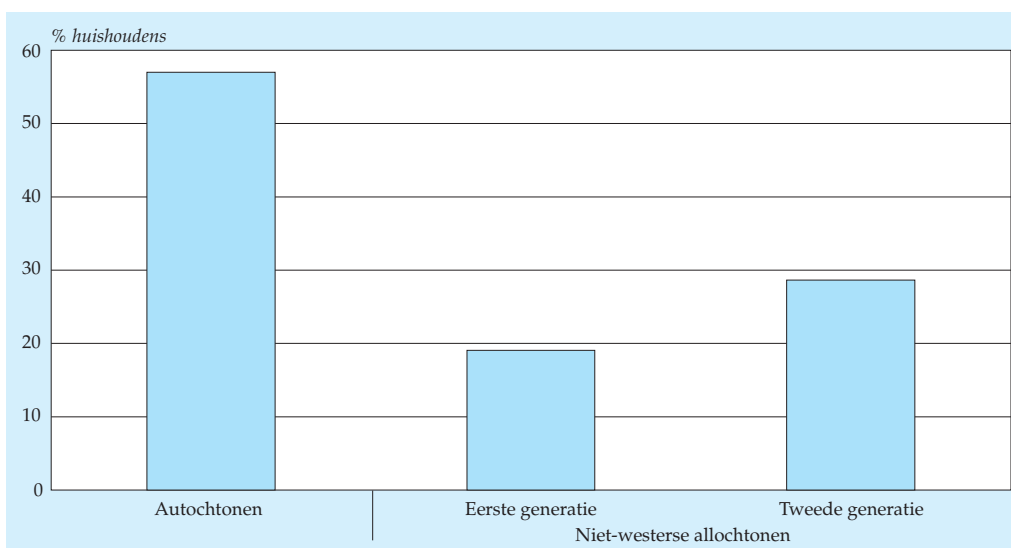
Kwalitatief minder goede woningen, te kleine woningen, huurwoningen: op al deze punten scoren niet-westerse allochtone huishoudens hoger dan autochtonen. En de verschillen zijn aanzienlijk. Dat komt tot uitdrukking in de tevredenheid over de woning. Van de niet-westerse allochtone huishoudens is één op de drie niet tevreden over de woning, van de Marokkaanse huishoudens is dat de helft. Van de autochtone huishoudens is één op de twaalf niet tevreden over de woning. Bewoners van flats en etages (flat-, etage-, boven- of benedenwoning, portiekwoning of maisonnette) van vóór en vlak na de tweede wereldoorlog oordelen het meest negatief. Ruim eenderde van de niet-westerse allochtone huishoudens bewoont een dergelijke woning, van de Marokkaanse huishoudens bijna de helft en van de autochtone huishoudens een op de acht. Echter, ook bij de eengezinswoningen blijken niet-westerse allochtonen ontevredener te zijn dan autochtonen. Zij zijn vaak wel kleiner behuist of wonen in minder goed onderhouden huurwoningen.

3.1 Niet tevreden met de woning, 2002

De tweede generatie niet-westerse allochtonen verschilt overigens wel van de eerste. Van de tweede generatie is 26 procent niet tevreden over de woning, tegenover 35 procent van de eerste generatie. Ook van de tweede generatie woont nog steeds ruim eenderde in oudere huurflats. Toch is er een verschuiving van huur- naar koopwoning. Van de eerste generatie heeft bijna 20 procent van de huishoudens een koopwoning, van de tweede generatie is dat al bijna 30 procent. Eigenaren zijn over het algemeen tevredener dan huurders.

3.2 Huishoudens met eigen woning, 2002

Kleine woningen

De niet-westerse allochtonen vinden hun woning naar verhouding te klein. Zij beschikken feitelijk ook over minder woonruimte. Dat heeft te maken met het type woning waarin ze wonen, maar ook met het feit dat een allochtoon huishouden gemiddeld uit meer personen bestaat dan een autochtoon huishouden. Tweederde van de niet-westerse allochtonen woont in een flat of etage. Deze zijn over het algemeen kleiner dan een eengezinswoning. Maar een allochtoon huishouden bestaat gemiddeld uit meer personen dan een autochtoon huishouden. In 13 procent van de niet-westers allochtone huishoudens is er in de woning minder dan één kamer per persoon beschikbaar. Dat is slechts 2% onder de autochtone huishoudens.

Het probleem is het grootst bij Marokkaanse huishoudens. Zij hebben de grootste huishoudens, maar ze wonen niet in grotere woningen. Van deze huishoudens heeft een kwart minder dan één kamer per persoon tot zijn beschikking. Bij de tweede generatie niet-westerse allochtonen is het ruimteprobleem kleiner. Deze huishoudens zijn kleiner.

Ontevreden over onderhoud huurwoning

Een kwart van de niet-westerse allochtonen vindt de woning slecht onderhouden. Zij hebben overwegend (vier van de vijf huishoudens) een huurwoning. Huurders zijn in het algemeen ontevredener over het onderhoud dan eigenaar-bewoners. Eigenaars hebben het onderhoud van hun woning in eigen hand, terwijl de bewoners van huurwoningen voor een groot deel van het onderhoud afhankelijk zijn van de verhuurder.

Aan koopwoningen wordt meer onderhoud gepleegd en verbouwd dan aan huurwoningen. Dat geldt zowel voor het reguliere onderhoud, zoals schilderwerk, onderhoud van de cv- en warmwaterinstallatie en reparaties aan dak, goten en houtwerk, als voor andere werkzaamheden. Binnen de koopsector zijn er weliswaar verschillen tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen, maar het is niet zo dat één van beide groepen meer onderhoud pleegt dan de andere. Autochtonen doen wat meer aan regulier onderhoud en, indien nodig, aan werkzaamheden aan de gemeenschappelijke ruimten, niet-westerse allochtonen wat meer aan bouwtechnisch onderhoud en het aanbrengen van nieuwe voorzieningen en verfraaiingen.

In de huursector wordt het minste onderhoud gepleegd aan de flats en etagewoningen van oudere datum, precies de woningen waar veel allochtonen wonen. Het gaat daarbij vooral om het reguliere onderhoud en het onderhoud van de gemeenschappelijke ruimten. Veel van dat werk komt voor rekening van de verhuurder.

Minder luxe in de woning

De bouwperiode van een woning is een belangrijke graadmeter voor de kwaliteit ervan. Zowel door de invoering van regels en verordeningen als door de beschikbaarheid van nieuwe materialen is de kwaliteit van woningen in de loop van de decennia sterk verbeterd. De veelal oudere woningen van de niet-westerse allochtonen scoren op het punt van de kwaliteit en luxe in de woning lager. Zo woont één op de tien allochtone huishoudens in een slecht geïsoleerde woning. Van de autochtone huishoudens is dat één op de twintig.

Van alle isolatiemaatregelen zijn dubbele ramen in de woonkamer in Nederlandse woningen het meest toegepast. Al sinds de jaren tachtig wordt nieuwbouw er standaard van voorzien. Van de niet-westerse allochtonen woont nog 15 procent in een woning zonder dubbelglas in de woonkamer. Spouwmuurisolatie is in tweederde van de woningen aangebracht, maar in minder dan de helft van de woningen van allochtonen.

De inrichting van de badkamer is ook een graadmeter voor luxe in de woning. Vier van de vijf allochtone huishoudens hebben alleen de beschikking over

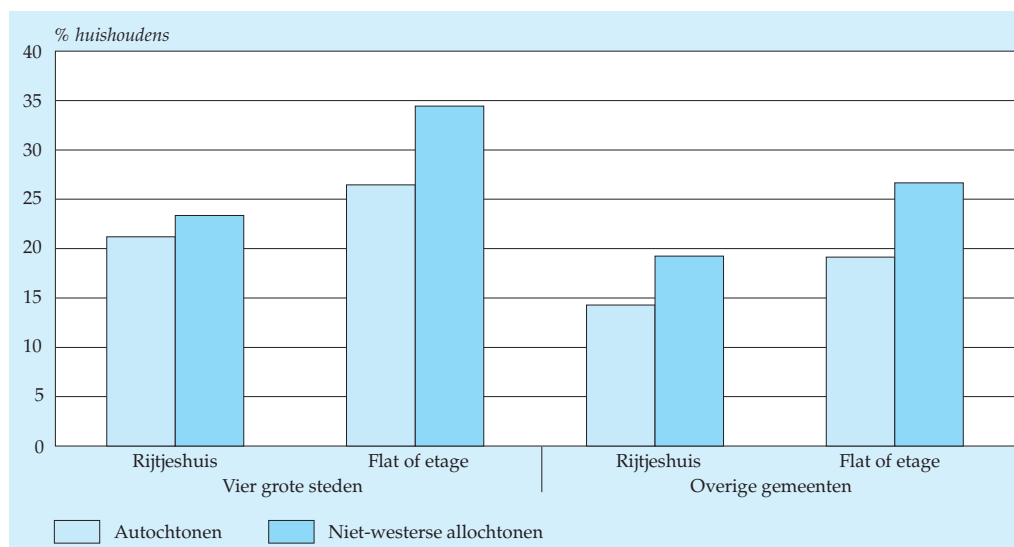
een douche. Van de autochtonen beschikt een kwart over de meer luxe combinatie van bad en afzonderlijke douche, van de allochtonen 7 procent.

Een kwart niet tevreden met woonomgeving

Bewoners van de vier grote steden, met Rotterdam voorop, en in die steden de bewoners van de wijken met oudere flats zijn minder tevreden over de woonomgeving dan de overige huishoudens in Nederland. Allochtonen en autochtonen verschillen op dit punt niet. Veertig procent van de niet-westerse allochtonen woont in één van de vier grote steden op een flat of in een appartement. Van deze huishoudens is tweederde tevreden met de woonomgeving. Dit is laag in vergelijking met autochtone huishoudens in flats, appartementen en dergelijke in de vier grote steden en ook laag in vergelijking met de huishoudens in een andere woonomgeving. Een kwart van de niet-westerse allochtonen woont in flats buiten de vier grote steden. Deze huishoudens oordelen positiever over hun woonomgeving; driekwart van hen is tevreden. Nog hoger waarderen de allochtonen in rijtjeshuizen buiten de vier grote steden hun woonomgeving. Een kwart van alle niet-westerse allochtonen woont in een dergelijke omgeving en 80 procent van hen is erover te spreken.

Toch valt op dat autochtonen die in een vergelijkbare woonomgeving wonen tevredener zijn dan allochtonen. De ontevredenheid neemt toe met de hoeveelheid overlast die bewoners ondervinden van rommel in de woonomgeving en van directe burens, omwonenden en jongeren. Geluidsoverlast en stank, stof en vuil veroorzaken ergernis en verminderen het woongenot. Allochtonen hebben er wat meer last van dan autochtonen.

3.3 Niet tevreden met de woonomgeving, 2002

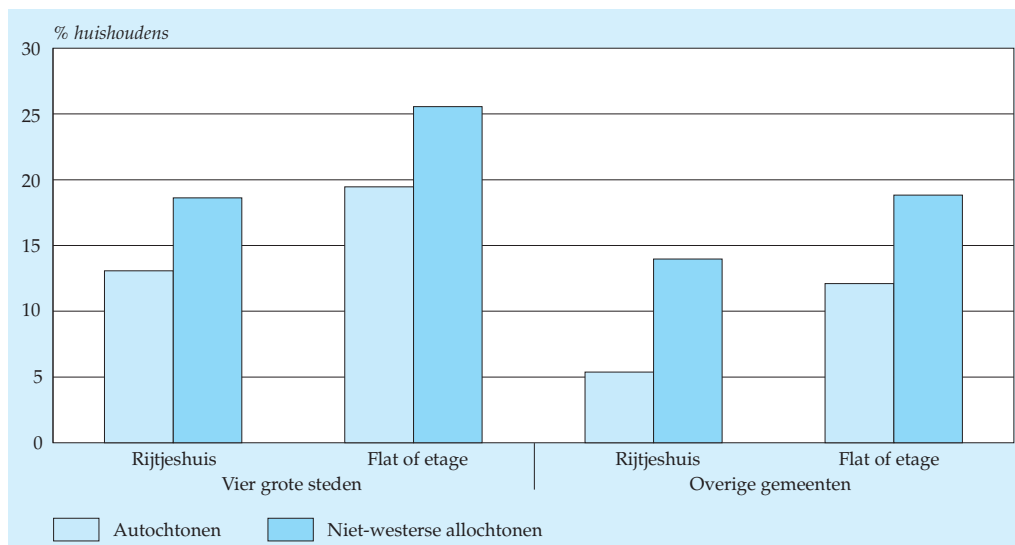
Goede voorzieningen in de buurt

Allochtonen wonen vooral in een stedelijke omgeving. Zij zijn dan ook minder tevreden over de parkeervoorzieningen en de groenvoorziening in de buurt, die nu eenmaal in een stedelijk woonmilieu minder voorhanden zijn. Maar allochtonen zijn tevredener over het openbaar vervoer, de basisscholen en crèches in de buurt en de speelgelegenheid voor kinderen. Dat zijn namelijk voorzieningen die in een stedelijke, drukbevolkte omgeving vaak beter geregeld zijn. De mening van allochtonen over de voorzieningen in de buurt wijkt op dit punt niet erg af van die autochtonen in een vergelijkbare woonomgeving. Wel is het opmerkelijk dat de tweede generatie kritischer is over de aanwezigheid van voorzieningen dan de eerste. Van de tweede generatie woont één op de vijf huishoudens in één van de vier grote steden en van de eerste generatie één op de drie. Desondanks is de tweede generatie minder te spreken over de aanwezigheid van groen en parkeermogelijkheid, terwijl die voorzieningen buiten de grote steden meer voorhanden zijn.

Angst voor beroving

Bewoners van eengezinswoningen hebben meer contact met hun directe buren en met andere buurtgenoten dan bewoners van flats en appartementen. Ook het gevoel van saamhorigheid en veiligheid in de buurt is groter in wijken met eengezinswoningen dan in wijken met flats. Dat patroon zien we zowel bij allochtonen als bij autochtonen. De verschillen tussen de diverse typen woonwijken zijn groter dan tussen de diverse bevolkingsgroepen in die wijken. Niet-westerse allochtonen hebben meer angst om in de buurt overvallen en beroofd te worden.

3.4 Bang om in de buurt lastiggevallen of beroofd te worden, 2002

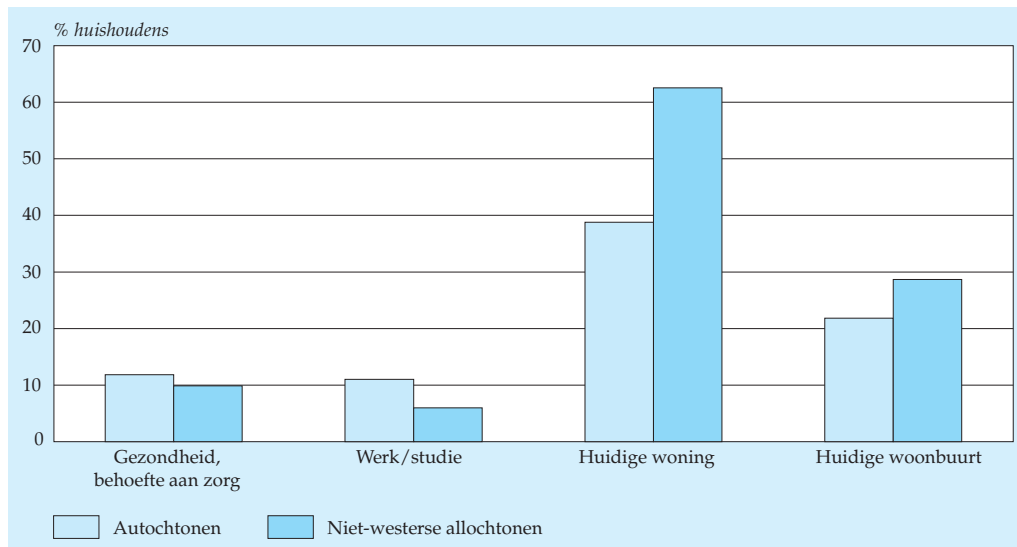

Graag een andere woning

De mindere tevredenheid over de woning en de woonomgeving bij niet-westerse allochtonen komt tot uiting in hun wens om te verhuizen. Eén op de vijf niet-westerse allochtone huishoudens geeft aan beslist binnen twee jaar te willen verhuizen. Slechts één op de veertien autochtone huishoudens heeft dergelijke plannen.

Van de niet-westerse allochtone huishoudens wil een ruime meerderheid verhuizen vanwege de woning. Meestal is dat omdat ze hun huidige woning te klein vinden. Ook de woonomgeving wordt in meer dan een kwart van de gevallen opgegeven als verhuisreden. Bij de autochtonen liggen die verhoudingen anders. De woning is maar voor één op de drie reden om te willen verhuizen. Doordat autochtone huishoudens gemiddeld wat ouder zijn, is gezondheid of behoefte aan extra zorg vaker de reden om een andere woning te zoeken. Verhuizen vanwege het werk komt ook vaker voor dan bij niet-westerse allochtonen.

3.5 Redenen van huishoudens om te willen verhuizen, 2002

Niet zo makkelijk gevonden

Hoewel veel allochtonen graag een andere woning zouden willen, verhuizen zij niet meer dan autochtone huishoudens. Het percentage allochtone huishoudens dat in de afgelopen twee jaar daadwerkelijk doorgestroomd is naar een andere woning bedraagt ongeveer 14. Dat is minder dan de 20 procent die aangaf binnen twee jaar te willen verhuizen. Bij de autochtone huishoudens ligt die verhouding heel anders. Van hen is 11 procent verhuisd, terwijl 7 procent aangaf binnen twee jaar te willen verhuizen.

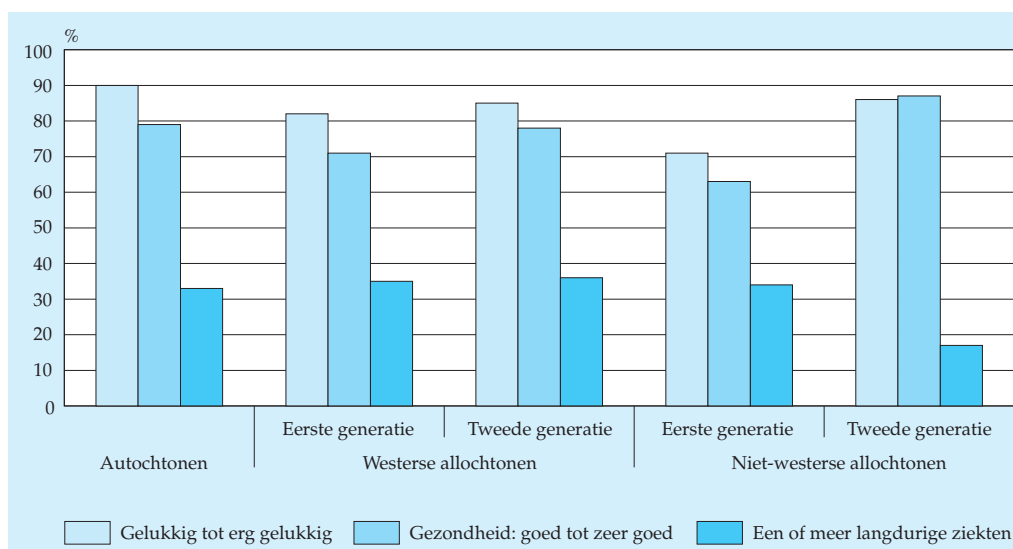
Het feit dat niet-westerse allochtonen minder tevreden zijn over hun woning en hun woonomgeving en dat ze graag een andere woning zouden willen hebben, lijkt bij het daadwerkelijk verhuizen dus een minder grote rol te spelen. Kennelijk is het in de praktijk nog niet zo makkelijk om de woonomstandigheden te veranderen.

4. Vaak wat minder gelukkig

Niet-westerse allochtonen van de eerste generatie zijn minder gelukkig en tevreden met hun leven dan de autochtone bevolking. Ook ervaren ze hun gezondheid als minder goed, hebben minder frequent contacten met familie en zijn minder actief in het verenigingsleven dan autochtonen en de overige allochtonen. De – nog jonge – tweede generatie niet-westerse allochtonen lijkt veel op de autochtonen.

Over het algemeen zijn de inwoners van Nederland nogal content met het leven dat ze leiden. Bijna negen van de tien personen van 12 jaar en ouder omschrijven zichzelf als gelukkig tot erg gelukkig en als tevreden tot buitengewoon tevreden. Maar allochtonen zijn minder gelukkig en tevreden dan autochtonen. Daarbij springt vooral de eerste generatie niet-westerse allochtonen er in negatieve zin uit. Ruim een kwart toont zich minder gelukkig en tevreden.

4.1 Gelukkig en gezond, 2002

Eerste generatie voelt zich minder gezond

Ook op het terrein van de gezondheid verschillen allochtonen en autochtonen van elkaar. Vooral de eerste generatie allochtonen ervaart de gezondheid als minder positief: van de niet-westerse eerste generatie omschrijft 63 procent hem als goed tot zeer goed, van de westerse 71 procent. Autochtonen en vooral de tweede generatie niet-westerse allochtonen vinden hun gezondheidstoestand beter. Ook springt de niet-westerse tweede generatie er in positieve zin

uit met betrekking tot langdurige ziekten. Slechts een op de zes heeft minstens één langdurige aandoening, terwijl dat bij de andere groepen dubbel zoveel is.

Dit wordt echter voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat de tweede generatie niet-westerse allochtonen gemiddeld jonger is. Indien met deze leeftijdsfactor rekening wordt gehouden, blijken ze over hun gezondheid iets slechter te oordelen dan autochtonen. Dan blijkt ook dat de niet-westerse tweede generatie niet verschilt van de autochtonen in het aandeel dat een langdurige ziekte heeft. De slechtere gezondheidspositie van de niet-westerse allochtonen die in het buitenland zijn geboren blijft echter gehandhaafd.

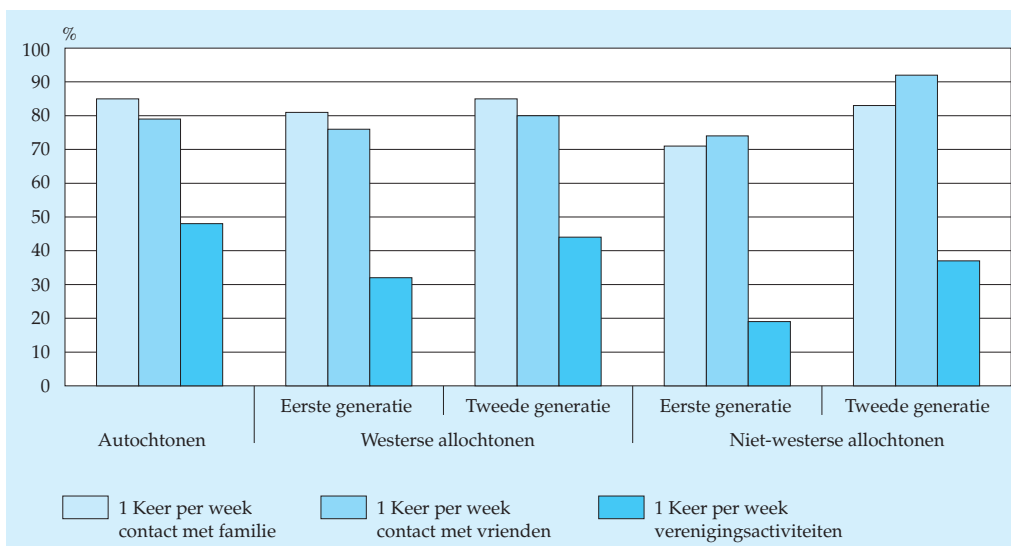
Contacten in de vrije tijd dragen ook bij aan de tevredenheid over het leven. Allochtonen die zelf in het buitenland zijn geboren, hebben minder frequent contact met familie en vrienden dan de tweede generatie en de autochtone bevolking. Dit geldt vooral voor niet-westerse allochtonen. Opvallend is de hoge score van de niet-westerse tweede generatie bij het contact met vrienden: 92 procent belt, bezoekt of heeft op een andere wijze minstens één keer per week contact met vrienden. Hierbij speelt mee dat deze groep vooral uit jongeren bestaat.

Meer contact met familie en vrienden

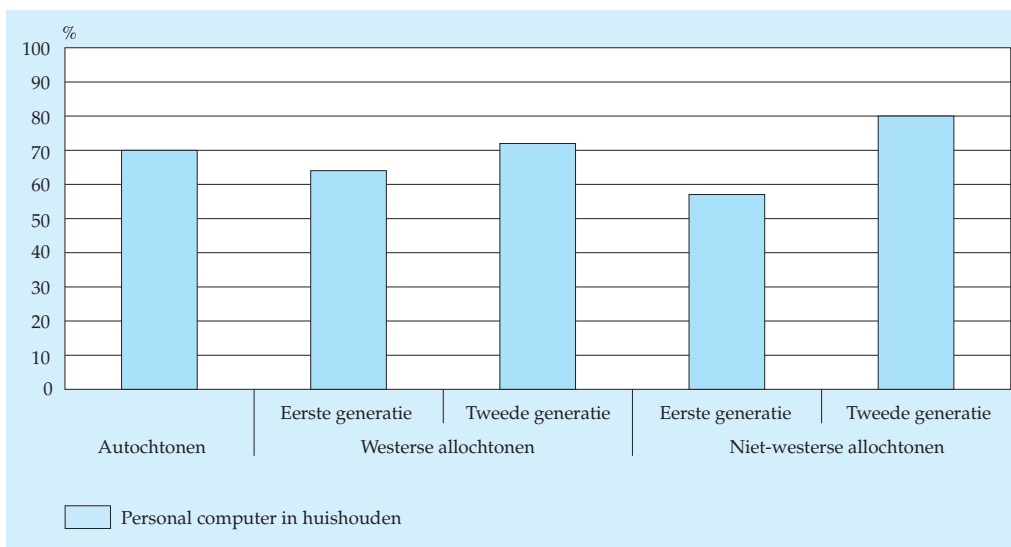
Activiteiten in verenigingsverband zijn beduidend minder populair dan die met vrienden of familie. Bijna de helft van de autochtonen doet minstens een keer per week iets in een vereniging. Vier van de tien tweede-generatie allochtonen (44 procent van de westerse en 37 procent van de niet-westerse) bezoeken regelmatig een vereniging. In de eerste generatie is dit eenderde van de westerse en eenvijfde van de niet-westerse allochtonen.

In zeven van de tien huishoudens is inmiddels een computer aanwezig. Dit geldt zowel voor autochtone als voor allochtone huishoudens. Vooral de tweede generatie niet-westerse allochtonen beschikt over een pc thuis. Zij nemen met 80 procent de koppositie in, terwijl de eerste generatie niet-westerse allochtonen met 57 procent het minst vaak thuis met de computer kan werken. Ook hiervoor is de leeftijd cruciaal: indien er geen leeftijdsverschillen zouden zijn, dan kon 47 procent van de niet-westerse allochtonen die in het buitenland zijn geboren over een computer thuis beschikken, en 55 procent van de niet-westerse allochtonen die in Nederland zijn geboren. De verschillen tussen de westerse allochtonen en autochtonen zouden dan geheel verdwijnen.

4.2 Contacten en activiteiten, 2002

4.3 Computerbezit, 2002

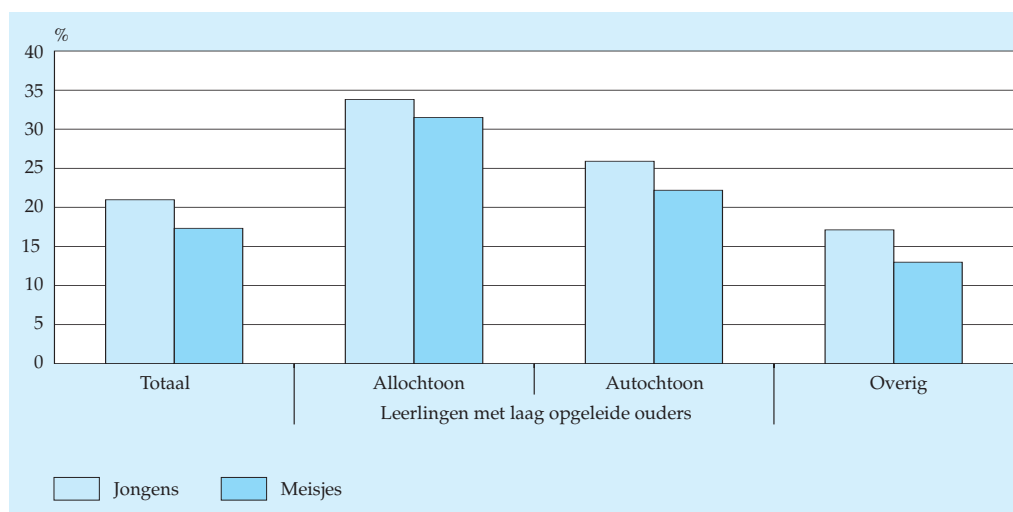

5. Onderwijs en schoolkleur

Niet-westerse allochtonen verlaten het Nederlandse onderwijssysteem gemiddeld met een lager onderwijsniveau dan autochtone leerlingen. Al in het basisonderwijs lopen allochtone leerlingen met laag opgeleide ouders achterstand op. In het voortgezet onderwijs volgen niet-westers allochtone leerlingen vooral de lagere onderwijsniveaus. Op havo en vwo zijn zij ondervertegenwoordigd. Dit heeft weer gevolgen voor hun deelname aan het hoger onderwijs. Weliswaar stromen niet-westerse allochtonen relatief vaker door naar vervolgonderwijs van een hoger niveau, maar zij zijn weinig aanwezig in het hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs. De economische studierichtingen en rechten zijn binnen het hoger onderwijs veruit het meest populair.

In het schooljaar 2003/'04 had een kwart van de leerlingen in het basisonderwijs (exclusief het speciaal onderwijs) laag opgeleide ouders. Meer dan de helft van die leerlingen was van allochtone herkomst. Allochtone kinderen van wie de ouders een laag opleidingsniveau hebben, komen vaker één of meer jaar later van de basisschool dan autochtone kinderen met laag opgeleide ouders. Van deze groep allochtone kinderen is eenderde wel eens blijven zitten¹⁾, tegen 24 procent van de overeenkomstige autochtone groep en 15 procent van de overige leerlingen. Jongens lopen vaker vertraging op dan meisjes. Gemiddeld komt 21 procent van de jongens en 17 procent van de meisjes later van de basisschool dan gebruikelijk. Dit verschil is het kleinst bij allochtone kinderen met laag opgeleide ouders.

5.1 Vertraging in het basisonderwijs, 2003/'04

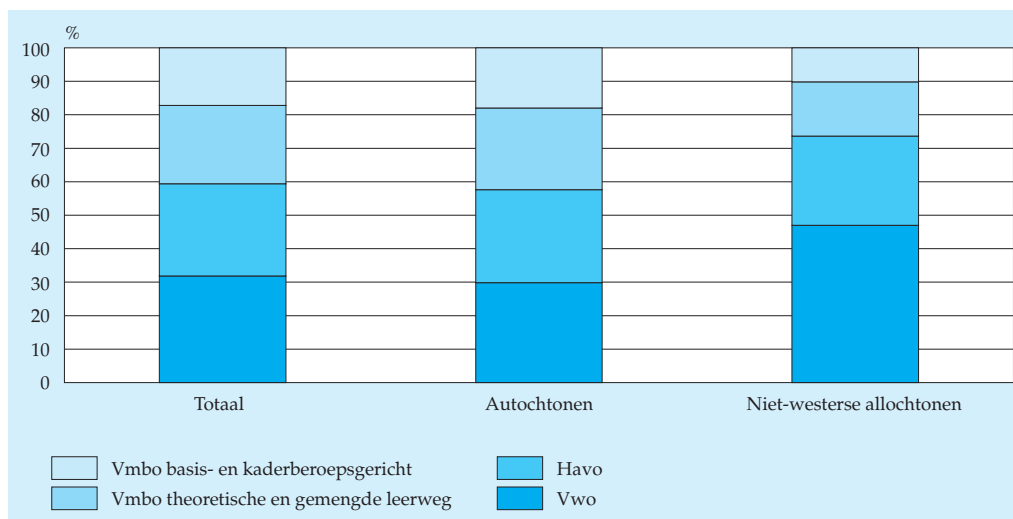
Bron: CBS, CFI (OCW).

Vaker naar het vmbo

Na de basisschool gaan niet-westers allochtone leerlingen vaak naar een schoolsoort van een lager niveau dan autochtone leerlingen, zoals de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen binnen het vmbo. In het schooljaar 2002/'03 deed 47 procent van de niet-westers allochtone eindexamenkandidaten examen op deze schoolsoorten en ging 26 procent van hen op voor het eindexamen²⁾ havo of vwo. Onder de autochtone leerlingen was dat respectievelijk 30 en 42 procent. Bij de gemengde en theoretische leerweg van het vmbo (te vergelijken met de vroegere mavo) is er niet veel verschil: 28 procent van de autochtonen deed dit examen, tegen 27 procent van de niet-westerse allochtonen.

De tweede generatie niet-westerse allochtonen volgt veelal een opleiding van een iets hoger niveau dan de eerste. Leerlingen met een Marokkaanse achtergrond, maar ook die met een Turkse, volgen gemiddeld de laagste opleidingen. Allochtonen afkomstig uit Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba gaan vaker dan Turkse en Marokkaanse allochtonen naar havo en vwo en minder vaak naar de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen van het vmbo.

5.2 Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 2003

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Minder geslaagden in voortgezet onderwijs

Leerlingen van niet-westerse herkomst slagen minder vaak dan autochtone leerlingen voor hun eindexamen in het voortgezet onderwijs. Dat geldt voor alle onderscheiden schoolsoorten, maar het sterkst voor havo en vwo. Daar bedroegen de verschillen in 2003 zo'n 12 procentpunten. Op het vmbo zijn de verschillen kleiner.

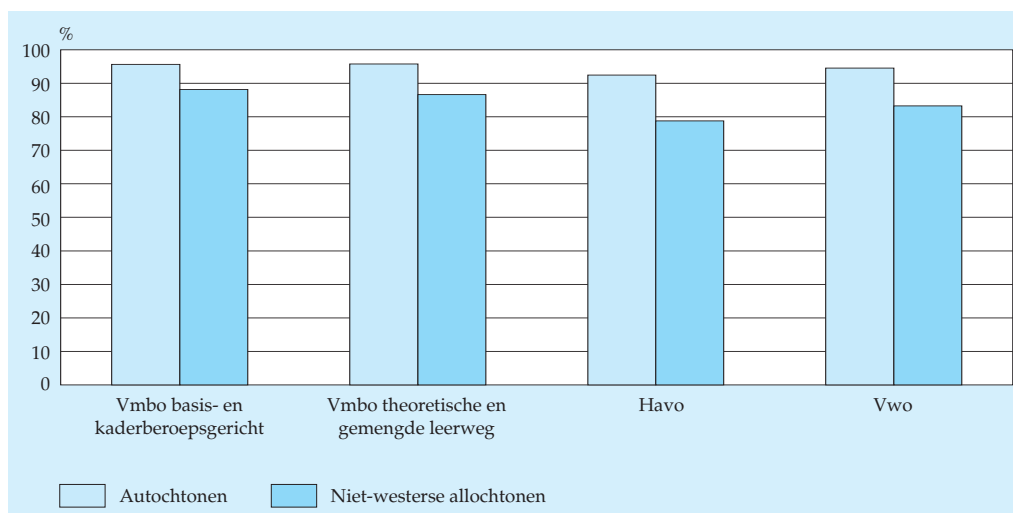
In alle schooltypen is tussen 1998 en 2002 het percentage geslaagden toegenomen. In 2003 stagneerde deze toename, vooral bij de niet-westers allochtone leerlingen. Daardoor zijn de bestaande verschillen met de autochtone leerlingen nog iets verder toegenomen.

Twee veranderingen in het onderwijs maken een vergelijking in de tijd wat lastig. In 1999 werd het studiehuis ingevoerd, de nieuwe tweede-fase structuur voor de bovenbouw van havo en vwo. Dit heeft vooral een groot effect gehad op het aantal havo-eindexamenkandidaten. Dat daalde namelijk van 2000 op 2001 van 44 naar 34 duizend. Bij het vwo waren de eerste studiehuis-examens in 2002. Het aantal vwo-eindexamenkandidaten daalde in dat jaar van 29 naar 26 duizend.

Verder is het vmbo ingevoerd als vervanging van het vbo en de mavo. Dit vmbo kent vanaf het derde leerjaar vier leerwegen. Twee niveaus in de leerwegen, de kaderberoepsgerichte en de basisberoepsgerichte leerweg, zijn in de analyses samengenomen. Wat betreft de aantallen en het niveau is deze clustering redelijk te vergelijken met het vroegere vbo. De gemengde en de theoretische leerweg zijn samen redelijk te vergelijken met de vroegere mavo.

In het vmbo werden in 2003 de eerste examens nieuwe stijl afgenomen. Bij de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg is in 2003 het percentage geslaagden licht gedaald ten opzichte van het vbo uit 2002. Deze daling vond plaats bij alle onderscheiden groepen leerlingen, maar is duidelijk sterker binnen de groep niet-westerse allochtonen en dan nog vooral in de vier grote gemeenten. Tussen het percentage geslaagden van de gemengde en de theoretische leerweg in 2003 en dat van de mavo in 2002 zijn weinig verschillen.

5.3 Slagingspercentages in het voortgezet onderwijs, 2003

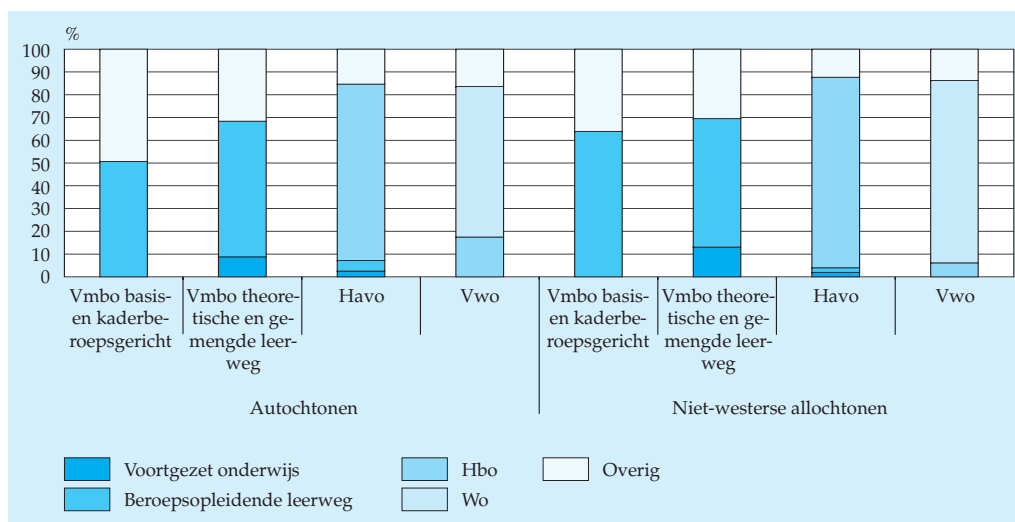
Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep

Bij het vergelijken van dit soort gegevens in de tijd direct na een onderwijsvernieuwing is overigens voorzichtigheid geboden. Niet alleen zijn de nieuwe leerwegen van het vmbo qua niveau niet helemaal te vergelijken met het oude vbo en mavo, ook is het mogelijk dat de leerlingpopulatie verschilt.

Veel doorstroom

Na het behalen van hun diploma stroomden in 2003 niet-westerse allochtonen vaker dan autochtonen door naar een voltijd vervolgopleiding. Dit was het geval bij alle schoolsoorten binnen het voortgezet onderwijs. Van de niet-westerse allochtone leerlingen die geslaagd zijn voor de gemengde en theoretische leerweg van het vmbo (te vergelijken met de vroegere mavo) stroomde 13 procent door naar de havo en 56 procent naar de beroepsopleidende leerweg (bol, het vroegere mbo); van de autochtonen ging 9 procent naar de havo en 60 procent naar de bol. Van de leerlingen die in het vmbo slaagden voor de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen, ging van de niet-westerse allochtonen 64 procent en van de autochtonen 51 procent door naar de bol.

5.4 Doorstroom van geslaagde examenkandidaten naar voltijd vervolgonderwijs, 2003

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

De doorstroom van gediplomeerden vanuit de havo naar het vwo is klein, voor zowel niet-westerse allochtonen als autochtonen, evenals de doorstroom naar de bol. Acht van de tien havo-geslaagden stromen direct door naar het hbo. Niet-westerse allochtonen doen dit iets vaker dan autochtonen.

Van de geslaagden in het vwo stroomt ongeveer 85 procent direct door naar het hoger onderwijs. Dit percentage is nagenoeg gelijk voor niet-westerse allochtonen en autochtonen. Binnen het hoger onderwijs kiest echter van de niet-westerse allochtonen een veel hoger percentage voor het wetenschappelijk onderwijs dan van de autochtonen.

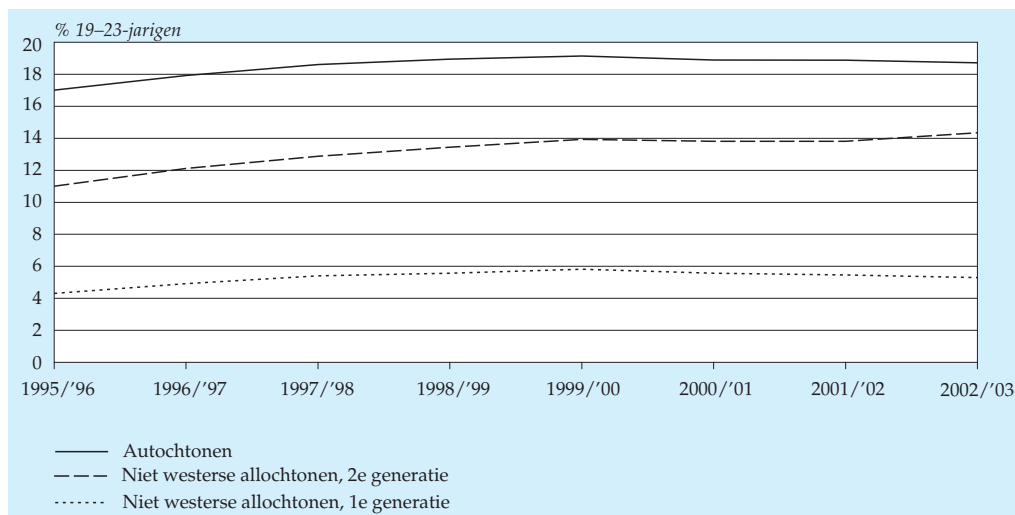
Lage deelname hoger onderwijs

Weinig niet-westerse allochtonen volgen hoger onderwijs. In het studiejaar 2002/'03 stonden 417 duizend studenten ingeschreven in het voltijd hoger onderwijs; nog niet één op de tien was van niet-westers allochtone herkomst. Bij een evenredige vertegenwoordiging had dat bijna 16 procent moeten zijn. Aan de doorstroom vanuit havo en vwo naar het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs ligt dat niet. De directe doorstroom van niet-westerse allochtonen vanuit havo en vwo is juist zeer hoog. De achterstand is het gevolg van het geringe percentage dat havo en vwo volgt.

Niet-westerse allochtonen volgden in het studiejaar 2002/'03 wèl vaker een opleiding in het hoger onderwijs dan zeven jaar daarvoor. Zowel absoluut als gerelateerd aan hun aantal in de bevolking is de deelname sinds 1995/'96 gestegen. Maar ook autochtonen zijn relatief vaker een hogere opleiding gaan volgen.

In 1995/'96 ging 17 procent van de autochtonen van 19 tot en met 23 jaar (de meeste hbo-studenten vallen in deze leeftijdsgroep) naar het hbo. In 2002/'03 was dat 19 procent. In dezelfde periode groeide het deel van de niet-westerse allochtonen dat het hbo bezocht van 6 tot 9,5 procent. Per saldo hebben de niet-westerse allochtonen dus sinds 1995/'96 wat van hun achterstand ingehaald. Vooral niet-westerse allochtonen van de tweede generatie zorgden hiervoor; het deelnamepercentage van de eerste generatie steeg namelijk maar weinig.

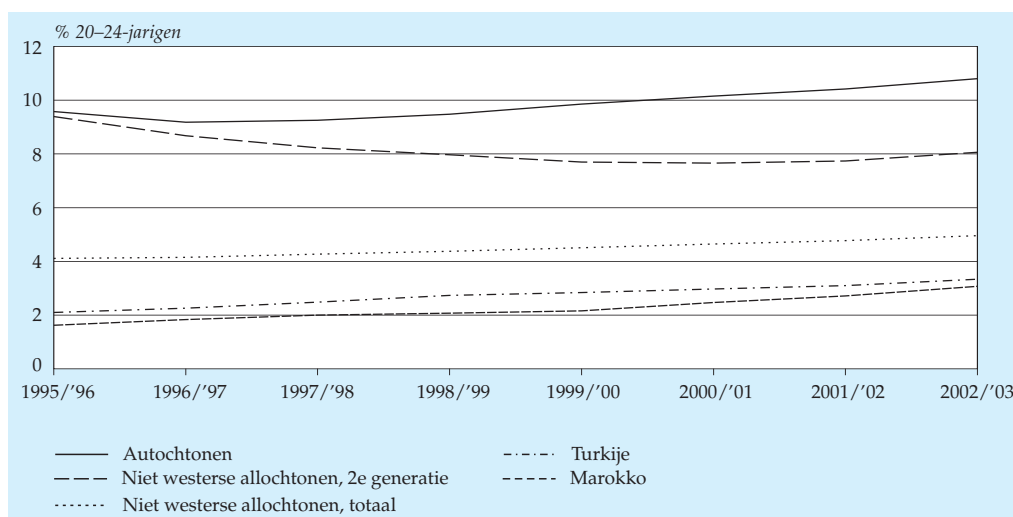
5.5 Jongeren, ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs

Bron: CBS, IB-groep.

Binnen het wo is het grootste deel van de ingeschrevenen tussen de 20 en 25 jaar. Volgde in het studiejaar 1996/'97 nog 9 procent van de autochtonen in deze leeftijdsgroep wetenschappelijk onderwijs, in 2002/'03 was dat gestegen tot 11 procent. Onder niet-westerse allochtonen steeg het percentage wo-studenten van 4 naar 5. De niet-westerse allochtonen zijn er dus in het wo, in tegenstelling tot in het hbo, niet in geslaagd wat van hun achterstand in te halen. Het percentage niet-westerse allochtonen van de tweede generatie nam zelfs af. Naar verhouding bleef het aantal allochtonen van Turkse herkomst redelijk constant. Marokkanen, waarvan in 1995/'96 maar 1,6 procent van de 20 tot en met 24-jarigen ingeschreven stond in het wo, haalden wel iets van hun achterstand in.

5.6 Jongeren, ingeschreven in het wetenschappelijk onderwijs

Bron: CBS, IB-groep.

De geringere deelname van allochtonen aan het hoger onderwijs leidt tot een geringer aantal gediplomeerden. Naar verhouding behalen autochtonen drie keer zo vaak een diploma in het hoger onderwijs als niet-westerse allochtonen. Bijna 60 procent van de geslaagde niet-westers allochtone hbo-ers behoort tot de tweede generatie. Binnen het wo houden beide groepen elkaar in evenwicht.

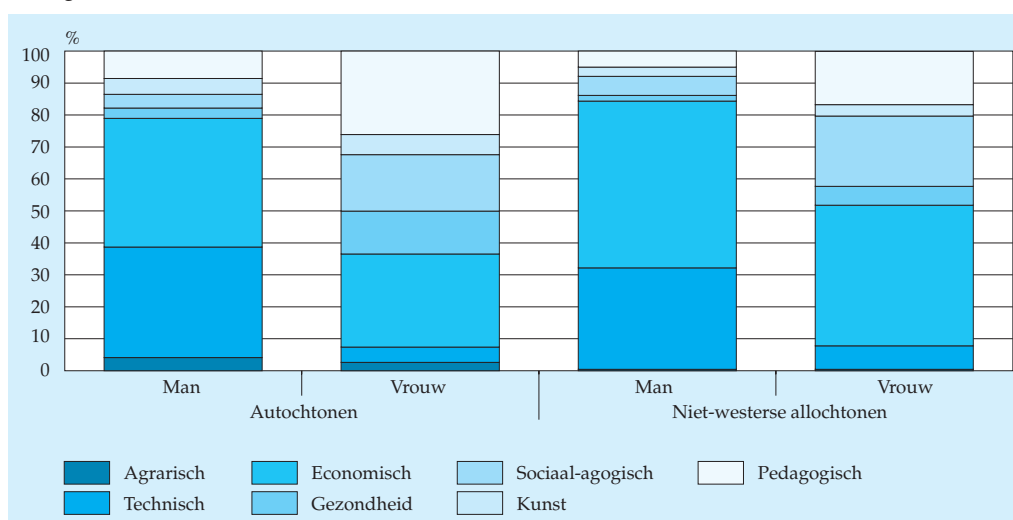
Economie erg populair

Binnen het hoger beroepsonderwijs is de studie economie het meest populair, bij niet-westerse allochtonen nog veel meer dan bij autochtonen. In het studiejaar 2002/'03 volgde de helft van de niet-westers allochtone hbo-studenten een economische studierichting, van de Turkse en Marokkaanse mannen zelfs zes van de tien. Daarentegen volgde van de autochtonen 35 procent een derge-

lijke studie. Overigens kiezen niet-westerse allochtonen binnen het hbo vaker voor een economische studierichting als zij afkomstig zijn van de havo. Met een vwo-diploma op zak kiezen ze vaker voor een opleiding in de sectoren gezondheid en taal en cultuur. Bij de autochtonen zijn de verschillen in studierichting naar vooropleiding over het algemeen minder groot.

Na economie is techniek het meest in trek, zowel bij de allochtone als bij de autochtone mannen. Sinds 1995/'96 neemt dit aandeel wel af, vooral bij de niet-westerse allochtonen. Vrouwen, vooral autochtone, kiezen veel minder vaak voor de sector techniek. Niet-westers allochtone vrouwen volgen vaker een opleiding op sociaalagogisch terrein, autochtone vrouwen zijn vaker op de pedagogische opleidingen te vinden.

5.7 Ingeschreven studenten hbo naar sector, 2002/'03

Bron: CBS, IB-groep.

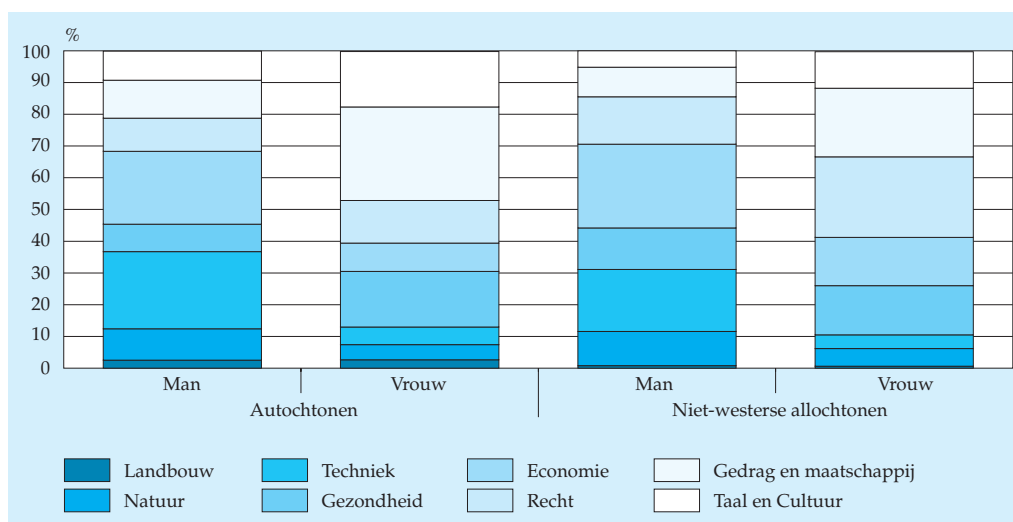
Kwart van de vrouwen studeert rechten

Binnen het wetenschappelijk onderwijs zijn de studies economie en recht het meest populair onder niet-westers allochtone studenten. Economie is dat het meest bij de mannen (maar ook bij de vrouwen meer dan bij autochtone vrouwen), terwijl rechten vooral bij de vrouwen erg populair is. Ongeveer een kwart van de ingeschreven niet-westers allochtone studentes in het studiejaar 2002/'03 volgde een rechtenstudie. Deze studenten zijn vooral van Turkse en Marokkaanse afkomst; zij hebben relatief iets minder vaak een Surinaamse achtergrond.

Niet-westerse allochtonen volgen minder vaak studies in de gebieden "gedrag en maatschappij" en "taal en cultuur". Een studie in de sector gezondheid wordt

door mannen vaker, maar door vrouwen minder vaak gevolgd dan door autochtone mannen, respectievelijk vrouwen. De specifieke beta-studies natuur en techniek worden per saldo iets minder vaak gevolgd door niet-westerse allochtonen. Zij zijn in de sector natuur relatief iets vaker, maar in de sector techniek minder vaak ingeschreven dan autochtone studenten.

5.8 Ingeschreven studenten wo naar HOOP-gebied, 2002/03

Bron: CBS, IB-groep.

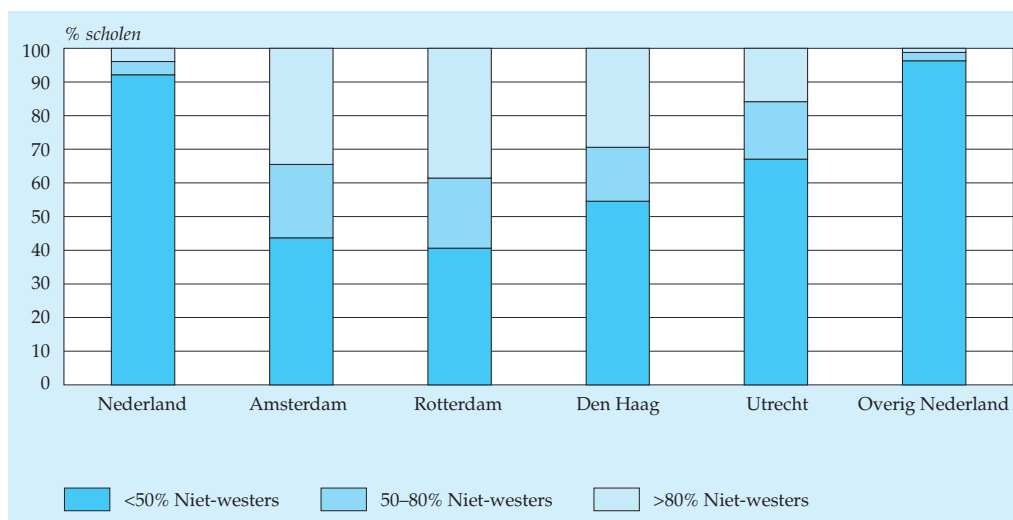
Gekleurde scholen

In de grote steden wonen veel meer allochtonen dan daarbuiten. De scholen zijn daar dan ook meer “gekleurd”. Zo heeft in de vier grote steden de helft van de basisscholen meer dan 50 procent niet-westers allochtone leerlingen. In de rest van Nederland is dat 4 procent.

Toch is niet op alle scholen de populatie een exacte weerspiegeling van de bevolking uit de directe omgeving. Bij de keuze van een middelbare school zijn de leerlingen bijvoorbeeld minder aan de directe omgeving gebonden dan bij de basisschool. Ouders kiezen een school op basis van kwaliteit, onderwijsmethode, sfeer, veiligheid en afstand. Diverse onderzoeken wijzen uit dat zowel autochtonen als “beter gesitueerde” allochtonen vaker naar buitengebieden op school gaan. Ouders zijn huiverig voor de grootstedse sfeer van veelal gekleurde scholen die in hun ogen teveel door achterstandsleerlingen worden bevolkt.

Een niet-westers allochtone leerling zit vaak op een sterker “gekleurde” basisschool dan een autochtone of westers allochtone leerling. Zo heeft een niet-westers allochtone leerling op een basisschool in de vier grote steden ge-

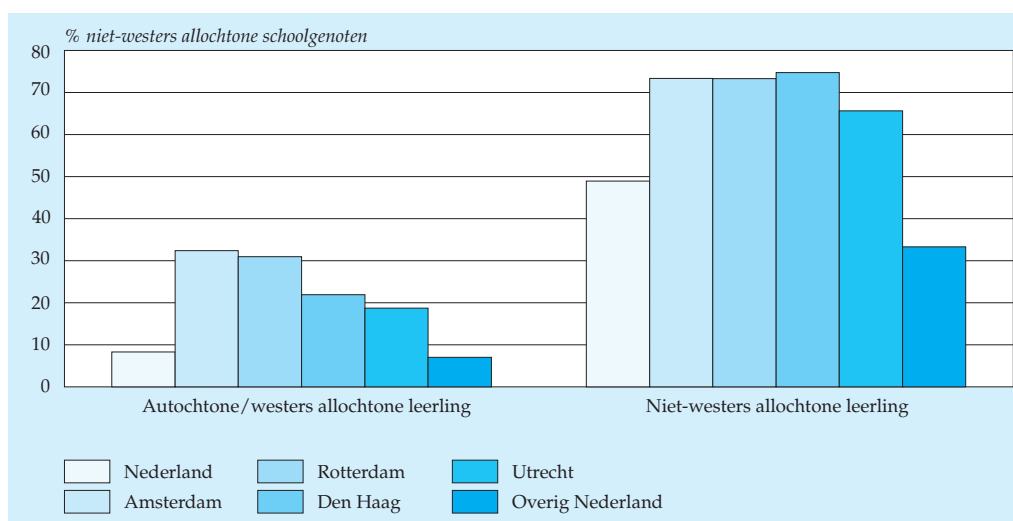
5.9 Basisscholen naar aandeel niet-westers allochtone leerlingen, 2003/04

Bron: CBS, CFI (OCW).

middeld 73 procent niet-westers allochtone medeleerlingen. Een autochtone of westers allochtone leerling heeft 27 procent niet-westers allochtone schoolgenoten, bijna 3 keer zo weinig. Buiten de vier grote steden verschilt dit een factor 5.

5.10 Niet-westers allochtone schoolgenoten op basisscholen, 2003/04

Bron: CBS, CFI (OCW).

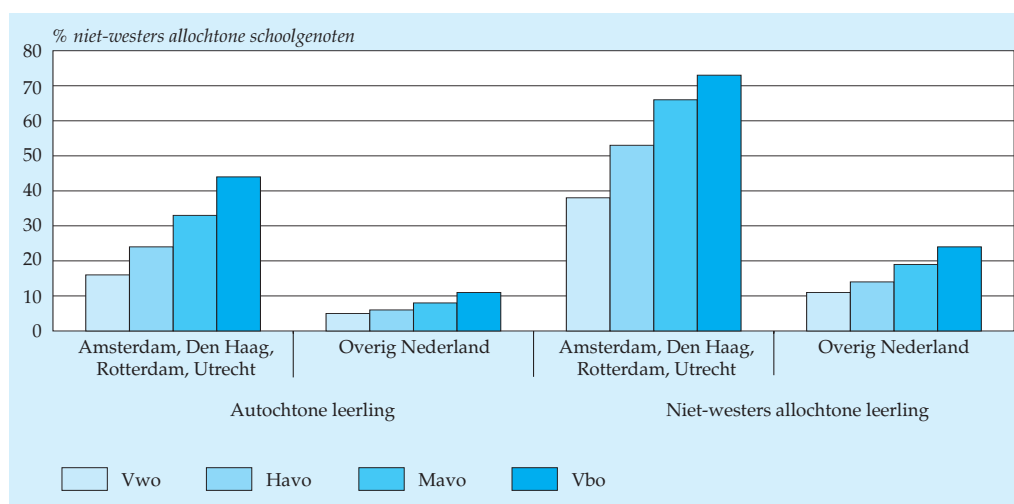
Iets meer dan de helft van de leerlingen op de basisscholen in Amsterdam en Rotterdam zijn van niet-westers allochtone herkomst. In Rotterdam is echter het aandeel "zwarte scholen" groter. Daar is op bijna 60 procent van de basisscholen meer dan de helft van de leerlingen van niet-westers allochtone her-

komst. Op 40 procent van de scholen zijn acht van de tien leerlingen niet-westers allochtoon.

In Den Haag is even minder dan de helft van de leerlingen op basisscholen niet-westers allochtoon. Het aandeel "zwarte" scholen is ook wat minder groot dan in Amsterdam en Rotterdam. Maar de gemiddelde niet-westers allochtone leerling op een Haagse basisschool heeft 75 procent schoolgenoten die ook niet-westers allochtoon zijn, en dat percentage is het hoogst van alle onderscheiden gebieden. Daarentegen zitten autochtonen en westerse allochtonen in Den Haag op relatief weinig "gekleurde" scholen. Dit duidt op een wat hogere segregatie. Waarschijnlijk zijn de niet-westers allochtone leerlingen in Den Haag meer geconcentreerd in bepaalde buurten en wijken.

Ook binnen de scholen voor voortgezet onderwijs is sprake van segregatie³⁾. Deze is, net als bij de basisscholen, voor een groot deel het gevolg van de ruimtelijke segregatie in Nederland. Niet-westerse allochtonen op het vbo bijvoorbeeld, zitten in de grote steden gemiddeld met 73 procent andere niet-westerse allochtonen in een examenklas. In de rest van Nederland is dat 24 procent. Bij autochtone vbo-ers liggen deze percentages op 44 en 11. Verder laten de cijfers nog eens duidelijk zien dat de deelname van niet-westers allochtone leerlingen per schoolsoort nogal verschilt. Het percentage niet-westerse allochtonen onder de eindexamenkandidaten vwo bedroeg 7, terwijl op het vbo 20 procent van de eindexamenkandidaten van niet-westers allochtone herkomst was. De verhouding in de gemiddelde "schoolkleur" van niet-westers allochtone en autochtone leerlingen loopt echter voor de verschillende schooltypen weinig uiteen, wanneer rekening wordt gehouden met de ongelijke deelname per schoolsoort. Dit betekent dat de segregatie op scholen voor vbo en mavo niet sterker is dan op havo- en vwo-scholen.

5.11 Niet-westers allochtone klasgenoten van eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs, 2003/04

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Noten in de tekst

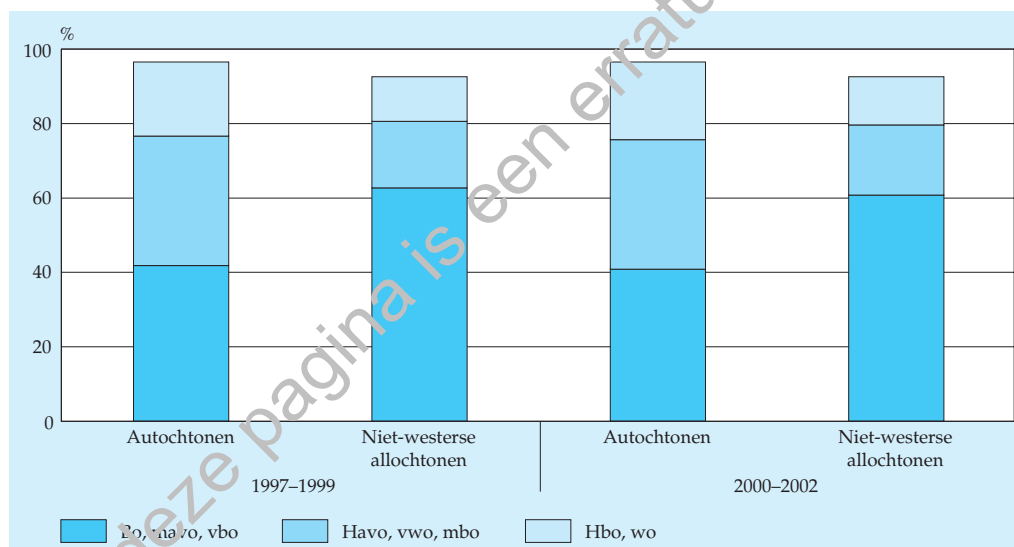
- ¹⁾ Niet alle kinderen die op een latere leeftijd dan gebruikelijk van de basisschool komen, hebben één of meer klassen gedoubleerd. Een klein aantal van hen zal tussentijds zijn ingestroomd in een klas met jongere klasgenoten.
- ²⁾ De vergelijking tussen de soorten voortgezet onderwijs die de verschillende herkomstgroeperingen volgen, maakt gebruik van de aantallen eindexamenkandidaten. Niet-westerse allochtonen zijn echter oververtegenwoordigd bij de “drop-outs”, de leerlingen die het onderwijs verlaten voordat zij examen doen. Daardoor is het op basis van aantallen eindexamenkandidaten geschetste beeld iets te positief.
- ³⁾ In het voortgezet onderwijs is de gemiddelde “schoolkleur” per schoolsoort bepaald met behulp van de aantallen eindexamenkandidaten in 2002.

6. Jongeren hoger opgeleid

Niet-westerse allochtonen zijn lager opgeleid dan autochtonen. Van de allochtonen is ongeveer zes op de tien laag opgeleid, van de autochtonen vier op de tien. Bij beide bevolkingsgroepen is het onderwijsniveau licht toegenomen tussen 1997 en 2002. Van de grote herkomstgroepen zijn de Surinamers en Antillianen beter opgeleid dan Turken en Marokkanen. De tweede generatie van 25–34 jaar heeft een beduidend hoger onderwijsniveau dan dezelfde leeftijdsgroep in de eerste generatie.

Het hoogst behaalde onderwijsniveau van de autochtone en niet-westerse allochtone bevolking neemt licht toe. Tussen de perioden 1997–1999 en 2000–2002 is het aandeel laagopgeleiden gedaald, terwijl het aandeel hoogopgeleiden is gestegen. Bij zowel autochtonen als allochtonen daalde het aandeel laagopgeleiden met 1 procentpunt en steeg het aandeel hoogopgeleiden eveneens met ongeveer 1 procentpunt.

6.1 Het onderwijsniveau van de bevolking van 15–64 jaar naar herkomstgroepen, %

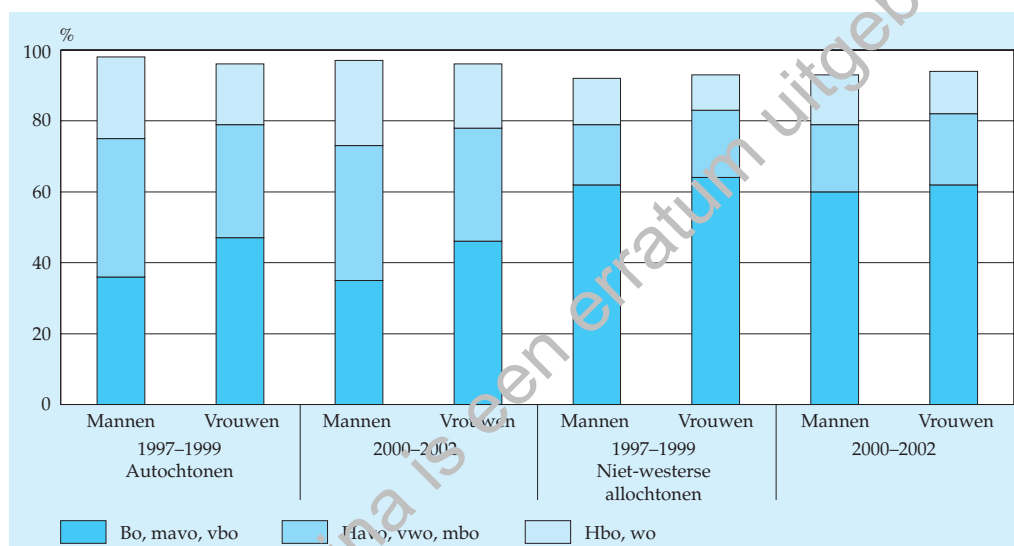
Enquête Beroepsbevolking

De cijfers die in dit hoofdstuk zijn gebruikt, zijn afkomstig uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefonderzoek, waarvoor jaarlijks van ongeveer 100 duizend personen gegevens over hun onderwijshistorie worden verzameld. Hoewel het dus gaat om een grote enquête, hebben de uitkomsten een onnauwkeurigheidsmarge. Om een zo betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van de allochtonen in Nederland is gebruik gemaakt van driejaarsgemiddelden.

Allochtone mannen en vrouwen beiden laag opgeleid

Mannen zijn hoger opgeleid dan vrouwen, dit geldt zowel voor de autochtone als de niet-westers allochtone bevolking. De verschillen tussen autochtone mannen en vrouwen wat betreft het opleidingsniveau zijn echter wel steeds kleiner geworden. Binnen de groep van 25–34 jaar is dit verschil tussen mannen en vrouwen zelfs geheel verdwenen. Bij allochtonen is het beeld anders. Ze zijn relatief laag opgeleid en dit geldt voor mannen en vrouwen in gelijke mate. Er is dan ook weinig verschil in onderwijsniveau tussen mannen en vrouwen, ook niet in de groep van 25–34 jaar. Allochtone mannen zijn dus even laag opgeleid als allochtone vrouwen.

6.2 Het onderwijsniveau van de bevolking van 25–34 jaar naar geslacht en herkomstgroepering

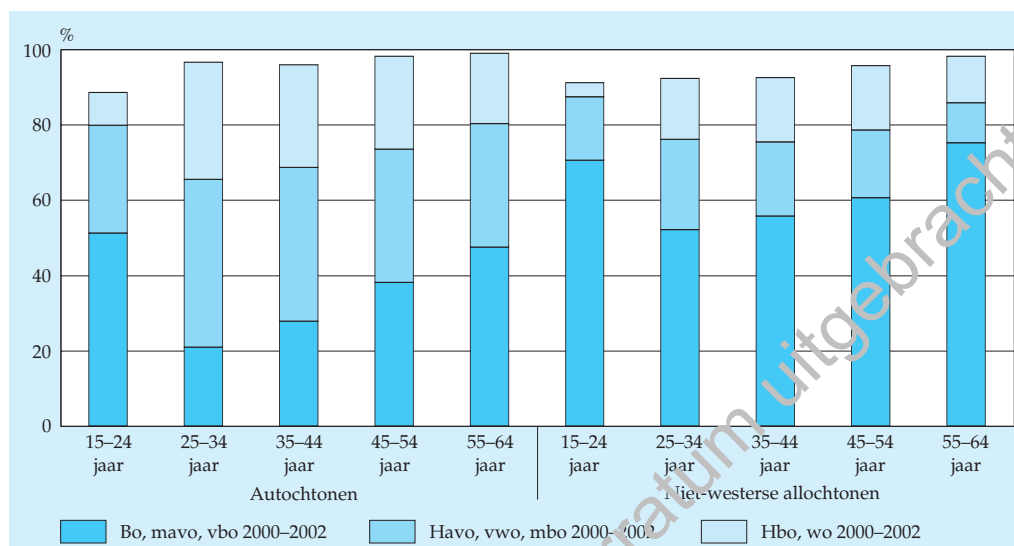
Minder verschillen naar leeftijd bij allochtonen

Het aandeel laagopgeleiden binnen de autochtone bevolking is afgenomen. Het opleidingsniveau van de autochtone bevolking is daardoor toegenomen. Onder de personen van 25–34 jaar is het aandeel laagopgeleiden het kleinst. Ongeveer een op de vijf van hen heeft een opleiding op hoogstens vbo-niveau. Onder degenen van 55–64 jaar is het aandeel laagopgeleiden met ongeveer de helft het grootst. In de groep van 25–64 jaar worden ieder jaar de 64-jarigen vervangen door de mensen die 25 jaar zijn geworden. Hierdoor stijgt het onderwijsniveau van de autochtone bevolking gestaag.

Onder allochtonen zijn de verschillen tussen de leeftijdsgroepen veel beperkter. Zowel onder de personen van 25–34 jaar als die van 35–44 jaar was het aandeel laagopgeleiden in de periode 2000–2002 iets groter dan de helft. In de

groep van 55–64 jaar was dit ongeveer driekwart. Bij de jongere niet-westerse allochtonen (25–34 jaar) is de groep middelbaar opgeleiden duidelijk groter dan in de oudere leeftijdsgroepen.

6.3 Het onderwijsniveau van de bevolking van 15–64 jaar naar leeftijd en herkomstgroepering

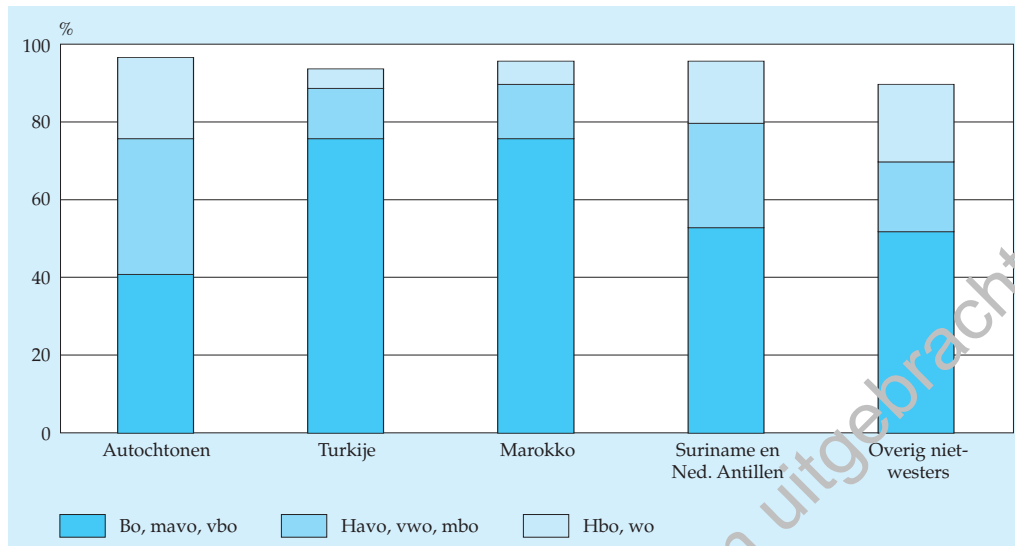
Surinamers en Antillianen hoger opgeleid

Het onderwijsniveau van Turken en Marokkanen verschilt nauwelijks van elkaar. Voor beide groepen geldt dat ongeveer driekwart van de bevolking hoogstens een opleiding in het basisonderwijs (bo), mavo of voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) heeft voltooid. Het onderwijsniveau van Surinamers en Antillianen wijkt duidelijk af van dat van Turken en Marokkanen. Ongeveer de helft van de Surinamers en Antillianen heeft hoogstens een opleiding voltooid van het niveau bo, mavo of vbo. Ook het aandeel hoogopgeleiden verschilt aanzienlijk. Het percentage Antillianen en Surinamers met een hbo- of wo-diploma ligt ongeveer drie keer zo hoog als onder Turken en Marokkanen. In vergelijking met de autochtone bevolking zijn Antillianen en Surinamers wel iets lager opgeleid. Maar wat betreft het aandeel hoogopgeleiden lijken Surinamers en Antillianen wel meer op de autochtonen dan op de Turken en Marokkanen.

Eerste generatie lager opgeleid

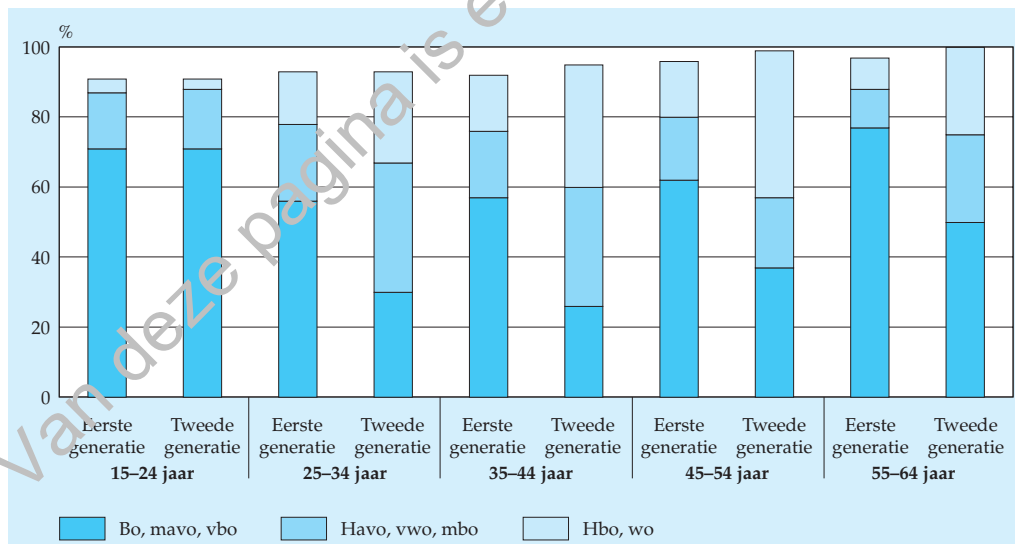
Binnen de verschillende leeftijdsgroepen zijn er grote verschillen in opleidingsniveau tussen allochtonen van de eerste en de tweede generatie. Zo blijkt dat de tweede generatie van 25–34 jaar ongeveer twee keer zo vaak een hoog onderwijsniveau heeft als de eerste generatie van dezelfde leeftijd. Deze leef-

6.4 Het onderwijsniveau van de bevolking van 15-64 jaar naar herkomstsgroepering, 2000-2002

tijdsgroep in de tweede generatie bestaat voor een groot deel uit Surinamers en Antillianen die over het algemeen wat hoger zijn opgeleid. Voor de oudere leeftijdsgroepen is het verschil tussen de eerste en tweede generatie nog groter. Het aantal tweede generatie autochtonen van 35 jaar of ouder is echter beperkt.

6.5 Het onderwijsniveau van de niet-westerse allochtonen van 15-64 jaar naar leeftijd en generatie, 2000-2002

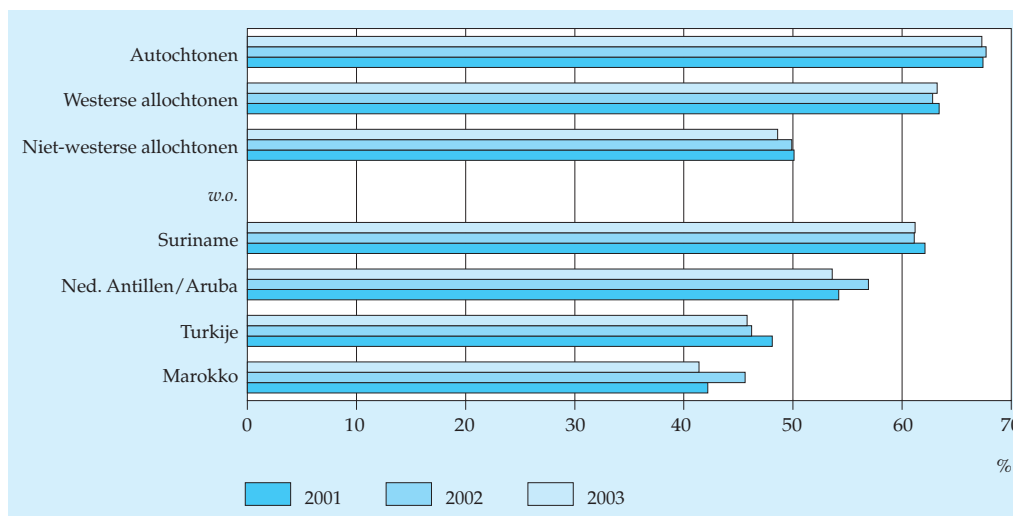

7. Vaker werkloos

In 2003 is de arbeidsdeelname van niet-westerse allochtonen gedaald. De arbeidsdeelname onder Surinamers is relatief hoog, zes van de tien hebben een baan. Daarentegen werkten in 2003 slechts vier van de tien Marokkanen. De stijging van de werkloosheid in 2003 heeft allochtonen meer getroffen dan autochtonen. De werkloosheid onder niet-westerse allochtonen blijft aanzienlijk hoger dan die onder autochtonen en westerse allochtonen.

Niet-westerse allochtonen behoren minder vaak tot de werkzame beroepsbevolking¹⁾ dan westerse allochtonen en autochtonen. In 2003 had minder dan de helft van de niet-westerse allochtonen werk voor ten minste twaalf uur per week. Er zijn wel grote verschillen in arbeidsparticipatie tussen de groepen niet-westerse allochtonen onderling. Van de Marokkanen had 41 procent werk, van de Turken 46 procent. Surinamers hebben een veel hogere arbeidsparticipatie, ruim zes van de tien hadden een betaalde baan. Autochtonen hebben de hoogste arbeidsparticipatie, bijna zeven van de tien hadden werk.

7.1 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

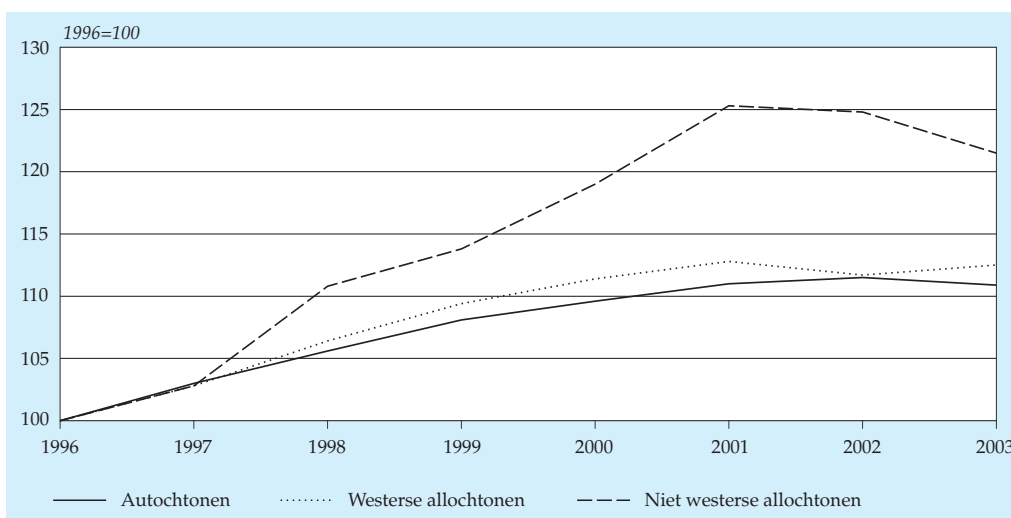

Arbidsdeelname niet-westerse allochtonen gedaald

De afgelopen jaren is de arbeidsdeelname van zowel autochtonen als allochtonen toegenomen. In de periode 1996–2001 is de arbeidsparticipatie van niet-westerse allochtonen sterker gestegen dan die van autochtonen en westerse allochtonen. Had in 1996 nog 40 procent van de niet-westerse allochtonen een

baan, in 2001 was dat 50 procent. De gunstige arbeidsmarkt in deze periode heeft ertoe geleid dat de verschillen in arbeidsdeelname tussen autochtonen en allochtonen kleiner werden. In 2002 en 2003 werden deze verschillen niet verder verkleind. De arbeidsdeelname van autochtonen is vrijwel gelijk gebleven, terwijl de arbeidsdeelname van niet-westerse allochtonen is gedaald.

7.2 Index van netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

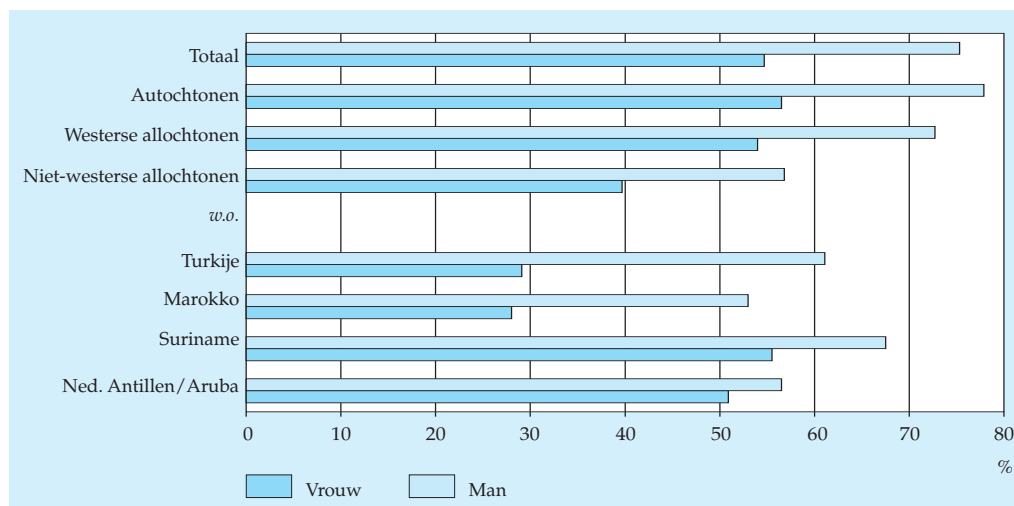
Man-vrouw verschillen grootst bij Turken en Marokkanen

Zowel autochtone als allochtone mannen werkten in 2003 ongeveer anderhalf keer zo vaak als vrouwen. Bij de autochtonen had ruim de helft van de vrouwen een baan, terwijl van de autochtone mannen driekwart werkte. Tussen de niet-westerse allochtonen onderling waren er echter wel grote verschillen. Zo hadden van Turken en Marokkanen, mannen twee keer zo vaak een baan als vrouwen. Bij Surinamers, Antillianen en Arubanen daarentegen zijn de verschillen in arbeidsdeelname tussen mannen en vrouwen niet zo groot.

Marokkaanse, Antilliaanse en Arubaanse jongeren werken minder vaak

De arbeidsdeelname onder 15–24-jarigen was met 45 procent het hoogst onder autochtonen. Van de westerse allochtone jongeren behoorde 42 procent in 2003 tot de werkzame beroepsbevolking en van de niet-westerse jongeren 29 procent. Turkse en Surinaamse jongeren hebben vaker werk dan Marokkaanse, Antilliaanse en Arubaanse jongeren. Van Turken en Surinamers van 15–24 jaar werkt eenderde. Bij de overige niet-westerse allochtonen jongeren gaat het om ruim een kwart.

7.3 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15-64 jaar naar herkomstgroepering en geslacht, 2003

Staat 7.1
Netto arbeidsparticipatie naar herkomstgroepering en leeftijd, 2003

	15-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	Totaal
	%					
Autochtonen	44,8	85,9	81,2	76,0	39,3	67,3
Westerse allochtonen	41,8	77,6	74,5	72,9	38,0	63,2
Niet-westerse allochtonen	29,2	56,3	60,1	55,2	27,2	48,6
w.o.						
Turkije	33,3	54,9	53,5	40,2	16,9	45,8
Marokko	27,7	53,7	51,4	36,4	12,5	41,4
Suriname	34,9	72,8	81,1	64,6	32,7	61,2
Ned. Antillen/Aruba	26,9	62,8	66,6	66,4	41,3	53,6

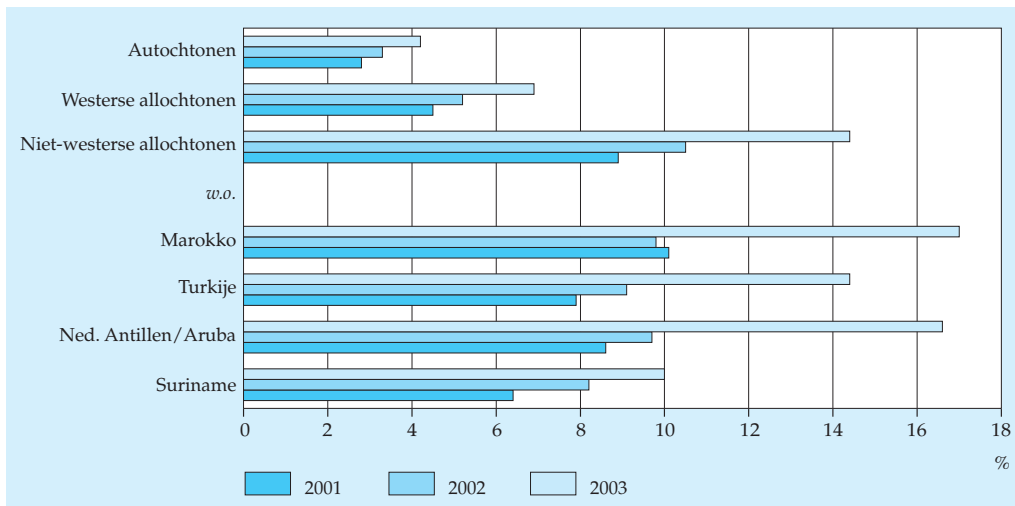
Tweede generatie vergelijkbaar met eerste generatie

De arbeidsdeelname van de eerste generatie westerse allochtonen ligt een stuk lager dan die van de tweede generatie. Van de eerste generatie westerse allochtonen heeft bijna zes op de tien een betaalde baan. Van de tweede generatie heeft bijna zeven op de tien een betaalde baan. Onder de niet-westerse allochtonen is het verschil in arbeidsdeelname tussen de eerste en de tweede generatie veel kleiner. Bij zowel de eerste als de tweede generatie blijft de arbeidsdeelname onder de 50 procent.

Werkloosheid stijgt

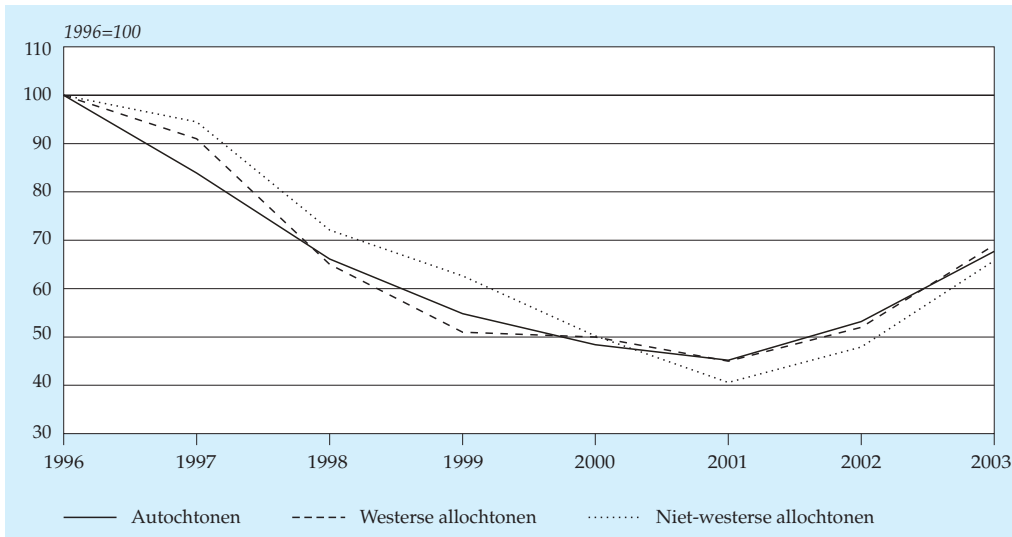
In 2003 is de werkloosheid zowel onder autochtonen als allochtonen gestegen. Het afgelopen jaar steeg het werkloosheidspercentage van autochtonen van ruim 3 naar ruim 4 procent. Onder niet-westerse allochtonen steeg de werkloosheid van bijna 11 naar ruim 14 procent. De stijging van de werkloosheid heeft allochtonen dan ook meer getroffen dan autochtonen. Net als in de voorgaande jaren waren niet-westerse allochtonen in 2003 ruim driemaal zo vaak werkloos als autochtonen.

7.4 Werkloosheid van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

Vanaf midden jaren negentig daalde de werkloosheid. Vooral onder niet-westerse allochtonen is de werkloosheid in deze periode vrij fors gedaald. Waren in 1996 nog ruim twee op de tien niet-westerse allochtonen werkloos, in 2001 was dit gedaald naar minder dan één op de tien. Daarna is de werkloosheid weer gaan stijgen. In 2003 is het niveau van de werkloosheid onder niet-westerse allochtonen weer ongeveer gelijk aan het niveau van 1999. De werkloosheidsverschillen tussen de verschillende groepen niet-westerse allochtonen zijn in 2003 groter geworden. In 2002 was het verschil tussen de Marokkanen, de groep met de hoogste werkloosheid, nog maar twee procentpunten met de Surinamers, de groep met de minste werklozen. In 2003 bedroeg dit verschil zeven procentpunten. In 2003 is 17 procent van de Marokkanen, Antillianen en Arubanen werkloos, 14 procent van de Turken en 10 procent van de Surinamers.

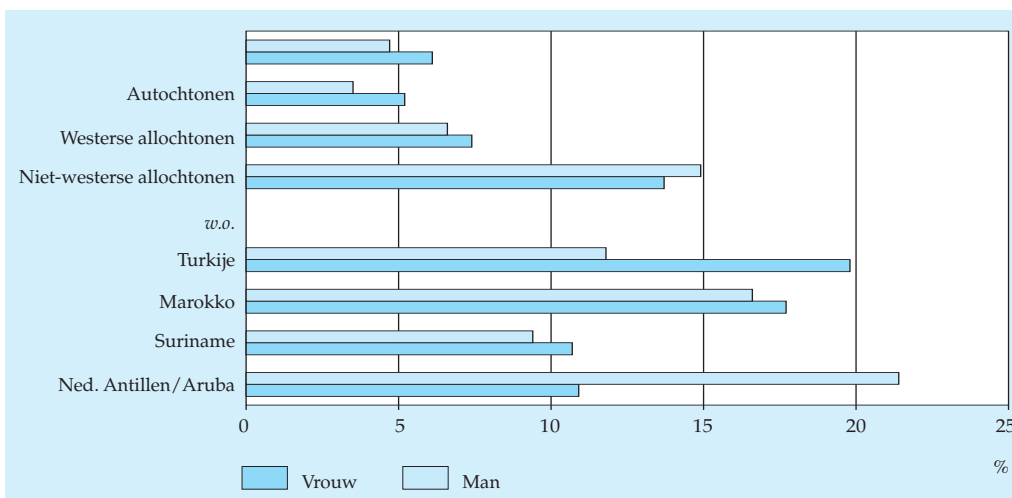
7.5 Index van werkloosheid van personen van 15-64 jaar naar herkomstgroepering

Niet-westerse allochtone mannen en vrouwen vrijwel even vaak werkloos

Autochtone vrouwen zijn vaker werkloos dan autochtone mannen. Onder zowel de westerse als de niet-westerse allochtonen zijn vrouwen ongeveer even vaak werkloos als mannen. Antilliaanse vrouwen zijn minder vaak werkloos dan mannen. Twee op de tien Antilliaanse mannen en één op de tien Antilliaanse vrouwen waren in 2003 werkloos. Bij de Turken zien we het omgekeerde beeld. Bij deze groep is de werkloosheid onder vrouwen hoger dan die onder mannen.

7.6 Werkloosheid van personen van 15-64 jaar naar herkomstgroepering en geslacht, 2003

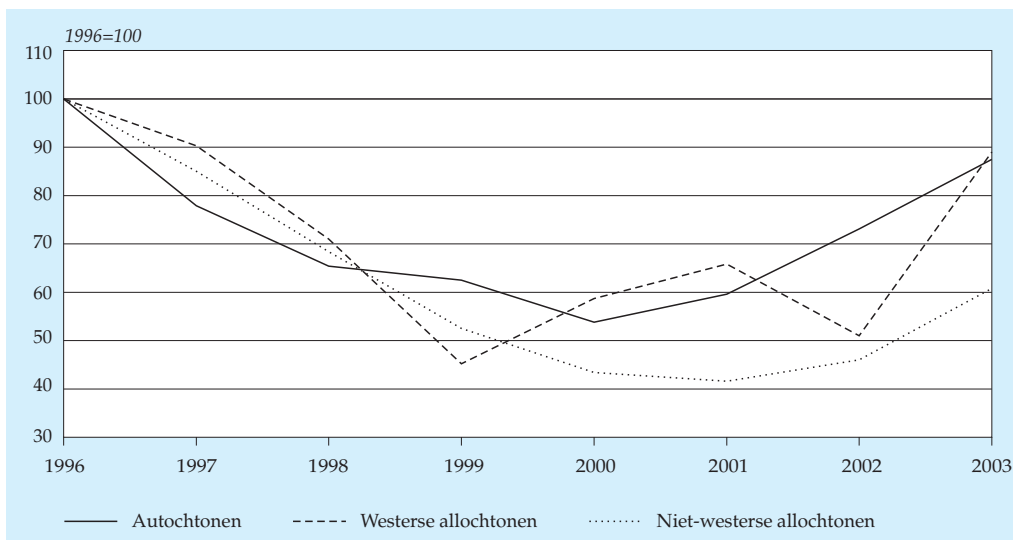

Werkloosheidsverschillen bij jongeren minder groot

Jongeren zijn vaker werkloos dan personen van 25 jaar en ouder. Dit geldt zowel voor autochtonen als voor allochtonen. De hogere werkloosheid onder jongeren hangt samen met de instroom op de arbeidsmarkt. Schoolverlaters hebben vaak enige tijd nodig om een baan te vinden. In 2003 was onder niet-westerse allochtone jongeren de werkloosheid tweemaal zo hoog als onder autochtone jongeren. Onder de bevolking van 25 jaar of ouder waren niet-westerse allochtonen ruim driemaal zo vaak werkloos als autochtonen. Het verschil tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen was bij jongeren dus kleiner dan bij personen van 25 jaar of ouder.

Vanaf midden jaren negentig is ook bij jongere niet-westerse allochtonen de werkloosheid vrij fors gedaald. Was in 1996 nog 34 procent werkloos, in 2001 was dit gedaald naar 14 procent. Daarna is de werkloosheid onder niet-westerse allochtone jongeren weer gaan stijgen, tot 21 procent in 2003. In 1996 was de werkloosheid onder niet-westerse jongeren nog driemaal zo hoog als die onder autochtone jongeren. In 2003 zijn ze nog tweemaal zo vaak werkloos. De positie van allochtone jongeren is dan ook verbeterd vanaf midden jaren negentig. De werkloosheid onder autochtone jongeren is al sinds 2001 weer aan het stijgen, terwijl deze bij niet-westerse allochtone jongeren pas sinds 2002 weer stijgt.

7.7 Index van werkloosheid van personen van 15-24 jarigen naar herkomstgroepering

Noot in de tekst

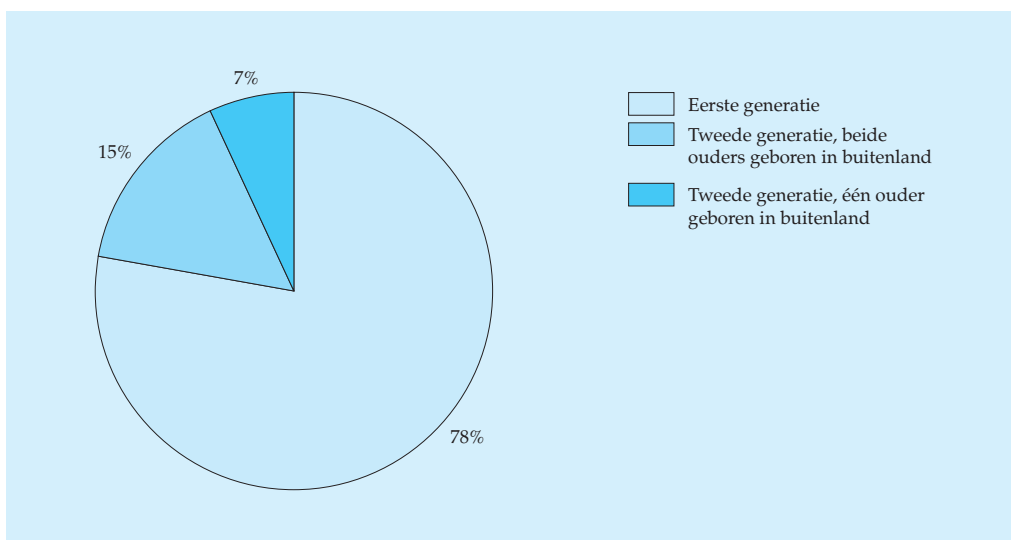
- ¹⁾ Iemand behoort tot de werkzame beroepsbevolking wanneer hij of zij betaald werk heeft voor ten minste twaalf uur per week. Het aandeel werkenden wordt uitgedrukt in de netto arbeidsparticipatie.

8. Werken in bestuur en zorg

De uitzendbranche is van oudsher een belangrijke werkgever voor niet-westerse allochtonen van de eerste generatie. Bij de teruggang in de werkgelegenheid van de afgelopen jaren verloor de uitzendbranche als een van de eersten terrein. Verloor de eerste generatie niet-westerse allochtonen nu ook massaal hun werk? De jongere tweede generatie werkt voornamelijk in de detailhandel. De werkgelegenheid in de detailhandel groeide de laatste jaren nog door. Was de tweede generatie niet-westerse allochtonen in 2002 nog zeker van hun baan?

Van de niet-westerse allochtonen met een baan is het merendeel van de eerste generatie. In 2002 was 78 procent van de niet-westers allochtone werknemers van de eerste generatie. Dit zijn 420 duizend personen. De tweede generatie allochtonen met een baan was nog geen derde deel hiervan, namelijk bijna 120 duizend personen. Van deze tweede generatie is de groep met twee buitenlandse ouders het grootst. Deze groep telde twee maal zo veel werknemers als de groep met maar één buitenlandse ouder.

8.1 Niet-westerse allochtonen met een baan naar generatie, 2002

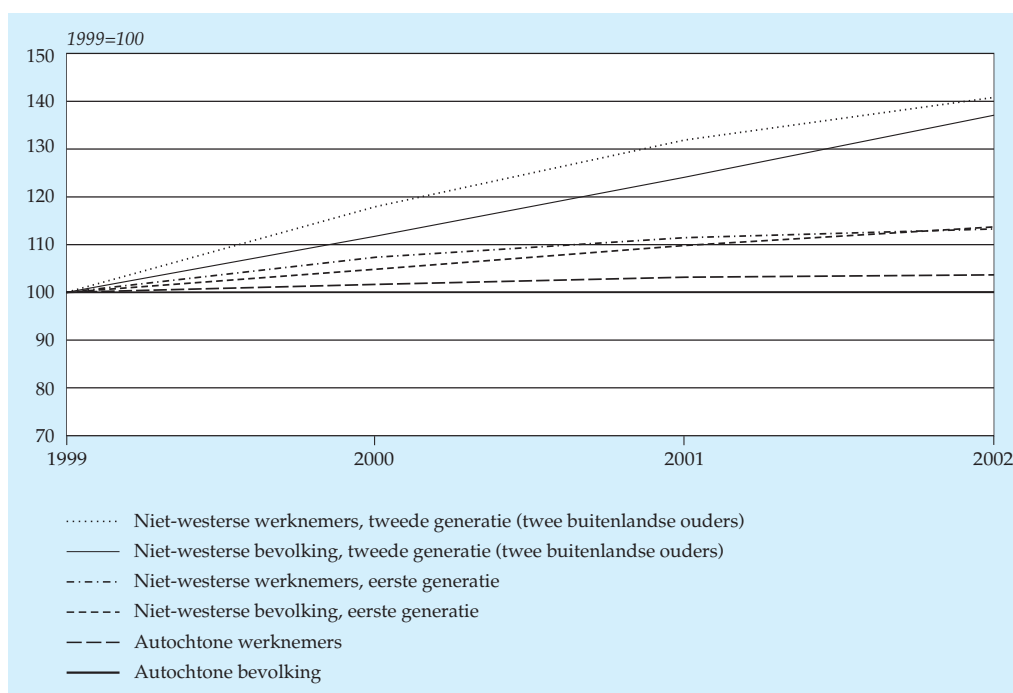

Werknemersaandeel tweede generatie gegroeid

Tot het eind van 2002 groeide de werkgelegenheid in Nederland nog sterker dan de bevolking. Er waren wel verschillen in bevolkingsgroei en banengroei tussen autochtonen en allochtonen. Zo was er vrijwel geen bevolkingsgroei

van autochtonen van 15–64 jaar tussen 1999 en 2002, terwijl het aantal banen van deze groep in deze periode met 4 procent toenam. Het werknemersaandeel van de autochtone bevolking groeide dus. Voor de eerste generatie niet-westerse allochtonen pakte het in deze periode anders uit. Het aantal personen van de eerste generatie (15–64 jaar) groeide met 14 procent, terwijl het aantal banen met 13 procent groeide. Voor deze groep bleef het werknemersaandeel dus vrijwel gelijk. De tweede generatie (15–64 jaar) is bezig met een snelle opmars op de arbeidsmarkt. Deze groep groeide tussen 1999 en 2002 met 37 procent, maar het aantal banen voor hen groeide met 41 procent nog sneller dan de bevolking. Het aandeel werkenden van de tweede generatie allochtonen is dus gegroeid.

8.2 Aantal werknemers en bevolking naar herkomst en generatie

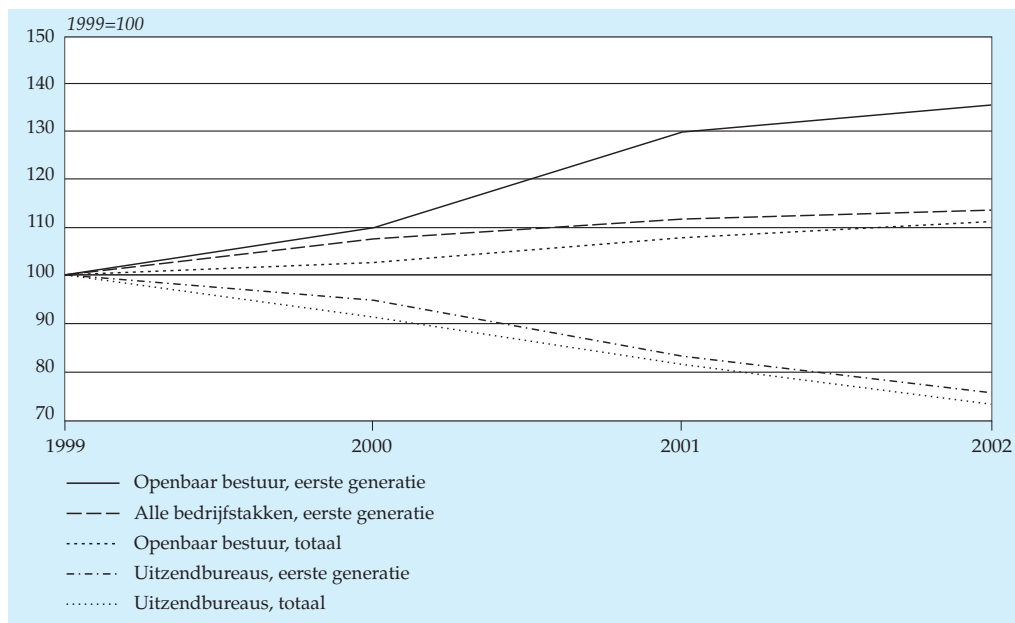
Werknemers

Werknemers zijn in Nederland woonachtige personen met een baan in loondienst. In dit artikel is als leeftijdsafbakening uitgegaan van 15–64 jaar. De peildatum is de laatste werkdag in oktober. In deze analyse zijn alle banen verwerkt waarvoor loon is betaald. De verhouding tussen het aantal werknemers en de bevolking in een groep wordt aangeduid met werknemersaandeel. Het werknemersaandeel wijkt af van de arbeidsparticipatie. Deze laatste gaat uit van de verhouding tussen het aantal mensen met betaald werk van twaalf uur of meer per week en de bevolking. Zelfstandigen tellen hierbij dus mee, terwijl mensen met betaald werk van minder dan twaalf uur niet meetellen. Juist vanwege de kleine baantjes is het werknemersaandeel van jongeren 15–24 jaar hoger dan de arbeidsparticipatie.

Industrie en uitzendbureau voor eerste generatie

Bedrijfstakingen waar al jaren veel niet-westerse immigranten werken zijn de industrie en de uitzendbranche. In 1999 werkte 17 procent van de niet-westerse allochtonen van de eerste generatie in de industrie. Bij de uitzendbureaus werkte een bijna even groot aandeel van 14 procent. De industrie verloor tussen 1999 en 2002 een deel van de werkgelegenheid, maar al eerder vielen er harde klappen bij de uitzendbureaus. In tijden van economische recessie worden allereerst de uitzendkrachten naar huis gestuurd. Dat is een makkelijke, snelle en effectieve maatregel om banen te schrappen. De allochtonen van de eerste generatie verloren dan ook inderdaad in groten getale hun uitzendbaan. In 2002 werkte er nog slechts drie kwart van de eerste generatie allochtonen bij een uitzendbureau in vergelijking met 1999. Dat was een afname van 53 duizend tot 40 duizend banen.

8.3 Niet-westerse allochtone werknemers naar enkele bedrijfstakken

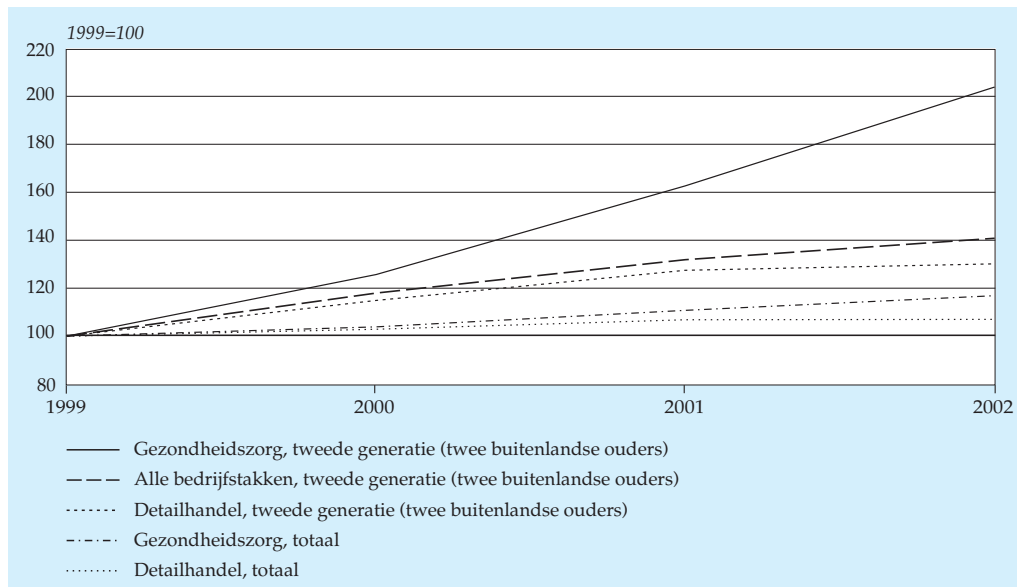

Het totaal aantal banen van de eerste generatie is echter gestegen tussen 1999 en 2002. De eerste generatie heeft dan wel minder banen als uitzendkracht, maar op andere gebieden groeide voor hen de werkgelegenheid. In het openbaar bestuur werden mensen aangenomen, en vaker dan gemiddeld kon hier een eerste generatie allochtoon aan de slag. In 1999 waren er 18 duizend eerste generatie allochtonen werkzaam in het openbaar bestuur, in 2002 was dit gegroeid tot 24 duizend. Een dergelijke groei gold ook voor het onderwijs en de gezondheidszorg. De banengroei in deze bedrijfstakken compenseerde voor een groot deel het banenverlies van de eerste generatie bij de uitzendbureaus.

Tweede generatie begint aan loopbaan

De groep van de tweede generatie niet-westerse allochtonen met twee buitenlandse ouders is vijf keer zo klein als de eerste generatie. Zij werkten in 1999 vaak in de detailhandel: met 13 duizend werknemers was dit 21 procent van deze bevolkingsgroep. Dit zullen regelmatig bijbaantjes zijn geweest. Tenslotte is dit een jonge bevolkingsgroep met een heel groot aandeel van scholieren, studenten en schoolverlaters. Bijna 80 procent van hen is tussen de 15 en 25 jaar. In de detailhandel ging het tussen 1999 en 2002 redelijk goed met de werkgelegenheid. De aantallen banen van de tweede generatie niet-westerse allochtonen namen daar dan ook toe in deze periode. In 2002 werkten ruim 16 duizend allochtonen van de tweede generatie in de detailhandel, 3 duizend meer dan in 1999.

8.4 Niet-westerse allochtone werknemers naar enkele bedrijfstakken

Procentueel gezien is de groei van het aantal banen voor de tweede generatie in de detailhandel echter niet bijzonder hoog. Deze banengroei was vooral hoog in de gezondheidszorg, en ook bij het openbaar bestuur, het onderwijs en het openbaar vervoer en wegvervoer. In 1999 werkten er nog geen 3 duizend tweede generatie niet-westerse allochtonen in de gezondheidszorg, in 2002 is dit gegroeid tot bijna 6 duizend. De tweede generatie is een jonge bevolkingsgroep. Met de loop van de jaren komen er ook meer schoolverlaters op de arbeidsmarkt met een voltooide opleiding. In aansluiting op hun opleiding komen zij in aanmerking voor meer en andere banen in diverse bedrijfstakken. In deze bevolkingsgroep is er ook nog nauwelijks uitstroom van werknemers naar pensioen. Dit verklaart voor een groot deel de toename van het aantal personen met een baan, maar niet alles. Het aantal banen stijgt procentueel sterker dan de aantallen in de bevolkingsgroep. Dat betekent dat het aandeel werknemers van deze groep ook stijgt.

Nieuwe banen ook voor allochtonen

Hoewel het met de uitzendbranche slecht ging in 2002, bleef de werkgelegenheid van de eerste generatie niet-westerse allochtonen min of meer stabiel. Deze groep had in 2002 inderdaad minder banen van uitzendwerk dan voorheen, maar in andere bedrijfstakken groeide hun aantal banen. Dat gold vooral in de niet-commerciële dienstverlening, zoals het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg. Wel groeide het aantal banen van de eerste generatie allochtonen relatief minder dan bij de autochtonen. De tweede generatie van niet-westerse allochtonen bleef in de periode 1999–2002 in belangrijke mate in de detailhandel werken. Immers, ieder jaar komen er jongeren van de tweede generatie op de arbeidsmarkt die een bijbaan zoeken of als schoolverlater meteen aan de slag willen. Zij vinden veelal een baan in de detailhandel. Daarnaast liffte de tweede generatie ook mee op de groei van de werkgelegenheid in de gezondheidszorg, het openbaar bestuur en het onderwijs.

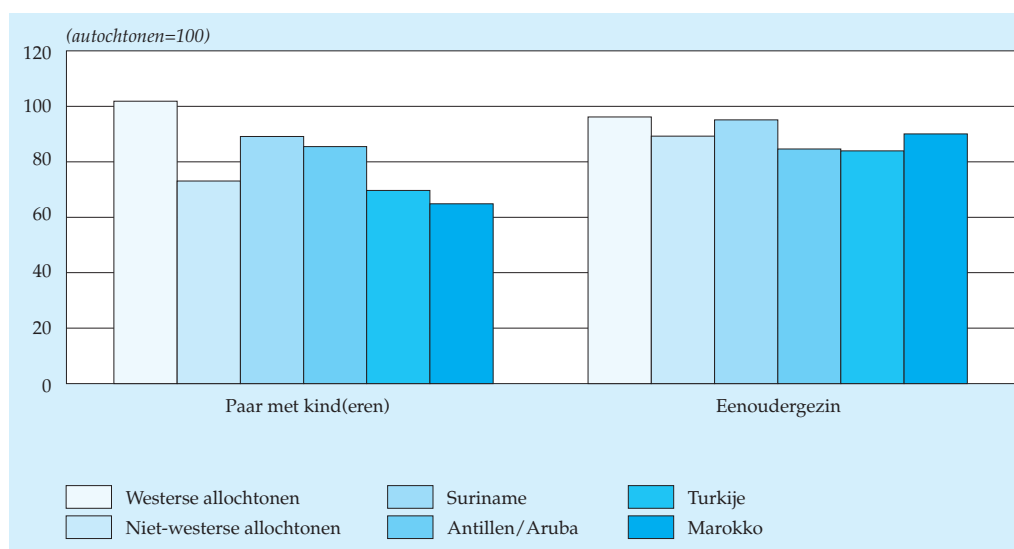
De werkgelegenheid voor niet-westerse allochtonen is dus niet te voorspellen enkel door het volgen van de traditioneel 'allochtone' bedrijfstakken als industrie, uitzendbureau's en detailhandel. Tussen 1999 en 2002 maakte de eerste generatie allochtonen de overstap van uitzendwerk naar andere bedrijfstakken. De tweede generatie maakte in dezelfde periode haar 'echte' entree op de arbeidsmarkt in diverse andere bedrijfstakken dan alleen de detailhandel. Beide generaties hebben geprofiteerd van de banengroei in de niet-commerciële dienstverlening.

9. Inkomen van gezinnen

Turkse en Marokkaanse paren met kinderen hebben ongeveer 30 procent minder inkomen dan vergelijkbare autochtone paren. Onder de jongere generatie Turkse en Marokkaanse paren met kinderen is deze achterstand 20 tot 25 procent. Het inkomen van Surinaamse paren met kinderen ligt 11 procent onder dat van autochtonen. Tussen autochtone en Surinaamse eenoudergezinnen is het verschil 5 procent. Voor de jongere generatie Surinaamse gezinnen is ook dit kleine inkomensverschil verdwenen.

Nederland telde in 2001 ruim 6,9 miljoen particuliere huishoudens. Iets minder dan een kwart daarvan bestond uit paren met minderjarige kinderen. Daarnaast was bijna één op de vijftientig huishoudens in Nederland een eenoudergezin. Het gemiddeld besteedbaar jaarinkomen van paren met kinderen in Nederland lag in 2001 op bijna 37 duizend euro. Voor eenouderzinnen lag dit bijna 17 duizend euro lager.

9.1 Hoogte inkomen huishoudens, 2001*

Turken en Marokkanen leven naar verhouding vaker in een huishouden dat bestaat uit een paar met kinderen. Van de totale bevolking maakt twee van de vijf personen deel uit van een paar met kinderen, onder Turken en Marokkanen is dit ruim de helft. In 2001 lag het besteedbaar huishoudensinkomen van Turkse paren met kinderen op 26 duizend euro, ofwel 30 procent onder dat van autochtone paren. Voor Marokkaanse paren was het verschil nog iets groter. Surinaamse paren met kinderen hadden gemiddeld een inkomen van bijna 34 duizend euro; dat is 11 procent minder dan bij autochtonen.

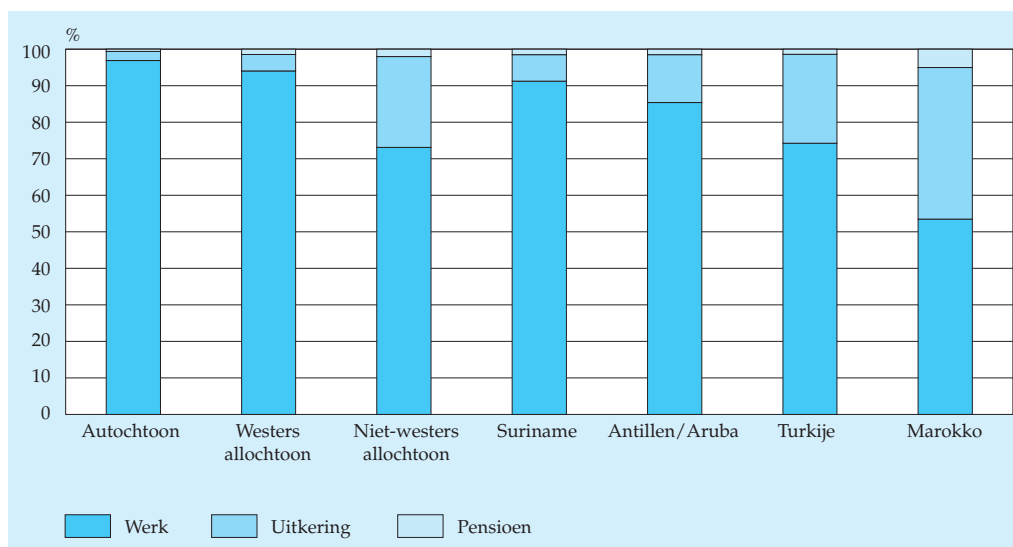
Surinamers en Antillianen leven naar verhouding vaker in een eenoudergezin en minder vaak in een huishouden dat bestaat uit een paar met kinderen. Eén op de zes Antilliaanse en Surinaamse kostwinners is een eenouder. Het besteedbaar inkomen van Surinaamse eenoudergezinnen is 5 procent lager dan dat van autochtone eenoudergezinnen. Met minder dan 17,5 duizend euro lag het inkomen van Antilliaanse eenoudergezinnen 15 procent onder dat van autochtonen. Voor Marokkaanse en Turkse eenoudergezinnen lag het besteedbaar inkomen 10 respectievelijk 16 procent onder dat van autochtonen.

Turkse en Marokkaanse gezinnen minder vaak betaald werk

Het inkomen van een huishouden hangt sterk af van opleidingsniveau en inkomensbron van de hoofdkostwinner. Zo gaat een hogere opleiding vaak samen met een hoger inkomen. Andersom gaat een uitkering vaak gepaard met een relatief laag huishoudensinkomen. Het lagere inkomen van Turkse en Marokkaanse paren met kinderen valt dan ook voor een deel terug te voeren op hun lagere opleidingsniveau en hun hieraan gerelateerde lagere arbeidsparticipatie. Bij autochtone paren met kinderen had 97 procent van de kostwinners betaald werk als belangrijkste bron van inkomsten. Bij Turken gold dit maar voor driekwart van de kostwinners en bij Marokkanen zelfs maar voor iets meer dan de helft.

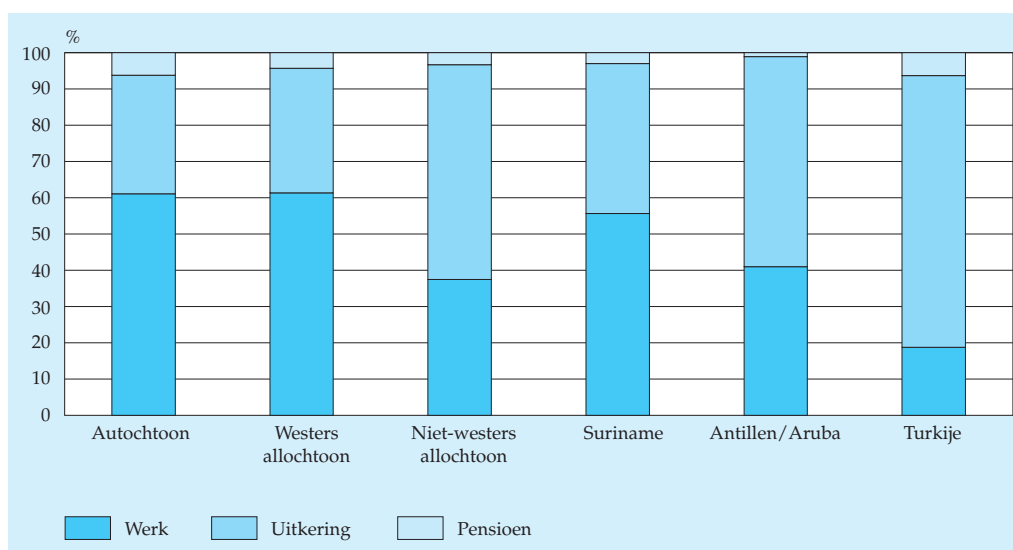
Een uitkering – in de helft van de gevallen: een bijstandsuitkering – is voor twee van de vijf Marokkaanse gezinnen met kinderen de belangrijkste bron van inkomsten. Van de Turkse kostwinners had bijna één op de vier een uitkering als belangrijkste bron van inkomsten; iets minder dan de helft daarvan is een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

9.2 Inkomensbron paren met kinderen, 2001*

In Surinaamse gezinnen zijn bijna even veel werkende kostwinners als in autochtone gezinnen. Werk was de belangrijkste bron van inkomsten voor negen van de tien kostwinners van paren met kinderen en voor zes van de tien kostwinners in eenoudergezinnen. Wel zijn Surinaamse eenoudergezinnen vaker afhankelijk van een uitkering dan autochtone. Hierbij gaat het vooral om bijstand- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Autochtone eenoudergezinnen zijn vaker afhankelijk van een pensioenuitkering zoals de ANW of de VUT.

9.3 Inkomensbron eenoudergezinnen, 2001*

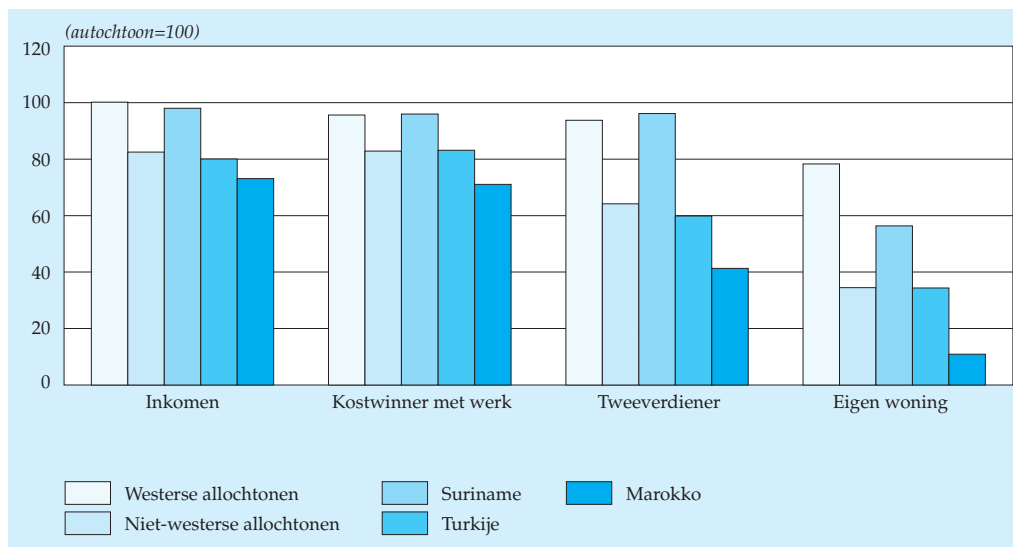

Jongere Turkse en Marokkaanse gezinnen minder welvarend

Ook de jongere generatie Turkse en Marokkaanse gezinnen heeft een inkomensachterstand. Van Turkse paren met kinderen met een kostwinner in de leeftijd 25–34 jaar lag het besteedbaar inkomen in 2001 op gemiddeld 25 duizend euro. Dit was een vijfde lager dan dat van vergelijkbare autochtone gezinnen. Surinaamse gezinnen in deze groep hebben een ongeveer even hoog inkomen als autochtone. Ook hun arbeidsparticipatie en opleidingsniveau verschilt nauwelijks nog van autochtonen. Alleen als het gaat om eigenwoningbezit blijft deze jongere generatie Surinaamse paren met kinderen nog achter. Van de jonge autochtone paren met kinderen heeft namelijk vier van de vijf een eigen woning. Van de Surinaamse paren daarentegen is dat maar twee op de vijf. Surinaamse paren wonen echter naar verhouding vaker in de grote steden en daar is het eigenwoningbezit gemiddeld lager.

Het lagere inkomen van jonge Turkse en Marokkaanse gezinnen is voor een belangrijk deel terug te voeren op een lagere arbeidsparticipatie. Van de Turkse gezinnen heeft bijna één op de vijf kostwinners een uitkering als belangrijk-

9.4 Sociaal-economische situatie paren met kinderen met hoofdkostwinner 25–34 jaar, 2001*

ste bron van inkomsten. Onder jonge autochtone gezinnen is dit minder dan één op de vijftig. Verder heeft in jonge autochtone gezinnen ruim driekwart van de partners van de kostwinner inkomen uit werk. Bij jonge Turkse gezinnen is dit minder dan de helft.

Gezinsgrootte

In deze bijdrage gaat het om het inkomen dat gezinnen met kinderen jaarlijks kunnen besteden. In de vergelijking tussen de huishoudens is echter geen rekening gehouden met verschil in aantal kinderen. Toch speelt het aantal kinderen wel een rol in de hoogte van de bestedingen. Hoe groot zijn deze verschillen tussen de herkomstgroeperingen?

In 2001 had een Nederlandse hoofdkostwinner van een paar met kinderen gemiddeld 2,0 kinderen. Surinaamse paren met kinderen hadden gemiddeld 1,8 kinderen. Turkse paren met kinderen wijken met gemiddeld 2,1 kinderen nauwelijks af van autochtonen. Met gemiddeld 2,8 kinderen hebben Marokkaanse paren met kinderen een mond meer te voeden dan autochtonen.

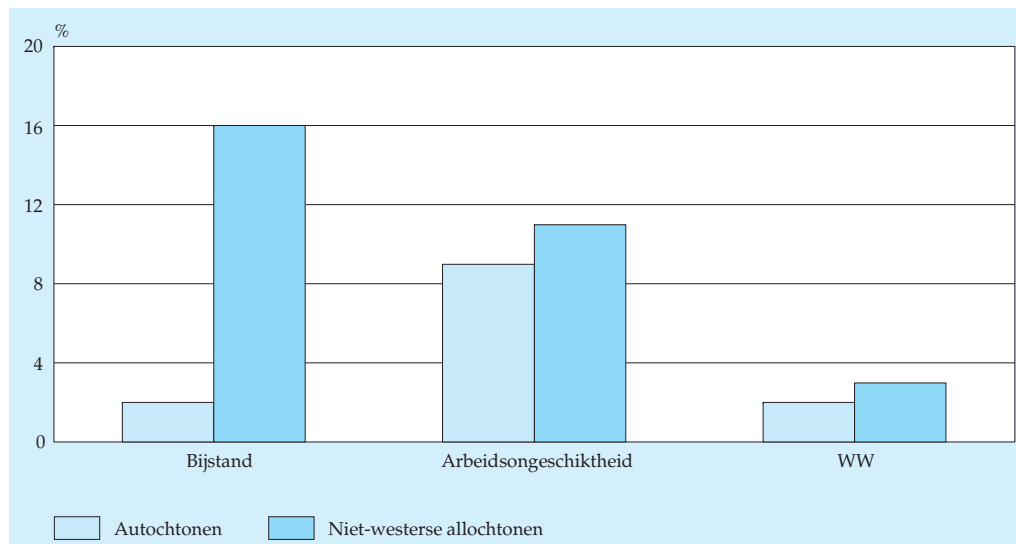
Kostwinners in de leeftijd 25–34 jaar van paren met kinderen hebben weliswaar gemiddeld minder kinderen, maar het patroon naar herkomst is vergelijkbaar. Autochtone kostwinners hebben gemiddeld 1,6 kinderen, Surinaamse hebben er 1,5. Kostwinners uit Turkije hebben gemiddeld 1,8 kinderen en Marokkanen 2,0.

10. Veel ouderen in de bijstand

Niet-westerse allochtonen ontvangen 2,5 keer zo vaak een uitkering als autochtonen. Ze hebben het vaakst een bijstandsuitkering. Verder was eind 2002 bijna de helft van de niet-westerse allochtone 65-plussers afhankelijk van bijstand. De instroom van arbeidsongeschikten is in 2003 zowel bij allochtonen als bij autochtonen afgenomen. De afhankelijkheid van de WW is echter bij niet-westerse allochtonen verdubbeld in de laatste twee jaar. Rotterdam telde relatief de meeste uitkeringsontvangers.

Eind 2002 had 29 procent van de niet-westerse allochtonen van 15–64 jaar een uitkering. Dat is 2,5 keer meer dan bij de autochtonen, van wie 12 procent een uitkering had. Vooral onder Turken en Marokkanen bevonden zich veel uitkeringsontvangers. Van de Turken had 37 procent een uitkering en van de Marokkanen 36 procent. Van de Surinamers en Antillianen en Arubanen was ongeveer een kwart uitkeringsontvanger. Deze percentages zijn berekend alsof de allochtone bevolking precies dezelfde verdeling over leeftijd en geslacht zou hebben als de totale Nederlandse bevolking. Een uitkering in dit artikel kan verstrekt zijn wegens arbeidsongeschiktheid (WAO, WAZ en Wajong), bijstand (ABW) of werkloosheid (WW, IOAW en IOAZ).

10.1 Personen van 15 tot 65 jaar met een uitkering, eind 2002

Niet-westerse allochtonen hebben vooral vaker een bijstandsuitkering. Eind 2002 zat 16 procent van de niet-westerse allochtonen van 15–64 jaar in de bijstand (gecorrigeerd voor verschillen in bevolkingsopbouw). Dat is 8 keer zoveel als bij de autochtonen. De verschillen zijn minder groot bij de arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen. Van de niet-westerse allochtonen had 11

procent eind 2002 een arbeidsongeschiktheidsuitkering en 3 procent een WW-uitkering. Bij de autochtonen was dit 9 procent en 2 procent.

Cijfers standaardiseren

De niet-westers allochtone bevolking van 15 tot 65 jaar telt naar verhouding meer jongeren en minder ouderen dan de Nederlandse bevolking als geheel. Maar onder ouderen vinden we een groter percentage mensen met een uitkering dan onder jongeren. Wanneer we geen rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw, zal dit de cijfers vertekenen. De gestandaardiseerde cijfers houden wel rekening met genoemde verschillen. Hierbij wordt namelijk een cijfer berekend voor de niet-westerse allochtonen alsof zij dezelfde verdeling naar leeftijd en geslacht hebben als de totale Nederlandse bevolking. Dit betekent bijvoorbeeld dat het percentage ouderen met een uitkering zwaarder meetelt. Omdat dit percentage onder niet-westerse allochtonen veel hoger is dan onder autochtonen, laten de gestandaardiseerde cijfers grotere verschillen zien.

Naast verschillen in geslacht en leeftijd, zijn er ook verschillen in opleidingsniveau en beroep. Zo zijn er onder de niet-westerse allochtonen relatief meer lager opgeleiden. Als we hiermee rekening houden, zal het verschil in percentage uitkeringsontvangers tussen autochtonen en allochtonen weer kleiner worden. In dit artikel zijn gestandaardiseerde uitkomsten opgenomen waarbij alleen rekening is gehouden met verschillen in de verdeling naar geslacht en leeftijd.

Oudere Marokkaanse vrouwen 11 keer zo vaak in de bijstand

De verschillen tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen zijn groter bij specifieke groepen. Zo zat eind 2002 ruim 10 procent van de Antilliaanse en Arubaanse vrouwen van 15 tot 25 jaar in de bijstand. Van de autochtone vrouwen met deze leeftijd zat daarentegen 1 procent in de bijstand. Bij beide groepen gaat het grotendeels om alleenstaanden en alleenstaande moeders.

Bij de Marokkaanse vrouwen loopt het aandeel bijstandsonvangers erg hard op met de leeftijd. Zo zat 28 procent van de 35 tot 45-jarigen in de bijstand. Van de 55 tot 65-jarige Marokkaanse vrouwen was dat zelfs 44 procent. Dat is 11 keer zoveel als bij de autochtone vrouwen van 55 tot 65 jaar. Bij autochtone vrouwen loopt het aandeel bijstandsonvangers bijna niet op met de leeftijd. Bovendien verschilt de huishoudenssituatie van Marokkaanse oudere vrouwen in de bijstand sterk van die van de autochtone oudere vrouwen. Tweederde van de Marokkaanse vrouwen van 40 tot 65 jaar in de bijstand deelt deze uitkering met een partner, terwijl een op de zeven alleenstaand is. Bij de autochtone vrouwen is het andersom: van de 40 tot 65 jarigen onder hen in de bijstand is tweederde alleenstaand en deelt een op de zeven de uitkering met een partner.

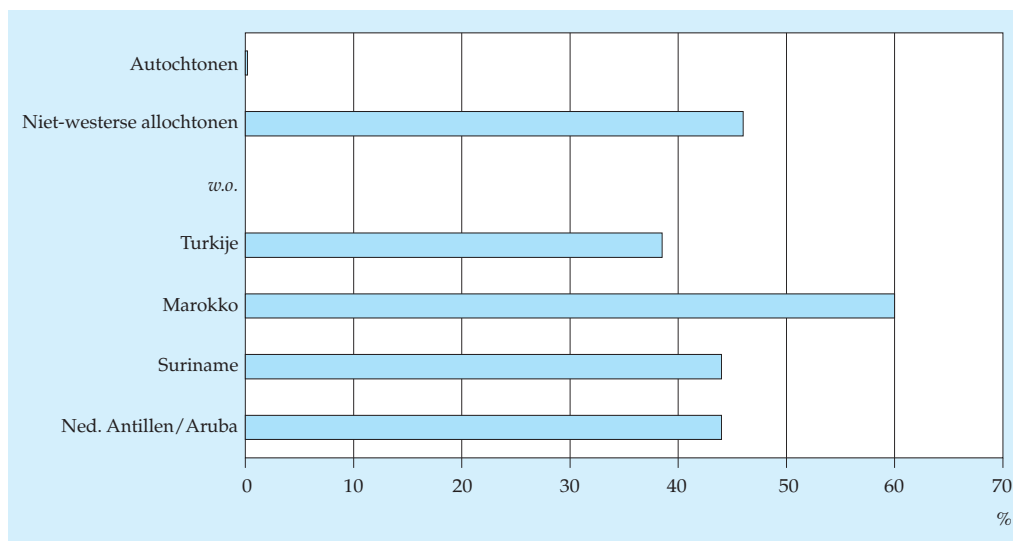
Bijna helft 65-plussers in de bijstand

Na het bereiken van 65-jarige leeftijd bestaat er geen recht meer op een arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering. Recht op bijstand is er ech-

ter nog wel als de AOW-uitkering en eventueel pensioen minder is dan het bestaansminimum. AOW-rechten worden opgebouwd uit het aantal jaren dat iemand een verblijfsstatus heeft in Nederland. Pensioenjaren worden opgebouwd tijdens arbeid, waarbij de hoogte van de pensioenuitkering afhankelijk is van het verdiende inkomen. Iemand die pas op latere leeftijd in Nederland komt, bouwt minder AOW op en ook minder pensioenjaren dan iemand die zijn hele leven in Nederland gewoond en gewerkt heeft. Dit betekent dat vooral de eerste generatie niet-westerse allochtonen meer kans heeft op AOW en/of pensioen dat lager ligt dan het bestaansminimum en daarmee meer kans op een aanvulling met een bijstandsuitkering.

Onder de autochtonen van 65 jaar en ouder had eind 2002 slechts 0,2 procent een bijstandsuitkering. Van de niet-westerse allochtonen van 65 jaar en ouder was dat met 46 procent bijna de helft. Dat zijn 18 duizend niet-westerse allochtone ouderen. Vooral onder Marokkanen van 65 jaar en ouder bevonden zich veel bijstandsontvangers.

10.2 Personen van 65 jaar en ouder met bijstand, eind 2002

Hoog aandeel arbeidsongeschikten onder oudere mannen

Het aandeel arbeidsongeschikten was onder niet-westerse allochtonen 1,2 keer zo hoog als bij autochtonen. Het verschil met autochtonen wordt echter groter met de leeftijd. Vooral oudere niet-westerse allochtone mannen zijn vaker arbeidsongeschikt. Van hen had 38 procent een arbeidsongeschiktheidsuitkering eind 2002, anderhalf keer zo veel als bij de autochtone mannen van 55 tot 65 jaar. Veel Turkse en Marokkaanse oudere mannen ontvingen een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Van de Turkse mannen van 55 tot 65 jaar was ruim 60 procent arbeidsongeschikt, van de Marokkaanse mannen met die leef-

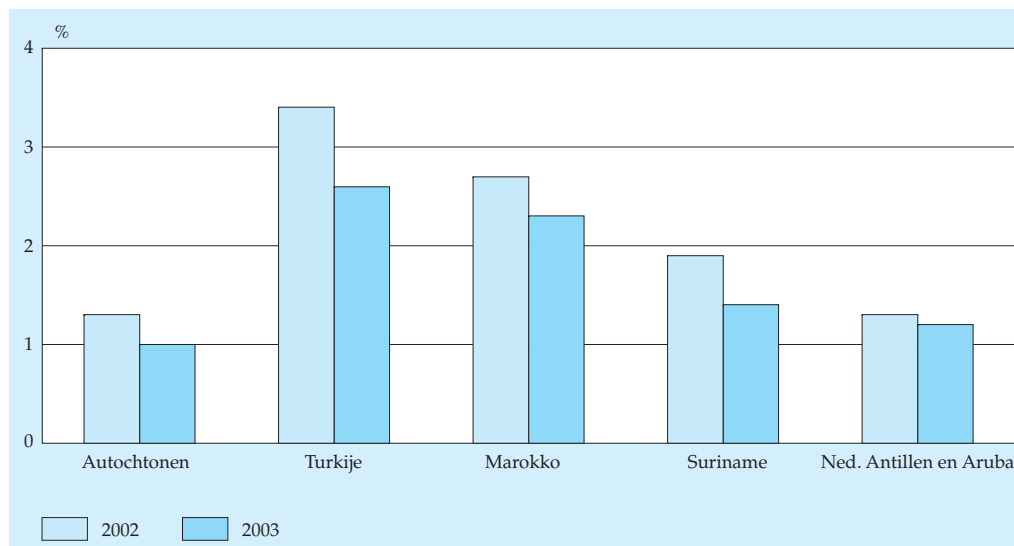
tijd was dat ruim 45 procent. Ook onder de Turkse vrouwen loopt het aandeel arbeidsongeschikten sterk op met de leeftijd. Bij de Antillianen en Arubanen kwam arbeidsongeschiktheid bij alle leeftijdsgroepen juist minder vaak voor dan bij de autochtonen.

Instroom in WAO neemt af

In 2003 is het percentage arbeidsongeschikten afgenomen doordat er minder mensen de WAO instroomden. Dit hangt samen met de Wet Verbetering Poortwachter, die op 1 april 2002 van kracht is geworden. Hierdoor zijn werkgevers en werknemers verplicht om meer aandacht te besteden aan het eerste ziektejaar van de werknemer en inspanningen te verrichten om de zieke werknemer snel te laten terugkeren naar het werk.

De afnemende instroom van arbeidsongeschikten doet zich in even grote mate voor bij allochtonen en autochtonen. Bij de niet-westerse allochtonen bedroeg het aantal nieuw ontstane uitkeringen in 2002 nog 2,1 procent van de beroepsbevolking. In 2003 was dat met een kwart gedaald tot 1,6 procent. De relatief grootste instroom vond plaats bij de Turken, maar ook onder hen daalde de instroom. Onder de Antillianen en Arubanen nam de, toch al lage, instroom echter maar weinig af, van 1,3 procent in 2002 naar 1,2 procent in 2003. Bij de autochtonen was het aantal in 2003 nieuw ontstane uitkeringen evenals bij de allochtonen een kwart minder.

10.3 Instroom arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ten opzichte van de beroepsbevolking

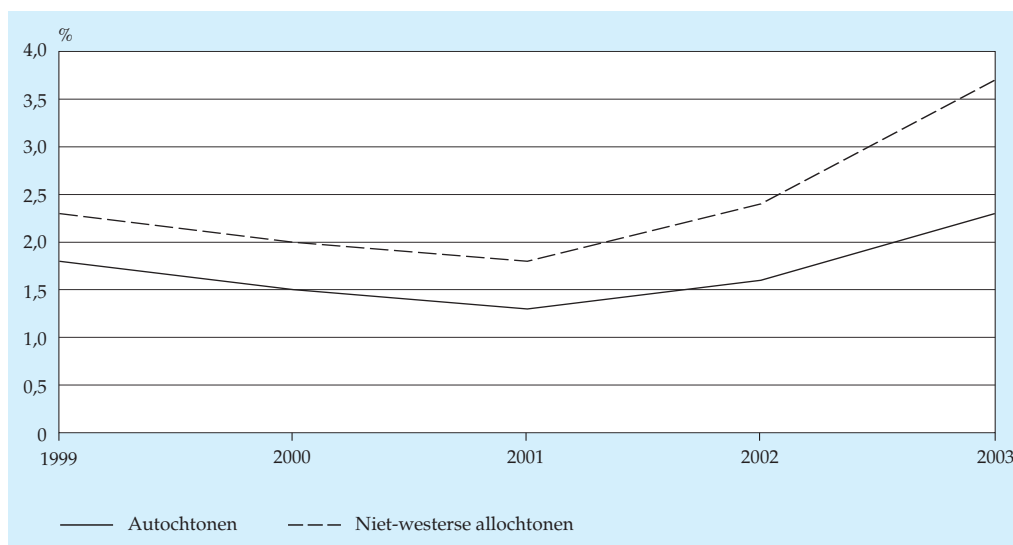

Toename WW groter

De afgelopen twee jaar is door de economische teruggang het aantal WW-ers flink gestegen. Eind 2001 waren er 156 duizend mensen met een WW-uitkering. Twee jaar later waren dat er 272 duizend. Deze conjunctuurbeweging had iets meer invloed op de niet-westerse allochtonen dan op autochtonen. Onder niet-westerse allochtonen is het percentage WW-ers in twee jaar tijd verdubbeld naar 3,7 procent eind 2003. Onder autochtonen werd het 1,8 maal zo groot.

Het aandeel Turken met een WW-uitkering is nog steeds het hoogst en werd 1,7 maal zo groot in de afgelopen twee jaar. Het aandeel WW-ers nam echter het meest toe onder Surinamers en Antillianen; onder Antillianen en Arubanen werd het percentage WW-ers in twee jaar tijd zelfs 2,4 maal zo groot.

10.4 Personen met een WW-uitkering op het einde van het jaar

Eerder maximale duur bereikt van WW

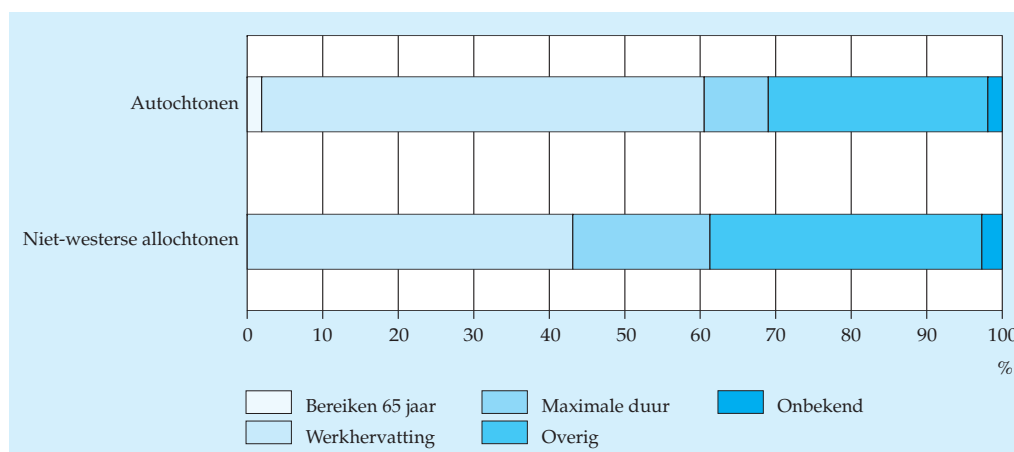
In 2003 werden 49 duizend WW-uitkeringen van niet-westerse allochtonen beëindigd. Bij de autochtonen waren dat er 226 duizend. Dat lijkt veel meer, maar gerelateerd aan het aantal personen dat een WW-uitkering had op het einde van 2002, lag de uitstroom uit de WW bij niet-westerse allochtonen juist hoger. Een WW-uitkering kan om diverse redenen beëindigd worden. Iemand kan een baan gevonden hebben of de maximale duur van de uitkering bereikt hebben. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden. Hoe langer de persoon gewerkt heeft, hoe langer deze recht heeft op een WW-uitkering. Het bereiken van de 65-jarige leeftijd is ook een reden tot beëindiging.

Werkhervatting is voor beide groepen de meest voorkomende reden van beëindigen van de WW-uitkering, zij het bij de niet-westerse allochtonen in mindere mate. Voor niet-westerse allochtonen was werkhervatting voor 43 procent de reden van het stoppen van de WW-uitkering, terwijl dit bij de autochtonen voor 60 procent de reden was.

Het bereiken van de maximale duur was voor niet-westerse allochtonen vaker de reden voor beëindiging van de uitkering dan voor autochtonen (18 tegen 8 procent van de uitstroom). Niet-westerse allochtonen hebben waarschijnlijk een korter arbeidsverleden, waardoor de lengte van de WW-uitkering ook korter is en de maximale duur eerder wordt bereikt. Van de beëindigde uitkeringen vanwege het bereiken van de maximale duur van niet-westerse allochtonen had 85 procent een looptijd van minder dan een jaar. Bij autochtonen was dat 60 procent. Of niet-westerse allochtonen minder makkelijk een baan zouden vinden en daarom vaker de maximale duur van de WW-uitkering bereiken, is met deze cijfers niet aan te tonen.

Uit de WW stromen vanwege het bereiken van de maximale duur van de uitkering, betekent overigens niet dat men niet aan het werk komt. Als de WW-uitkering eindigt en er is geen baan gevonden, kan men in de bijstand terecht komen. Maar ook vanuit die situatie geldt een sollicitatieplicht en kan er uitgestroomd worden naar werk. Onder overige uitstroomredenen bij de WW vallen onder andere de overgang naar ziekte en arbeidsongeschiktheid, scholing, het niet voldoen aan de voorschriften en overlijden.

10.5 Uitstroom WW-uitkeringen naar reden van beëindiging, 2003

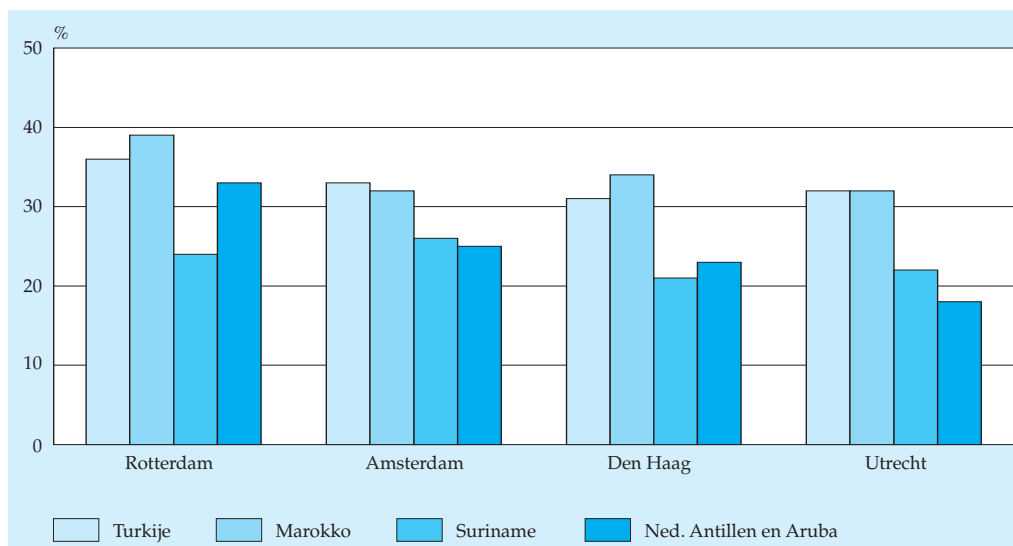
Ook tweede generatie vaker in bijstand

Het aandeel uitkeringsontvangers onder de tweede generatie niet-westerse allochtonen is eveneens hoger dan bij autochtonen, maar het verschil is minder groot dan bij de eerste generatie. Van de tweede generatie had 16 procent een uitkering eind 2002, dat is 1,3 keer zo vaak als bij de autochtonen. De eerste generatie niet-westerse allochtonen had 2,5 keer zo vaak een uitkering. Deze cijfers zijn gecorrigeerd voor de verschillen in bevolkingsopbouw. De tweede generatie niet-westers allochtone bevolking is veel jonger en bestaat voornamelijk uit personen onder de 35 jaar. Van de tweede generatie zat 5 procent in de bijstand, dat is 2,5 keer zo vaak als de autochtonen. En van deze groep had 9 procent een uitkering voor arbeidsongeschiktheid, dat is evenveel als onder autochtonen.

In Rotterdam meeste allochtonen met een uitkering

Van de vier grote steden Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht, had Rotterdam met 30 procent het hoogste percentage niet-westerse allochtonen met een uitkering eind 2002. Daarna volgt Utrecht met 28 procent uitkeringsontvangers, Amsterdam met 27 procent en als laatste Den Haag met 25 procent. Deze cijfers zijn berekend alsof de grote steden dezelfde verdeling van de bevolking hebben naar geslacht en leeftijd als geheel Nederland. Rotterdam had vooral meer uitkeringsontvangers onder de Marokkanen, Turken en Antillianen en Arubanen. Het percentage Surinamers met een uitkering is juist het hoogst in Amsterdam.

10.6 Personen met een uitkering in de vier grote steden, eind 2002

Het type uitkering dat het meest voorkomt onder de niet-westerse allochtonen in Rotterdam is de bijstandsuitkering. Een vijfde van de niet-westerse allochtonen in Rotterdam zat in de bijstand. Dat is 1,3 keer zo veel als in de andere grote steden. Het percentage bijstandsontvangers is in de vier grote steden hoger dan in de rest van Nederland, doordat er meer alleenstaanden en alleenstaande ouders wonen. Onder hen is het aandeel mensen met bijstand hoger dan bij huishoudens van paren. Eerder onderzoek toonde aan dat ook wanneer gecorrigeerd wordt voor type huishouden, de bijstandsafhankelijkheid in Rotterdam groter is dan in andere gemeenten.

Het aandeel arbeidsongeschikten onder de niet-westerse allochtonen was eind 2002 met 12 procent het hoogst in Utrecht. Daarna volgen Amsterdam met 11 procent en Den Haag met 9 procent. In Rotterdam lag met 8 procent het aandeel arbeidsongeschikten op het landelijke gemiddelde.

Tabellen

A. Bevolking

Hoofdstuk 2

- A.1 Bevolking naar herkomstgroepering, 1 januari
- A.2 Allochtonen naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari 2004
- A.3 Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering, geslacht en leeftijd, 1 januari 2004
- A.4 Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2004
- A.5 Bevolkingsgroei, geboorte, sterfte en buitenlandse migratie naar herkomstgroepering, 2003
- A.6 Immigratie van niet-Nederlandse allochtonen naar migratiemotief, 2003
- A.7 Bevolking in steden met meer dan 100 duizend inwoners naar herkomstgroepering, 1 januari 2004

Hoofdstuk 1

- A.8 Asielverzoeken naar herkomstgroepering

B. Wonen

Hoofdstuk 3

- B.1 Tevredenheid met de woning naar herkomstgroepering, 2002
- B.2 Kenmerken van de woning naar herkomstgroepering, 2002
- B.3 Voorzieningen in de woning naar herkomstgroepering, 2002
- B.4 Tevredenheid met de woonomgeving naar herkomstgroepering, 2002
- B.5 Overlast in de buurt naar herkomstgroepering, 2002
- B.6 Tevredenheid over voorzieningen in de buurt naar herkomstgroepering, 2002

C. Onderwijs

Hoofdstuk 5

- C.1 Vertraging in het basisonderwijs naar opleiding van de ouders en herkomstgroepering en geslacht
- C.2 Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 2003
- C.3 Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort en herkomstgroepering
- C.4 Slagingspercentages in het voortgezet onderwijs, 2003
- C.5 Slagingspercentages voortgezet onderwijs naar herkomstgroepering en gemeentegrootte, 2003

- C.6 Doorstroom van geslaagde examenkandidaten vo naar voltijd vervolgonderwijs, naar geslacht, 2003
- C.7 Ingeschreven studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering
- C.8 Percentage jongeren in Nederland dat is ingeschreven in het voltijd hoger onderwijs naar herkomstgroepering
- C.9 Aantallen geslaagde studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering
- C.10 Percentage jongeren in Nederland dat is geslaagd voor een afsluitend examen in het voltijd hoger onderwijs naar herkomstgroepering, 1995/'96–2001/'02
- C.11 Percentage ingeschreven studenten hbo naar sector, studiejaar 2002/'03
- C.12 Percentage ingeschreven studenten wo naar HOOP-gebied, studiejaar 2002/'03
- C.13 De verdeling van autochtone en niet-westers allochtone leerlingen op basisscholen, 2003/'04
- C.14 De verdeling van autochtone en niet-westers allochtone leerlingen in het voortgezet onderwijs, 2003/'04

Hoofdstuk 6

- C.15 Bevolking van 15–64 jaar naar onderwijsniveau, 1997/1999
- C.16 Bevolking van 15–64 jaar naar onderwijsniveau, 2000/2002

D. Arbeidsmarkt

Hoofdstuk 7

- D.1 Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering
- D.2 Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003
- D.3 Werkloze beroepsbevolking en werkloosheidspercentages van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003

Hoofdstuk 8

- D.4 Personen van 15–64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002
- D.5 Indexcijfers personen van 15–64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002

Hoofdstuk 1

- D.6 Beroepsbevolking en deelnemers aan gesubsidieerde arbeid naar geslacht en herkomstgroepering
- D.7 Instroom en uitstroom van deelnemers aan gesubsidieerde arbeid, 2003

E. Inkomen

Hoofdstuk 9

- E.1 Besteedbaar inkomen van huishoudens naar herkomstgroepering, 2001
- E.2 Inkomensbron van hoofdkostwinner van paren met kind(eren), 2001
- E.3 Inkomensbron van hoofd van eenoudergezinnen, 2001
- E.4 Sociaal-economische situatie van paren met kinderen met hoofdkostwinner van 25–34 jaar, 2001

F. Sociale zekerheid

Hoofdstuk 10

- F.1 Personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, 31 december
- F.2 Bevolking en personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002
- F.3 Personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002
- F.4 Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002
- F.5 Personen met een bijstandsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002
- F.6 Personen met een WW-uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002

A. Bevolking

Tabel A.1
Bevolking naar herkomstgroepering, 1 januari

	1995	2000	2003	2004	
	<i>x 1 000</i>				<i>1995=100</i>
Totaal	15 424	15 864	16 193	16 258	105
Autochtonen	12 976	13 089	13 154	13 170	101
Westerse allochtonen	1 317	1 367	1 416	1 420	108
w.o.					
België	111	113	113	113	102
Duitsland	414	401	393	390	94
Frankrijk	26	30	32	33	127
Griekenland	10	11	12	13	126
Indonesië	413	405	401	399	96
Italië	31	34	36	36	115
Polen	24	29	34	36	147
Portugal	13	14	17	17	135
Spanje	28	30	31	31	111
Ver. Koninkrijk	66	69	76	76	116
Voormalig Joegoslavië	49	67	76	76	157
Voormalige Sovjet-Unie	11	23	39	42	366
Niet-westerse allochtonen	1 129	1 409	1 623	1 668	148
w.v.					
Eerste generatie	744	886	1 005	1 021	137
Tweede generatie	385	523	618	647	168
w.o.					
Turkije	264	309	341	352	133
Marokko	219	262	295	306	140
Suriname	276	303	321	325	118
Nederlandse Antillen en Aruba	86	107	129	131	152
Afghanistan	3	21	34	36	1 078
Brazilië	6	9	11	12	186
China	22	30	39	42	188
Colombia	5	7	9	9	197
Dominicaanse Republiek	5	7	9	10	185
Egypte	11	14	17	18	162
Ethiopië	8	9	10	10	136
Filippijnen	7	10	12	12	172
Ghana	12	16	18	19	154
Hongkong	17	18	18	18	106
India	9	12	13	13	145
Irak	8	33	42	43	521
Iran	14	23	28	28	203
Kaapverdië	16	18	19	20	120
Pakistan	14	16	18	18	132
Somalië	17	29	28	25	148
Vietnam	13	15	17	18	140

Tabel A.2
Allochtonen naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari 2004

	Eerste generatie		Tweede generatie	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
	<i>x 1 000</i>			
Westerse allochtonen	262	320	420	418
w.o.				
België	15	21	38	39
Duitsland	41	62	141	146
Frankrijk	7	10	8	8
Griekenland	5	3	3	3
Indonesië	60	74	135	130
Italië	11	6	10	9
Polen	6	15	7	7
Portugal	6	6	3	3
Spanje	9	9	7	7
Ver. Koninkrijk	25	20	16	15
Voormalig Joegoslavië	28	28	11	10
Voormalige Sovjet-Unie	13	20	5	4
Niet-westerse allochtonen	524	498	330	317
w.o.				
Turkije	102	93	81	76
Marokko	90	77	71	69
Suriname	86	102	70	68
Nederlandse Antillen en Aruba	41	43	24	23
Afghanistan	18	14	2	2
Brazilië	2	5	2	2
China	14	16	6	6
Colombia	2	4	2	1
Dominicaanse Republiek	2	5	1	1
Egypte	8	3	4	4
Ethiopië	4	3	2	1
Filippijnen	2	6	2	2
Ghana	6	6	3	3
Hongkong	5	5	4	4
India	5	4	2	2
Irak	22	14	4	3
Iran	14	10	2	2
Kaapverdië	6	6	4	4
Pakistan	7	4	4	3
Somalië	10	8	4	4
Vietnam	6	6	3	3

Tabel A.3
Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering, geslacht en leeftijd, 1 januari 2004

	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder
	%					
Mannen en Vrouwen						
Totaal	12,3	12,2	12,2	15,8	15,2	32,3
Autochtonen	11,8	11,7	11,3	15,3	15,4	34,6
Westerse allochtonen	8,9	9,4	12,8	17,3	16,0	35,7
Niet-westerse allochtonen	19,6	18,5	18,7	18,9	13,0	11,3
w.o.						
Turkije	20,0	18,8	19,4	20,2	10,8	10,7
Marokko	23,0	19,6	19,7	17,3	9,5	10,9
Suriname	14,8	17,6	16,1	18,6	16,6	16,2
Nederlandse Antillen en Aruba	18,1	18,8	21,2	16,7	13,0	12,1
Mannen						
Totaal	12,8	12,6	12,4	16,2	15,6	30,5
Westerse allochtonen	9,5	10,0	12,7	17,4	16,0	34,4
Niet-westerse allochtonen	19,6	18,7	18,1	19,2	13,1	11,3
w.o.						
Turkije	19,7	18,6	18,3	20,8	11,7	10,9
Marokko	22,3	18,9	17,6	18,4	9,9	12,7
Suriname	15,9	18,7	16,2	18,1	15,8	15,5
Nederlandse Antillen en Aruba	18,8	19,4	21,4	17,0	12,8	10,7
Vrouwen						
Totaal	11,9	11,8	11,9	15,4	14,9	34,0
Autochtonen	11,4	11,3	10,9	14,9	15,1	36,5
Westerse allochtonen	8,3	8,9	12,9	17,2	15,9	36,8
Niet-westerse allochtonen	19,6	18,3	19,4	18,6	12,8	11,3
w.o.						
Turkije	20,2	19,1	20,6	19,7	9,9	10,6
Marokko	23,7	20,4	22,0	16,0	9,1	8,9
Suriname	13,8	16,6	16,1	19,1	17,4	16,9
Nederlandse Antillen en Aruba	17,5	18,3	21,0	16,4	13,3	13,4

Tabel A.4
Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2004

	Eerste generatie						Tweede generatie						Totaal
	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder	
	%												x 1 000
Westerse allochtonen	1	3	6	8	7	17	7	7	7	10	9	19	1 420
w.o.													
België	2	2	5	6	6	12	9	7	6	7	9	31	113
Duitsland	1	1	3	5	4	12	5	4	4	8	8	44	390
Frankrijk	3	4	12	13	8	11	13	10	7	6	5	7	33
Griekenland	2	4	10	14	11	17	13	9	8	10	1	1	13
Indonesië	0	0	1	2	5	26	3	8	12	18	17	9	399
Italië	1	2	6	11	8	20	9	8	10	17	5	3	36
Polen	2	4	16	13	11	14	12	7	3	3	7	10	36
Portugal	3	4	15	14	12	19	11	9	7	5	0	0	17
Spanje	2	2	10	12	10	20	11	10	11	11	1	0	31
Ver. Koninkrijk	3	4	7	15	13	17	12	10	7	5	3	5	76
Voormalig Joegoslavië	2	10	12	18	13	16	14	5	6	2	0	1	76
Voormalige Sovjet-Unie	5	14	18	20	12	10	12	1	0	1	3	6	42
Niet-westerse allochtonen	2	6	12	17	13	11	18	12	6	2	0	0	1 668
w.o.													
Turkije	1	3	11	19	11	11	19	16	9	1	0	0	352
Marokko	1	4	13	17	10	11	22	16	7	1	0	0	306
Suriname	1	3	7	16	16	16	14	15	9	3	1	1	325
Ned. Antillen en Aruba	4	8	15	13	12	12	14	11	6	4	1	0	131
Afghanistan	9	25	18	19	11	8	10	0	0	0	-	-	36
Brazilië	3	8	14	19	12	5	19	11	4	1	1	2	12
China	3	7	23	15	11	12	14	8	4	1	1	2	42
Colombia	4	10	15	17	15	8	20	9	2	0	0	0	9
Dominicaanse Republiek	2	11	17	20	13	9	19	8	1	0	0	0	10
Egypte	4	2	7	19	21	7	23	12	3	1	0	0	18
Ethiopië	2	9	16	24	16	5	19	9	1	0	0	-	10
Filippijnen	2	5	13	19	15	10	18	11	5	1	0	0	12
Ghana	1	4	9	18	26	5	25	10	1	0	0	-	19
Hongkong	0	2	5	12	19	18	9	15	17	3	0	0	18
India	2	3	13	19	14	15	16	8	4	2	1	1	13
Irak	5	18	15	23	14	8	15	1	0	0	0	0	43
Iran	2	14	15	23	20	10	11	3	1	1	0	0	28
Kaapverdië	0	4	7	14	17	16	14	16	9	2	0	-	20
Pakistan	2	5	11	18	15	9	20	14	6	0	0	0	18
Somalië	2	16	19	21	8	4	28	2	0	0	0	-	25
Vietnam	0	4	17	19	18	9	17	12	3	0	0	0	18

Tabel A.5
Bevolkingsgroei, geboorte, sterfte en buitenlandse migratie naar herkomstgroepering, 2003

	Bevolkings- groei ¹⁾	Geboorte	Sterfte	Immigratie	Emigratie ²⁾
<i>x 1 000</i>					
Totaal	65,5	200,3	141,9	104,5	104,8
Autochtonen	16,1	155,1	126,6	16,8	34,2
Westerse allochtonen	3,7	12,2	11,9	37,2	34,7
Niet-westerse allochtonen	45,7	33,0	3,4	50,6	36,0
Eerste generatie	16,5		2,9	48,1	29,1
Tweede generatie	29,2	33,0	0,5	2,5	6,9
Turkije	10,2	6,4	0,6	7,1	2,8
Marokko	10,9	8,0	0,5	5,2	2,3
Suriname	4,6	4,3	1,1	3,7	2,6
Ned. Antillen en Aruba	1,4	2,3	0,3	4,4	5,4
Overig niet-westers	18,5	12,0	0,9	30,2	22,8

¹⁾ Inclusief saldo overige correcties (het verschil tussen de begin- en eindstand van de bevolking nadat de componenten geboorte, sterfte, migratie en administratieve correcties zijn verrekend).

²⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.

Tabel A.6
Immigratie van niet-Nederlandse allochtonen naar migratiemotief, 2003

	Arbeid	Asiel	Gezinsher- eniging ¹⁾	Gezins- vorming	Overig ²⁾
<i>x 1 000</i>					
Westerse allochtonen	13,2	1,7	6,6	5,5	6,4
Niet-westerse allochtonen	3,4	7,6	7,0	15,1	6,8
Turkije	0,9	0,2	1,2	3,9	0,2
Marokko	0,1	0,1	1,2	2,9	0,2
Suriname	0,0	0,0	0,7	1,4	0,3
Overig niet-westers	2,3	7,3	3,9	6,9	6,1

¹⁾ Inclusief meemigrerende gezinsleden.

²⁾ De groep overig bestaat uit studenten, stagiaires, au pairs, economisch niet-actieven en mensen die naar Nederland komen voor een medische behandeling.

Bron: Centraal Register Vreemdelingen.

Tabel A.7
Bevolking in steden met meer dan 100 duizend inwoners naar herkomstgroepering, 1 januari 2004

	Totaal	Autoch- tonen	Allochtonen		
			Totaal	Westerse	Niet-westerse
	<i>x 1 000</i>	%			
Nederland	16 258	81,0	19,0	8,7	10,3
Amsterdam	739	52,2	47,8	13,9	33,9
Rotterdam	599	55,5	44,5	9,9	34,6
's-Gravenhage	469	56,4	43,6	12,4	31,2
Utrecht	270	69,7	30,3	9,9	20,4
Eindhoven	208	74,1	25,9	11,5	14,4
Tilburg	199	78,7	21,3	8,0	13,3
Groningen	179	81,9	18,1	9,2	8,9
Almere	171	67,3	32,7	9,6	23,1
Breda	166	80,2	19,8	9,9	9,9
Nijmegen	157	75,9	24,1	12,1	12,0
Apeldoorn	156	85,3	14,7	7,9	6,8
Enschede	153	73,6	26,4	12,5	13,9
Haarlem	147	77,4	22,6	10,3	12,3
Arnhem	142	71,8	28,2	11,5	16,7
Zaanstad	140	76,7	23,3	8,5	14,8
's-Hertogenbosch	134	81,7	18,3	8,5	9,8
Amersfoort	133	78,4	21,6	8,5	13,1
Haarlemmermeer	128	80,4	19,6	9,8	9,8
Maastricht	122	78,3	21,7	14,6	7,1
Dordrecht	120	74,0	26,0	9,7	16,3
Leiden	119	74,6	25,4	11,6	13,8
Zoetermeer	114	74,4	25,6	11,2	14,4
Zwolle	111	85,2	14,8	6,6	8,2
Emmen	108	89,7	10,3	6,8	3,5
Ede	105	86,2	13,8	7,1	6,7

Tabel A.8
Asielverzoeken naar herkomstgroepering ¹⁾

	1995	1998	2000	2002	2003
Ingediende asielverzoeken					
Totaal	29 260	45 220	43 560	18 670	13 400
w.v.					
Europa	9 530	13 550	13 140	3 790	2 330
Azië en Midden-Oosten	10 010	20 830	15 420	4 930	5 800
Afrika	8 930	9 920	13 740	9 360	4 430
Amerika	60	100	80	70	80
Onbekend en staatloos	730	820	1 180	510	770
w.o.					
Afghanistan	1 910	7 120	5 030	1 080	490
Angola	740	610	2 180	1 890	370
Irak	2 430	8 300	2 750	1 020	3 470
Iran	2 700	1 680	2 530	670	550
Sierra Leone	390	480	2 000	1 610	310
Somalië	3 980	2 780	2 100	540	440
Turkije	700	1 220	2 250	640	410
Voormalig Joegoslavië	6 150	4 290	5 650	860	540
Ingewilligde asielverzoeken					
Totaal	18 500	15 100	9 730	8 820	9 760
w.v.					
Europa	8 460	1 010	1 390	1 390	980
Azië en Midden-Oosten	6 660	11 300	4 990	2 800	6 170
Afrika	3 230	2 690	3 190	4 300	1 950
Amerika	30	0	10	10	20
Onbekend en staatloos	130	100	150	320	640
w.o.					
Afghanistan	1 610	3 990	3 400	310	1 250
Angola	350	140	580	930	250
Irak	2 770	5 990	500	1 520	4 330
Iran	1 380	600	310	390	250
Sierra Leone	60	130	280	1 210	220
Somalië	1 950	880	870	550	340
Turkije	150	150	80	120	80
Voormalig Joegoslavië	7 870	350	720	370	340
Verwijderde asielzoekers					
Totaal	14 510	14 340	16 620	21 260	21 860
w.v.					
Europa	6 230	6 090	7 680	6 000	5 650
Azië en Midden-Oosten	4 070	4 320	4 740	6 900	5 900
Afrika	3 560	3 390	3 760	7 710	8 890
Amerika	130	90	80	90	120
Onbekend en staatloos	510	460	350	570	1 290
w.o.					
Afghanistan	490	670	660	880	750
Angola	130	180	160	760	1 620
Irak	410	1 190	1 310	2 420	1 150
Iran	790	440	730	1 010	1 330
Sierra Leone	120	150	290	800	820
Somalië	680	680	890	1 530	1 350
Turkije	410	820	880	1 050	860
Voormalig Joegoslavië	2 690	3 280	4 150	2 300	2 180

¹⁾ De cijfers zijn afgerond op tientallen.

²⁾ Door de wijze van registratie bij de IND van verleende verblijfsvergunningen regulier voor bepaalde tijd op grond van het 3-jarenbeleid, is voor deze groep in 2001 de nationaliteit niet toe te delen.

Bron: Ministerie van Justitie, IND.

B. Wonen

Tabel B.1
Tevredenheid met de woning naar herkomstgroepering, 2002

	Niet tevreden met de woning	Woning te klein	Woning slecht onderhouden
	<i>% huishoudens</i>		
Totaal	11	14	10
Autochtonen	8	11	9
Westerse allochtonen	14	16	14
Niet-westerse allochtonen	34	33	25
w.v.			
Eerste generatie	35	33	26
Tweede generatie	26	29	21
w.o.			
Turkije	34	33	26
Marokko	49	42	33
Suriname	26	27	24
Ned. Antillen en Aruba	27	26	23

Bron: VROM, WBO 2002.

Tabel B.2
Kenmerken van de woning naar herkomstgroepering, 2002

	Koopwoning				Huurwoning				
	Vrijstaand, 2-onder-1-kap	Rijtjeshuis	Flat of etage	Gemiddelde verkoopwaarde	Vrijstaand, 2-onder-1-kap	Rijtjeshuis	Flat of etage	Gemiddelde basishuur per maand	
	<i>% huishoudens</i>				<i>1 000 euro</i>	<i>% huishoudens</i>			<i>euro</i>
Totaal	25	23	7	251	3	18	25	365	
Autochtonen	28	24	6	252	3	18	21	368	
Westerse allochtonen	17	22	8	249	3	19	31	377	
Niet-westerse allochtonen	3	12	6	213	1	20	59	345	
w.v.									
Eerste generatie	2	11	5	211	1	21	59	346	
Tweede generatie	6	13	10	226	2	18	52	339	
w.o.									
Turkije	2	12	6	168	1	26	52	349	
Marokko	1	6	2	158	1	24	67	334	
Suriname	3	17	8	208	0	15	58	358	
Ned. Antillen en Aruba	6	7	5	215	2	25	56	344	

Bron: VROM, WBO 2002.

Tabel B.3
Voorzieningen in de woning naar herkomstgroepering, 2002

	Minder dan één kamer per persoon	Alleen douche	Geen cv	Geen isolatie
<i>% huishoudens</i>				
Totaal	3	58	10	6
Autochtonen	2	56	10	5
Westerse allochtonen	3	59	11	8
Niet-westerse allochtonen	13	82	11	10
w.v.				
Eerste generatie	14	83	11	10
Tweede generatie	4	76	14	10
w.o.				
Turkije	18	85	10	9
Marokko	27	92	16	15
Suriname	6	77	9	7
Ned. Antillen en Aruba	6	80	10	8

Bron: VROM, WBO 2002.

Tabel B.4
Tevredenheid met de woonomgeving naar herkomstgroepering, 2002

	Tevreden met huidige woon-omgeving	De bebouwing in deze buurt is aantrekkelijk	Het is vervelend om in deze buurt te wonen	Als mogelijk ga ik uit deze buurt verhuizen	Ik voel mij thuis in deze buurt
<i>% huishoudens</i>					
Totaal	84	73	4	18	86
Autochtonen	86	75	3	16	88
Westerse allochtonen	81	70	6	21	83
Niet-westerse allochtonen	73	56	12	32	74
w.v.					
Eerste generatie	74	57	12	32	74
Tweede generatie	70	49	10	32	72
w.o.					
Turkije	70	52	13	31	75
Marokko	71	54	14	38	70
Suriname	73	59	9	28	79
Ned. Antillen en Aruba	77	59	8	28	74

Bron: VROM, WBO 2002.

Tabel B.5
Overlast in de buurt naar herkomstgroepering, 2002

	Vaak rommel op straat	Vaak last van stank, stof en/of vuil	Vaak overlast door directe burens	Vaak overlast door jongeren	Vaak geluids-overlast
<i>% huishoudens</i>					
Totaal	15	7	5	8	12
Autochtonen	14	6	5	7	11
Westerse allochtonen	17	9	7	10	15
Niet-westerse allochtonen	18	10	9	13	15
w.v.					
Eerste generatie	18	10	9	13	15
Tweede generatie	21	10	11	12	17
w.o.					
Turkije	18	11	10	15	18
Marokko	18	11	9	13	17
Suriname	22	11	9	14	16
Ned. Antillen en Aruba	18	8	8	10	12

Bron: VROM, WBO 2002.

Tabel B.6
Tevredenheid over voorzieningen in de buurt naar herkomstgroepering, 2002

	Tevreden over haltes openbaar vervoer in de buurt	Tevreden over parkeer-gelegenheid in de buurt	Tevreden over het groen in de buurt	Tevreden over basis-scholen in de buurt	Tevreden over speel-gelegenheid jonge kinderen	Tevreden over creches in de buurt
<i>% huishoudens</i>						
Totaal	67	66	81	19	13	8
Autochtonen	66	67	82	18	12	8
Westerse allochtonen	68	64	79	17	11	6
Niet-westerse allochtonen	80	62	72	30	21	14
w.v.						
Eerste generatie	80	63	73	31	21	14
Tweede generatie	79	54	66	21	16	14
w.o.						
Turkije	81	60	69	38	25	17
Marokko	82	65	73	41	28	23
Suriname	80	63	74	23	15	10
Ned. Antillen en Aruba	79	61	76	24	17	9

Bron: VROM, WBO 2002.

C. Onderwijs

Tabel C.1
Vertraging in het basisonderwijs naar opleiding van de ouders en herkomstgroepering¹⁾ en geslacht

	1996/'97	2000/'01	2001/'02	2002/'03	2003/'04
	%				
Jongens en meisjes	19	19	18	19	19
w.v.					
Allochtonen met laag opgeleide ouders	34	33	32	32	33
Autochtonen met laag opgeleide ouders	19	22	22	23	24
Overig	14	14	14	15	15
Jongens	21	21	20	21	21
w.v.					
Allochtonen met laag opgeleide ouders	35	34	33	33	34
Autochtonen met laag opgeleide ouders	22	24	24	25	26
Overig	16	16	16	17	17
Meisjes	16	16	16	17	17
w.v.					
Allochtonen met laag opgeleide ouders	33	32	31	31	32
Autochtonen met laag opgeleide ouders	16	20	20	21	22
Overig	12	12	12	12	13

¹⁾ De onderscheiden herkomstgroeperingen zijn afgeleid uit de 'gewichtenregeling' van het Ministerie van OCW; de afleiding 'allochtoon' verschilt in lichte mate van de afleiding zoals het CBS die hanteert.

Bron: CBS, CFI.

Tabel C.2
Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 2003

	Totaal	Vmbo basis- en kaderberoeps	Vmbo theoretisch en gemengd	Havo	Vwo
	<i>x 1 000</i>	%			
Totaal	162,3	31,8	27,6	23,4	17,2
Man	80,9	35,3	27,6 Δ	21,2	15,9
Vrouw	81,3	28,3	27,6 Δ	25,6	18,5
Autochtonen	131,4	29,8	27,8	24,4	18,0
Westerse allochtonen	10,4	27,2	26,3	25,0	21,5
Niet-westerse allochtonen	20,5	47,0	26,7	16,1	10,2
Autochtonen	131,4	29,8	27,8	24,4	18,0
Man	65,9	33,8	27,8 Δ	21,9	16,5
Vrouw	65,6	25,9	27,8 Δ	26,8	19,5
Westerse allochtonen	10,4	27,2	26,3	25,0	21,5
Man	5,2	30,3	26,4 Δ	22,7	20,6
Vrouw	5,2	24,0	26,3 Δ	27,2	22,5
Niet-westerse allochtonen	20,5	47,0	26,7	16,1	10,2
Man	9,9	48,2	26,4 Δ	15,4	9,9 Δ
Vrouw	10,6	45,8	26,9 Δ	16,8	10,5 Δ
Eerste generatie	6,2	52,7	24,1	14,5	8,6
Tweede generatie	14,2	44,4	27,8	16,9	10,9
w.o.					
Turkije	4,3	53,3	27,6 Δ	13,1	6,1
Marokko	4,4	55,7	26,2 Δ	12,4	5,7
Suriname	4,7	45,6	27,2 Δ	17,2	10,0 Δ
Ned. Antillen en Aruba	1,6	49,2 Δ	24,5	15,7 Δ	10,6 Δ

Δ De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.3
Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort en herkomstgroepering

	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Vmbo basis- en kaderberoeps	50,2	47,8	46,6	48,1	51,6
Autochtonen	38,5	36,5	35,4	36,1	39,2
Westerse allochtonen	3,2	2,8	2,6	2,6	2,8
Niet-westerse allochtonen	8,5	8,5	8,5	9,4	9,6
Vmbo theoretisch en gemengd	47,3	47,8	47,2	49,5	44,7
Autochtonen	38,3	38,8	38,1	39,9	36,6
Westerse allochtonen	3,2	3,1	3,0	3,1	2,7
Niet-westerse allochtonen	5,7	5,9	6,2	6,4	5,5
Havo	43,4	43,5	33,5	35,7	37,9
Autochtonen	36,8	36,6	28,2	29,9	32,0
Westerse allochtonen	3,1	3,1	2,3	2,4	2,6
Niet-westerse allochtonen	3,4	3,8	3,0	3,4	3,3
Vwo	30,8	29,9	29,4	25,9	27,9
Autochtonen	26,4	25,4	25,0	22,0	23,6
Westerse allochtonen	2,5	2,5	2,4	2,1	2,2
Niet-westerse allochtonen	2,0	2,0	2,1	1,8	2,1

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.4
Slagingspercentages in het voortgezet onderwijs, 2003

	Vmbo		Havo	Vwo
	basis- en kaderberoeps	theoretisch en gemengd		
	%			
Totaal	94	95	91	94
Man	93	94 Δ	91	93
Vrouw	95	95 Δ	91	94
Autochtonen	96	96	92	95
Westerse allochtonen	93 Δ	94	89	92
Niet-westerse allochtonen	88	87	79	83
Autochtonen	96	96	92	95
Man	95	96 Δ	92	94
Vrouw	97	96 Δ	93	95
Westerse allochtonen	93	94	89	92
Man	91	94 Δ	89 Δ	91
Vrouw	96	93 Δ	89 Δ	93
Niet-westerse allochtonen	88	87	79	83
Man	87	87 Δ	79 Δ	84 Δ
Vrouw	89	87 Δ	79 Δ	83 Δ
Eerste generatie	87	86 Δ	76	81 Δ
Tweede generatie	89	87 Δ	80	84 Δ
w.o.				
Turkije	84	80	73	74
Marokko	88 Δ	88 Δ	82	83 Δ
Suriname	91	87 Δ	75	81 Δ
Ned. Antillen en Aruba	89 Δ	91	86	89

Δ De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.5
Slagingspercentages voortgezet onderwijs naar herkomstgroepering en gemeentegrootte, 2003

	Vmbo		Havo	Vwo
	basis- en kaderberoeps	theoretisch en gemengd		
	%			
Totaal	94	95	91	94
De vier grote steden	87	89	85	91
Overige gemeenten	95	95	92	94
Autochtonen	96	96	92	95
De vier grote steden	93	94	91	94 Δ
Overige gemeenten	96	96	93	95 Δ
Westerse allochtonen	93	94	89	92
De vier grote steden	89	91	86 Δ	92 Δ
Overige gemeenten	94	94	90 Δ	92 Δ
Niet-westerse allochtonen	88	87	79	83
De vier grote steden	85	84	75	80
Overige gemeenten	90	88	81	85

Δ De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.6
Doorstroom van geslaagde examenkandidaten vo naar voltijd vervolgonderwijs, naar geslacht, 2003

	Vo	Bol	Hbo	Wo	Overig ¹⁾
	%				
Autochtonen					
Jongens					
vmbo basis- en kaderberoeps		45			55
vmbo theoretisch en gemengd	10	60			30
havo	3	4	79		14
vwo			14	71	15
Meisjes					
vmbo basis- en kaderberoeps		59			41
vmbo theoretisch en gemengd	8	59			33
havo	2	5	76		16
vwo			21	62	17
Niet-westerse allochtonen					
Jongens					
vmbo basis- en kaderberoeps		62			38
vmbo theoretisch en gemengd	13	56			30
havo	2	2	84		12
vwo			4	82	14
Meisjes					
vmbo basis- en kaderberoeps		66			34
vmbo theoretisch en gemengd	13	57			31
havo	2	2	84		12
vwo			8	78	14

¹⁾ Stromen niet of niet direct door naar een voltijd vervolgonderwijs. Ook doorstroom naar de beroepsbegeleidende leerweg valt binnen de categorie overig.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.7
Inggeschreven studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering¹⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02	2002/'03
	<i>x 1 000</i>							
Hoger beroepsonderwijs								
Totaal	229,1	231,5	235,3	239,0	246,2	247,5	249,2	250,3
Autochtonen	194,9	194,9	195,7	195,6	197,8	196,0	194,0	192,3
Westerse allochtonen	14,9	15,1	15,4	15,7	16,1	16,3	16,4	16,6
Niet-westerse allochtonen	9,9	11,8	13,5	15,1	16,9	18,5	19,9	21,8
w.v.								
Eerste generatie	5,6	6,4	6,9	7,1	7,2	7,2	7,5	7,7
Tweede generatie	4,3	5,4	6,6	8,1	9,7	11,3	12,4	14,0
w.o.								
Turkije	1,6	1,8	2,1	2,5	2,9	3,2	3,5	3,9
Marokko	1,3	1,7	2,1	2,5	3,0	3,3	3,5	3,9
Suriname	3,1	3,5	3,9	4,2	4,5	4,6	4,8	5,1
Nederlandse Antillen en Aruba	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,1
Overig niet-westers	2,5	3,1	3,7	4,2	4,9	5,5	6,0	6,8
Overig ²⁾	9,4	9,8	10,7	12,5	15,4	16,8	18,9	19,7
Wetenschappelijk onderwijs								
Totaal	167,3	154,1	148,5	147,7	150,5	153,4	159,1	166,2
Autochtonen	137,4	125,4	119,7	118,0	119,6	121,1	124,9	128,9
Westerse allochtonen	15,6	14,3	13,7	13,5	13,6	13,7	14,1	14,5
Niet-westerse allochtonen	8,6	8,7	9,1	9,6	10,3	11,1	12,2	13,3
w.v.								
Eerste generatie	5,0	4,8	4,8	4,8	4,7	4,8	4,9	5,0
Tweede generatie	3,6	3,9	4,4	4,8	5,6	6,3	7,3	8,3
w.o.								
Turkije	1,1	1,2	1,3	1,3	1,5	1,6	1,7	1,9
Marokko	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,4	1,5
Suriname	2,8	2,7	2,6	2,6	2,6	2,7	2,8	3,0
Nederlandse Antillen en Aruba	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4
Overig niet-westers	2,8	3,0	3,3	3,6	4,0	4,4	4,9	5,5
Overig ²⁾	5,7	5,7	5,9	6,6	7,0	7,5	7,9	9,4

¹⁾ De aantallen naar herkomstgroepering wijken af van de vorig jaar gepubliceerde gegevens. Dit komt doordat de afbakening van resident/non-resident studenten nu scherper is gedefinieerd. Non-resident studenten woonden voor aanvang van hun studie nog niet in Nederland; zij worden geteld bij de groep 'overig'.

²⁾ Buitenlandse studenten of studenten waarvan het sofi-nummer niet bekend is.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.8
Percentage jongeren in Nederland dat is ingeschreven in het voltijd hoger onderwijs naar herkomstgroepering¹⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02	2002/'03
	<i>% 19-23-jarigen²⁾</i>							
Hoger beroepsonderwijs								
Totaal	16,0	16,8	17,5	17,9	18,3	18,0	18,0	17,9
Autochtonen	17,0	17,9	18,6	18,9	19,1	18,9	18,9	18,7
Westerse allochtonen	13,0	13,6	14,1	14,2	14,3	14,1	14,1	14,1
Niet-westerse allochtonen	6,0	7,0	7,9	8,5	9,2	9,2	9,2	9,5
w.v.								
Eerste generatie	4,3	4,9	5,4	5,6	5,8	5,6	5,5	5,3
Tweede generatie	11,0	12,1	12,9	13,4	13,9	13,8	13,8	14,3
w.o.								
Turkije	3,8	4,5	5,1	6,1	7,0	7,5	8,1	8,6
Marokko	3,9	4,9	6,0	6,9	7,7	8,0	8,5	9,3
Suriname	8,1	9,5	11,0	11,5	12,3	12,0	12,2	12,4
Nederlandse Antillen en Aruba	9,8	10,9	11,4	10,7	10,0	9,3	9,0	9,6
	<i>% 20-24-jarigen³⁾</i>							
Wetenschappelijk onderwijs								
Totaal	9,3	8,9	9,0	9,2	9,5	9,8	10,0	10,3
Autochtonen	9,6	9,2	9,3	9,5	9,9	10,2	10,4	10,8
Westerse allochtonen	10,5	9,9	9,8	9,9	10,0	9,9	10,0	10,3
Niet-westerse allochtonen	4,1	4,1	4,3	4,4	4,5	4,6	4,8	5,0
w.v.								
Eerste generatie	2,7	2,7	2,8	2,7	2,8	2,7	2,7	2,7
Tweede generatie	9,4	8,7	8,2	8,0	7,7	7,7	7,7	8,1
w.o.								
Turkije	2,1	2,3	2,5	2,7	2,8	3,0	3,1	3,3
Marokko	1,6	1,8	2,0	2,1	2,2	2,5	2,7	3,1
Suriname	5,4	5,3	5,3	5,3	5,5	5,6	5,8	6,3
Nederlandse Antillen en Aruba	6,9	6,6	6,6	6,2	5,6	5,2	5,1	5,2

¹⁾ De deelnamepercentages naar herkomstgroepering wijken af van de vorig jaar gepubliceerde gegevens. Dit komt doordat de afbakening van resident/non-resident studenten nu scherper is gedefinieerd. Non-resident studenten woonden voor aanvang van hun studie nog niet in Nederland; zij worden geteld bij de groep 'overig'.

²⁾ Het grootste gedeelte van de ingeschreven hbo-studenten heeft deze leeftijd.

³⁾ Het grootste gedeelte van de ingeschreven wo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.9
Aantallen geslaagde studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering¹⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	<i>x 1 000</i>						
Hoger beroepsonderwijs							
Totaal	43,2	43,4	42,5	43,2	44,4	43,9	44,9
Autochtonen	37,7	37,7	36,7	36,7	37,2	36,1	36,5
Westerse allochtonen	2,5	2,6	2,4	2,5	2,5	2,5	2,6
Niet-westerse allochtonen	1,0	1,2	1,4	1,6	1,8	2,1	2,3
w.v.							
Eerste generatie	0,6	0,7	0,7	0,9	0,9	0,9	1,0
Tweede generatie	0,5	0,5	0,7	0,7	0,9	1,2	1,3
w.o.							
Turkije	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Marokko	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Suriname	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6
Nederlandse Antillen en Aruba	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Overig niet-westers	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7
Overig ²⁾	2,0	2,0	2,1	2,4	2,9	3,2	3,5
Wetenschappelijk onderwijs							
Totaal	28,7	25,3	22,3	20,6	20,1	20,2	20,8
Autochtonen	24,4	21,5	18,8	17,2	16,8	16,6	17,1
Westerse allochtonen	2,4	2,1	1,9	1,8	1,6	1,7	1,7
Niet-westerse allochtonen	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0
w.v.							
Eerste generatie	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tweede generatie	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
w.o.							
Turkije	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Marokko	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Suriname	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Nederlandse Antillen en Aruba	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Overig niet-westers	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Overig ²⁾	1,0	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9	1,0

¹⁾ De aantallen naar herkomstgroepering wijken af van de vorig jaar gepubliceerde gegevens. Dit komt doordat de afbakening van resident/non-resident studenten nu scherper is gedefinieerd. Non-resident studenten woonden voor aanvang van hun studie nog niet in Nederland; zij worden geteld bij de groep 'overig'.

²⁾ Buitenlandse studenten of studenten waarvan het sofi-nummer niet bekend is.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.10
Percentage jongeren in Nederland dat is geslaagd voor een afsluitend examen in het voltijd hoger onderwijs naar herkomstgroepering ¹⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	% 21-26-jarigen ²⁾						
Hoger beroepsonderwijs							
Totaal	18,6	19,6	20,3	21,2	22,3	22,0	22,0
Autochtonen	20,5	21,6	22,4	23,5	24,5	24,0	24,1
Westerse allochtonen	12,4	13,8	13,0	14,1	14,3	13,6	13,7
Niet-westerse allochtonen	3,8	4,5	5,2	5,9	6,4	7,1	7,3
	% 22-27-jarigen ³⁾						
Wetenschappelijk onderwijs							
Totaal	10,2	9,3	8,5	8,2	8,3	8,6	9,0
Autochtonen	10,9	10,0	9,1	8,9	9,1	9,4	10,0
Westerse allochtonen	9,7	9,1	8,1	7,9	7,4	7,6	7,5
Niet-westerse allochtonen	2,7	2,8	2,6	2,6	2,5	2,8	2,8

¹⁾ De deelnamepercentages naar herkomstgroepering wijken af van de vorig jaar gepubliceerde gegevens. Dit komt doordat de afbakening van resident/non-resident studenten nu scherper is gedefinieerd. Non-resident studenten woonden voor aanvang van hun studie nog niet in Nederland; zij worden geteld bij de groep 'overig'.

²⁾ Geslaagden van 21 tot en met 26 jaar gerelateerd aan het gemiddelde van de 21 tot en met 26-jarigen in de bevolking; het grootste gedeelte van de geslaagde hbo-studenten heeft deze leeftijd.

³⁾ Geslaagden van 22 tot en met 27 jaar gerelateerd aan het gemiddelde van de 22 tot en met 27-jarigen in de bevolking; het grootste gedeelte van de geslaagde wo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.11
Percentage ingeschreven studenten hbo naar sector, studiejaar 2002/03

	Agrarisch	Technisch	Economisch	Gezondheid	Sociaal-agogisch	Kunst	Pedagogisch
	%						
Totaal	3,0	18,9	36,6	7,9	10,8	6,9	15,8
Man	3,7	33,2	41,5	3,2	4,2	6,3	7,9
Vrouw	2,4	5,3	31,9	12,5	17,0	7,6	23,2
Autochtonen	3,3	19,4	34,6	8,4	11,1	5,7	17,5
Man	4,1	34,6	40,2	3,2	4,3	5,0	8,5
Vrouw	2,6	4,8	29,1	13,4	17,7	6,3	26,1
Westerse allochtonen	1,5	18,8	39,9	6,2	10,9	9,5	13,2
Man	1,6	31,1	43,4	3,4	4,9	8,6	7,2
Vrouw	1,4	6,7	36,3	9,0	16,9	10,3	19,1
Niet-westerse allochtonen	0,5	19,2	48,0	3,9	14,1	3,3	11,0
Man	0,5	31,7	52,2	1,8	5,9	2,9	5,0
Vrouw	0,4	7,3	44,0	5,9	22,0	3,6	16,7
Eerste generatie	0,5	23,3	43,9	5,2	13,3	3,4	10,6
Tweede generatie	0,5	17,0	50,2	3,3	14,6	3,3	11,2
w.o.							
Turkije	0,0	17,8	48,5	2,3	14,4	1,8	15,5
Marokko	0,0	15,0	47,7	2,8	18,8	0,8	15,0
Suriname	0,4	17,6	48,4	3,9	17,3	2,7	9,8
Nederlandse Antillen en Aruba	1,0	19,0	41,0	5,7	15,7	5,2	12,9
Overig niet-westers	0,9	23,8	49,6	5,2	8,6	5,5	6,4
Overig ¹⁾	4,0	14,1	41,2	9,4	3,8	21,3	6,2

¹⁾ Buitenlandse studenten of studenten waarvan het sofi-nummer niet bekend is.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.12
Percentage ingeschreven studenten wo naar HOOP-gebied, studiejaar 2002/03

	Land- bouw	Natuur	Techniek	Gezond- heid	Econo- mie	Recht	Gedrag en Maat- schapij	Taal en Cultuur
	%							
Totaal	2,4	7,3	14,9	12,7	17,1	12,5	19,6	13,1
Man	2,4	9,8	23,7	9,0	23,5	10,7	11,5	9,0
Vrouw	2,5	4,8	5,6	16,6	10,3	14,4	28,0	17,3
Autochtonen	2,6	7,4	15,3	12,9	16,2	11,9	20,4	13,2
Man	2,5	9,9	24,3	8,6	23,0	10,5	11,9	9,2
Vrouw	2,6	4,8	5,6	17,5	8,9	13,4	29,5	17,5
Westerse allochtonen	1,3	7,0	13,4	12,3	15,0	14,8	19,3	16,6
Man	1,3	9,9	21,6	10,0	21,0	12,8	12,1	11,0
Vrouw	1,4	4,1	5,3	14,6	9,1	16,8	26,3	22,1
Niet-westerse allochtonen	0,7	8,2	11,9	14,3	20,7	20,2	15,5	8,3
Man	0,8	10,8	19,5	13,1	26,4	14,9	9,3	5,2
Vrouw	0,6	5,6	4,3	15,5	15,2	25,4	21,6	11,5
Eerste generatie	0,6	9,5	12,9	17,9	19,0	17,9	13,5	8,3
Tweede generatie	0,7	7,4	11,2	12,2	21,7	21,7	16,8	8,3
w.o.								
Turkije	0,5	6,5	9,1	14,0	21,0	28,5	15,1	5,9
Marokko	-	8,4	9,7	11,0	19,5	28,6	14,9	8,4
Suriname	0,7	8,0	8,6	12,6	20,9	23,9	18,6	7,0
Nederlandse Antillen en Aruba	1,4	8,5	13,5	13,5	14,9	16,3	22,0	9,9
Overig niet-westers	0,7	8,9	14,7	16,7	22,3	14,1	12,7	9,6
Overig¹⁾	4,7	5,9	15,8	9,0	27,3	7,5	15,0	13,2

¹⁾ Buitenlandse studenten of studenten waarvan het sofi-nummer niet bekend is.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel C.13
Verdeling autochtone en niet-westers allochtone leerlingen op basisscholen, 2003/04

	"Zwarte" scholen ¹⁾		Niet-westers allochtone leerlingen	Niet-westers allochtone schoolgenoten van	
	50%	80%		autochtoon en westerse allochtoon	niet-westerse allochtoon
	%				
Nederland	8	4	14	8	49
w.v.					
De vier grote steden	52	32	50	27	73
w.v.					
Amsterdam	56	34	55	32	73
Rotterdam	59	39	54	31	73
Den Haag	45	29	46	22	75
Utrecht	33	16	35	19	66
Overig Nederland	4	1	10	7	33

¹⁾ Een "zwarte" school is een school met meer dan 50 respectievelijk meer dan 80 procent niet-westers allochtone leerlingen.

Bron: CBS, CFI.

Tabel C.14
Verdeling autochtone en niet-westers allochtone leerlingen in het voortgezet onderwijs, 2002

	Vwo	Havo	Mavo	Vbo
<i>% niet-westers allochtone (mede)leerlingen</i>				
Nederland	7	9	13	20
w.v.				
Autochtonen	6	7	9	13
Niet-westerse allochtonen	20	28	37	45
De vier grote steden	23	37	52	64
w.v.				
Autochtonen	16	24	33	44
Niet-westerse allochtonen	38	53	66	73
Nederland m.u.v. de vier grote steden	5	7	9	13
w.v.				
Autochtonen	5	6	8	11
Niet-westerse allochtonen	11	14	19	24

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel C.15
Bevolking van 15–64 jaar naar onderwijsniveau, 1997–1999

	Totaal ¹⁾	Bo, mavo, vbo	Havo, vwo, mbo	Hbo, wo	Bo, mavo, vbo	Havo, vwo, mbo	Hbo, wo
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>		
Totaal	37 739	16 251	12 642	7 425	43,1	33,5	19,7
Autochtonen	31 688	13 269	11 130	6 264	41,9	35,1	19,8
Mannen	15 595	5 601	6 009	3 568	35,9	38,5	22,2
Vrouwen	16 092	7 668	5 121	2 696	47,7	31,8	16,5
15–24 jaar	4 556	2 359	1 308	433	51,8	28,7	9,5
25–34 jaar	6 156	1 439	2 771	1 720	23,4	45,0	27,9
35–44 jaar	6 060	1 807	2 431	1 610	29,8	40,7	26,6
45–54 jaar	5 639	2 279	2 028	1 261	40,4	36,0	22,4
55–64 jaar	3 863	1 926	1 268	641	49,9	32,8	16,6
Niet-westerse allochtonen	2 668	1 680	479	310	63,0	18,0	11,6
Mannen	1 381	851	238	178	61,6	17,2	12,9
Vrouwen	1 287	829	241	132	64,4	18,7	10,2
15–24 jaar	641	470	93	21	73,3	14,5	3,3
25–34 jaar	826	458	182	112	55,4	22,0	13,6
35–44 jaar	637	370	119	99	58,1	18,7	15,5
45–54 jaar	330	207	95	54	62,7	16,7	16,4
55–64 jaar	176	134	21	17	76,1	11,9	9,7
Eerste generatie	2 237	1 421	393	255	63,5	17,6	11,4
15–24 jaar	363	263	55	12	72,5	15,2	3,3
25–34 jaar	740	429	153	87	58,0	20,7	11,8
35–44 jaar	603	360	108	90	59,7	17,9	14,9
45–54 jaar	311	201	49	47	64,6	15,8	15,1
55–64 jaar	157	129	19	14	77,2	11,4	8,4
Tweede generatie	430	259	86	55	60,2	20,0	12,8
15–24 jaar	278	207	38	10	74,5	13,7	3,6
25–34 jaar	86	28	28	25	32,6	32,6	29,1
35–44 jaar	32	10	11	10	31,3	34,4	31,3
45–54 jaar	19	6	6	7	31,6	31,6	36,8
55–64 jaar	10	5	2	2	50,0	20,0	20,0
Turkije	588	460	70	24	78,2	11,9	4,1
Marokko	475	365	54	27	76,8	11,4	5,7
Suriname en Antillen/Aruba	842	450	229	121	53,4	27,2	14,4
Overig niet-westers	764	406	126	138	53,1	16,5	18,1

¹⁾ Incl. onderwijsniveau en generatie onbekend.

Bron: Enquête beroepsbevolking

Tabel C.16
Bevolking van 15–64 jaar naar onderwijsniveau, 2000–2002

	Totaal ¹⁾	Bo, mavo, vbo	Havo, vwo, mbo	Hbo, wo	Bo, mavo, vbo	Havo, vwo, mbo	Hbo, wo
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>		
Totaal	38 541	16 170	12 852	8 078	42,0	33,3	21,0
Autochtonen	31 869	12 909	11 183	6 728	40,5	35,1	21,1
Mannen	15 702	5 540	5 955	3 755	35,3	37,9	23,2
Vrouwen	16 168	7 370	5 228	2 973	45,6	32,3	18,1
15–24 jaar	4 441	2 285	1 274	389	51,5	28,7	8,8
25–34 jaar	5 633	1 184	2 519	1 755	21,0	44,7	31,2
35–44 jaar	6 229	1 736	2 557	1 709	27,9	41,0	27,4
45–54 jaar	5 847	2 232	2 081	1 446	38,2	35,6	24,7
55–64 jaar	4 123	1 980	1 365	774	48,0	33,1	18,8
Niet-westerse allochtonen	3 150	1 922	605	416	61,0	19,2	13,2
Mannen	1 620	970	301	229	59,9	18,6	14,1
Vrouwen	1 530	952	304	187	62,2	19,9	12,2
15–24 jaar	757	536	128	28	70,8	16,9	3,7
25–34 jaar	895	468	215	145	52,3	24,0	16,2
35–44 jaar	753	422	149	129	56,0	19,8	17,1
45–54 jaar	438	266	73	75	60,7	18,0	17,1
55–64 jaar	212	160	23	26	75,5	10,8	12,3
Eerste generatie	2 572	1 592	472	346	61,9	18,4	13,5
15–24 jaar	380	268	62	16	70,5	16,3	4,2
25–34 jaar	768	429	169	112	55,9	22,0	14,6
35–44 jaar	718	412	137	117	57,4	19,1	16,3
45–54 jaar	419	259	75	68	61,8	17,9	16,2
55–64 jaar	203	157	20	23	77,3	9,9	11,3
Tweede generatie	578	326	132	69	57,2	23,2	12,1
15–24 jaar	276	267	65	12	71,0	17,3	3,2
25–34 jaar	125	38	46	32	30,4	36,8	25,6
35–44 jaar	33	9	11	12	27,3	33,3	36,4
45–54 jaar	18	7	4	7	38,9	22,2	38,9
55–64 jaar	9	3	3	3	33,3	33,3	33,3
Turkije	654	496	87	34	75,8	13,3	5,2
Marokko	542	409	75	30	75,5	13,8	5,5
Suriname en Antillen/Aruba	964	507	263	150	52,6	27,3	15,6
Overig niet-westers	990	511	180	201	51,6	18,2	20,3

¹⁾ Incl. onderwijsniveau en generatie onbekend.

Bron: Enquête beroepsbevolking

D. Arbeidsmarkt

Tabel D.1
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Totaal	%							
Netto arbeidsparticipatie								
Autochtonen	61	63	64	66	67	67	68	67
Westerse allochtonen	56	58	60	61	63	63	63	63
Eerste generatie	52	54	57	59	57	62	60	59
Tweede generatie	59	61	62	63	67	65	65	66
Niet-westerse allochtonen	40	41	44	45	48	50	50	49
Eerste generatie	40	42	45	45	49	51	51	49
Tweede generatie	38	36	40	48	43	46	45	47
w.o.								
Turkije	34	35	37	40	44	48	46	46
Eerste generatie	35	38	39	40	44	51	48	47
Marokko	31	35	38	39	34	42	46	41
Eerste generatie	32	36	39	39	37	42	46	42
Suriname	53	52	58	58	63	62	61	61
Eerste generatie	54	57	62	61	66	66	65	65
Nederlandse Antillen en Aruba	46	45	50	53	55	54	57	54
Eerste generatie	47	43	48	48	55	56	57	51
Werkloosheidspercentage								
Autochtonen	6	5	4	3	3	3	3	4
Westerse allochtonen	10	9	6	5	5	4	5	7
Eerste generatie	12	12	8	7	7	6	6	9
Tweede generatie	8	7	6	4	4	4	5	5
Niet-westerse allochtonen	22	21	16	14	11	9	10	14
Eerste generatie	23	21	16	14	11	9	10	15
Tweede generatie	14	17	12	12	8	9	11	13
w.o.								
Turkije	24	22	16	13	9	8	9	14
Eerste generatie	25	20	15	14	9	8	8	13
Marokko	28	22	20	16	13	10	10	17
Eerste generatie	27	23	21	15	13	11	9	16
Suriname	15	13	12	10	9	6	8	10
Eerste generatie	15	14	12	10	9	5	8	9
Nederlandse Antillen en Aruba	21	21	16	14	9	9	10	17
Eerste generatie	23	23	17	17	10	8	10	19

Tabel D.1 (slot)
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	%							
Mannen								
Netto arbeidsparticipatie								
Autochtonen	75	76	78	79	79	80	79	78
Westerse allochtonen	67	69	72	72	74	73	74	73
Niet-westerse allochtonen	49	49	53	56	58	59	59	57
w.o.								
Turkije	46	49	51	53	61	61	59	61
Marokko	44	45	51	53	47	56	59	53
Suriname	62	57	63	63	71	66	67	68
Nederlandse Antillen en Aruba	53	50	60	66	60	61	64	57
Werkloosheid								
Autochtonen	4	3	3	2	2	2	3	3
Westerse allochtonen	8	7	5	4	3	3	4	7
Niet-westerse allochtonen	21	21	16	13	10	9	11	15
w.o.								
Turkije	23	21	15	12	8	8	10	12
Marokko	26	24	20	16	12	8	10	17
Suriname	13	13	12	10	7	8	7	9
Nederlandse Antillen en Aruba	20	20	14	13	8	10	8	21
Vrouwen								
Netto arbeidsparticipatie								
Autochtonen	46	48	50	52	54	55	56	57
Westerse allochtonen	45	47	48	51	51	54	52	54
Niet-westerse allochtonen	30	32	34	34	36	40	40	40
w.o.								
Turkije	21	21	22	26	26	34	32	29
Marokko	15	23	24	22	19	26	31	28
Suriname	45	48	54	54	55	59	56	56
Nederlandse Antillen en Aruba	39	41	39	42	49	48	50	51
Werkloosheid								
Autochtonen	10	8	6	5	5	4	4	5
Westerse allochtonen	12	11	9	7	8	6	7	7
Niet-westerse allochtonen	23	20	16	15	13	9	10	14
w.o.								
Turkije	27	24	18	14	13	7	8	20
Marokko	33	16	19	17	16	15	9	18
Suriname	16	14	12	11	11	5	9	11
Nederlandse Antillen en Aruba	22	23	18	14	9	7	11	11

Bron: Enquête Beroepsbevolking.

Tabel D.2
Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar
	<i>x 1 000</i>							
Werkzame beroepsbevolking								
Totaal	7 114	4 162	2 952	818	1 859	2 031	1 696	709
Autochtonen	5 954	3 486	2 468	683	1 523	1 685	1 448	616
Westerse allochtonen	650	368	282	63	165	183	168	72
Niet-westerse allochtonen w.o.	509	308	201	73	171	163	81	21
Turkije	98	68	30	16	38	34	9	2
Marokko	74	51	23	12	34	19	7	2
Suriname	139	73	67	17	40	48	26	8
Nederlandse Antillen en Aruba	47	24	23	6	16	14	8	4
Eerste generatie allochtonen								
Totaal eerste generatie	671	400	271	42	191	226	157	56
Westerse allochtonen	265	146	119	13	62	72	81	37
Niet-westerse allochtonen w.o.	407	255	152	29	129	153	76	19
Turkije	76	57	20	4	29	33	9	2
Marokko	60	44	16	4	28	19	6	2
Suriname	110	57	53	6	28	44	26	7
Nederlandse Antillen en Aruba	36	19	17	3	10	11	8	3
Tweede generatie allochtonen								
Totaal tweede generatie	487	275	212	93	145	120	91	37
Westerse allochtonen	386	222	163	50	103	110	87	36
Niet-westerse allochtonen	101	53	48	43	41	10	4	2
	<i>%</i>							
Netto arbeidsparticipatie								
Totaal	65,1	75,3	54,7	42,6	81,2	78,3	74,4	38,6
Autochtonen	67,3	77,9	56,5	44,8	85,9	81,2	76,0	39,3
Westerse allochtonen	63,2	72,7	54,0	41,8	77,6	74,5	72,9	38,0
Niet-westerse allochtonen w.o.	48,6	56,8	39,7	29,2	56,3	60,1	55,2	27,2
Turkije	45,8	61,1	29,1	33,3	54,9	53,5	40,2	16,9
Marokko	41,4	53,0	28,0	27,7	53,7	51,4	36,4	12,5
Suriname	61,2	67,5	55,5	34,9	72,8	81,1	64,6	32,7
Nederlandse Antillen en Aruba	53,6	56,5	50,9	26,9	62,8	66,6	66,4	41,3

Tabel D.2 (slot)
Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar
Eerste generatie allochtonen								
Totaal eerste generatie	52,5	62,5	42,5	26,8	57,0	62,1	60,7	34,0
Westerse allochtonen	59,2	70,9	49,3	30,7	67,6	69,6	68,6	40,1
Niet-westerse allochtonen w.o.	48,9	58,6	38,4	25,4	53,0	59,0	54,1	26,4
Turkije	47,3	65,5	26,4	30,9	54,0	53,5	40,9	15,3
Marokko	42,1	56,5	24,6	25,8	51,8	51,4	34,9	12,6
Suriname	65,0	72,1	58,9	41,0	71,9	80,0	64,9	32,5
Nederlandse Antillen en Aruba	51,3	54,1	48,5	21,2	54,4	64,9	65,2	42,3
Tweede generatie allochtonen								
Totaal tweede generatie	61,1	67,7	54,3	38,5	80,1	78,6	77,5	36,3
Westerse allochtonen	66,3	74,0	58,1	46,1	85,0	78,1	77,3	36,1
Niet-westerse allochtonen	47,1	49,6	44,6	32,4	70,1	83,9	81,7	43,1

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel D.3
Werkloze beroepsbevolking en werkloosheidspercentages van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar
<i>x 1 000</i>								
Werkloze beroepsbevolking								
Totaal	396	206	190	97	102	103	65	29
Autochtonen	262	126	136	68	56	66	48	23
Westerse allochtonen	49	26	23	10	11	15	8	4
Niet-westerse allochtonen w.o.	86	54	32	19	34	22	9	2
Turkije	16	9	7	4	7	5	1	0
Marokko	15	10	5	4	7	3	1	0
Suriname	15	8	8	3	7	4	2	0
Nederlandse Antillen en Aruba	9	6	3	2	5	1	1	0
Eerste generatie allochtonen								
Totaal eerste generatie	97	58	39	14	36	30	15	3
Westerse allochtonen	26	12	15	4	7	8	6	2
Niet-westerse allochtonen w.o.	71	46	25	10	28	22	9	2
Turkije	11	6	5	1	5	5	1	0
Marokko	11	8	3	2	6	3	1	0
Suriname	11	5	6	1	5	3	2	0
Nederlandse Antillen en Aruba	9	6	2	2	4	1	1	0
Tweede generatie allochtonen								
Totaal tweede generatie	37	22	15	15	10	8	2	2
Westerse allochtonen	22	14	8	6	4	8	2	2
Niet-westerse allochtonen	15	8	7	8	6	0	0	.
<i>%</i>								
Werkloosheidspercentages								
Totaal	5,3	4,7	6,1	10,6	5,2	4,8	3,7	3,9
Autochtonen	4,2	3,5	5,2	9,1	3,6	3,8	3,2	3,7
Westerse allochtonen	6,9	6,6	7,4	13,8	6,5	7,7	4,7	4,7
Niet-westerse allochtonen w.o.	14,4	14,9	13,7	20,6	16,7	12,0	9,7	7,4
Turkije	14,4	11,8	19,8	19,3	15,2	12,3	9,7	9,2
Marokko	17,0	16,6	17,7	25,1	18,0	12,7	9,3	7,1
Suriname	10,0	9,4	10,7	14,9	14,5	6,8	6,5	4,9
Nederlandse Antillen en Aruba	16,6	21,4	10,9	27,7	22,3	9,0	10,5	8,7

Tabel D.3 (slot)
Werkloze beroepsbevolking en werkloosheidspercentages van personen van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2003

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar
Eerste generatie allochtonen								
Totaal	12,6	12,6	12,7	25,0	15,7	11,6	8,5	5,8
Westerse allochtonen	9,1	7,5	10,9	21,8	10,5	9,5	7,0	4,6
Niet-westerse allochtonen	14,8	15,3	14,0	26,4	18,0	12,5	10,0	8,0
w.o.								
Turkije	13,0	10,0	20,6	18,1	14,6	12,5	7,5	10,3
Marokko	15,9	15,8	15,9	27,4	17,8	12,7	9,9	7,1
Suriname	9,4	8,8	10,0	12,1	15,5	7,1	6,7	5,2
Nederlandse Antillen en Aruba	19,3	24,6	12,3	42,5	27,7	9,7	11,0	9,1
Tweede generatie allochtonen								
Totaal	7,1	7,5	6,6	13,7	6,6	6,3	2,5	4,5
Westerse allochtonen	5,4	6,0	4,6	11,4	3,9	6,5	2,3	4,7
Niet-westerse allochtonen	12,9	13,1	12,7	16,2	12,6	3,5	5,0	.

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel D.4

Personen van 15-64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002

	SBI- code	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen			
					Totaal	Eerste generatie	Tweede generatie	
							één ouder geboren in buiten- land	beide ouders geboren in buiten- land
<i>x 1 000</i>								
Totaal		7 021,6	5 884,5	596,6	540,1	420,7	37,0	82,4
Geslacht								
Man		3 927,8	3 298,9	322,9	305,8	246,1	19,2	40,5
Vrouw		3 093,8	2 585,7	273,7	234,3	174,6	17,8	41,9
Leeftijd								
15-24 jaar		1 233,2	1 010,5	83,0	139,6	62,6	17,5	59,5
25-34 jaar		1 783,3	1 458,5	152,3	172,4	139,8	11,9	20,7
35-44 jaar		1 860,1	1 558,0	159,0	143,0	136,1	5,1	1,8
45-54 jaar		1 515,0	1 304,8	142,0	68,1	65,9	1,9	0,3
55-64 jaar		630,1	552,7	60,3	17,0	16,3	0,6	x
Mannen								
15-24 jaar		630,0	516,9	41,5	71,5	33,8	8,9	28,8
25-34 jaar		947,1	771,9	77,4	97,8	81,1	6,1	10,6
35-44 jaar		1 039,3	868,8	84,8	85,5	81,9	2,7	0,9
45-54 jaar		886,9	767,9	79,4	39,5	38,3	1,0	0,2
55-64 jaar		424,6	373,3	39,8	11,5	11,0	0,4	x
Vrouwen								
15-24 jaar		603,2	493,6	41,5	68,1	28,8	8,6	30,7
25-34 jaar		836,2	686,6	75,0	74,6	58,7	5,8	10,1
35-44 jaar		820,8	689,2	74,1	57,5	54,3	2,3	0,9
45-54 jaar		628,1	536,8	62,6	28,6	27,6	0,8	0,2
55-64 jaar		205,5	179,5	20,5	5,5	5,3	0,2	x

Turkije	Marokko	Suriname	Nederlandse Antillen en Aruba	Overig
104,8	87,0	143,8	51,5	153,0
65,0	54,0	69,3	26,5	91,0
39,9	33,0	74,5	25,0	62,0
30,9	30,1	28,4	12,2	38,1
39,5	31,2	40,6	15,8	45,2
26,4	17,6	42,0	12,7	44,2
6,4	5,8	26,1	8,3	21,5
1,5	2,3	6,7	2,5	3,9
16,0	14,3	13,6	6,1	21,5
24,5	19,5	19,5	8,3	26,0
18,4	13,6	19,4	6,6	27,6
4,8	4,4	12,9	4,1	13,3
1,3	2,2	3,9	1,4	2,7
14,9	15,8	14,7	6,1	16,6
15,0	11,7	21,1	7,5	19,3
8,0	4,0	22,6	6,1	16,6
1,7	1,4	13,1	4,2	8,2
0,2	0,1	2,8	1,1	1,2

Tabel D.4 (slot)

Personen van 15-64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002

	SBI- code	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen			
					Totaal	Eerste generatie	Tweede generatie	
							één ouder geboren in buiten- land	beide ouders geboren in buiten- land
x 1 000								
Bedrijfssector								
Landbouw en visserij	01-05	109,2	96,5	4,5	8,2	7,3	0,2	0,8
Industrie en bouwnijverheid	10-45	1 365,9	1 169,6	107,6	88,7	78,2	3,8	6,7
Commerciële dienstverlening	50-74	3 255,5	2 641,2	297,9	316,2	233,0	23,0	60,3
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	2 209,5	1 907,2	179,5	122,8	99,2	9,6	14,0
Bedrijfstak								
Landbouw en visserij	01-05	109,2	96,5	4,5	8,2	7,3	0,2	0,8
Delfstoffenwinning	10-14	9,0	7,6	1,1	0,3	0,3	x	x
Industrie	15-37	924,9	768,5	82,6	73,7	66,1	2,6	5,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	30,0	26,9	2,3	0,8	0,6	0,1	0,1
Bouwnijverheid	45	402,1	366,6	21,6	13,8	11,2	1,1	1,6
Handel	50-52	1 171,8	999,4	91,3	81,0	52,5	7,9	20,6
Horeca	55	240,1	178,3	24,9	36,9	27,7	2,8	6,4
Vervoer en communicatie	60-64	445,1	373,6	39,6	31,9	25,1	2,4	4,5
Financiële instellingen	65-67	265,3	226,1	23,9	15,3	10,8	1,5	3,0
Zakelijke dienstverlening	70-74	1 133,2	863,8	118,3	151,1	116,8	8,5	25,8
Openbaar bestuur	75	521,5	446,3	44,1	31,1	24,1	2,6	4,5
Onderwijs	80	433,1	376,1	38,0	19,0	15,8	1,5	1,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	994,2	863,9	72,9	57,3	47,9	3,8	5,6
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	260,8	220,9	24,4	15,4	11,4	1,8	2,2
Onbekend		81,4	70,1	7,2	4,1	3,2	0,4	0,6
Bedrijfsklassen								
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	141,8	117,1	10,2	14,5	13,2	0,4	0,9
Grafische industrie	22	85,6	73,1	8,0	4,5	3,4	0,5	0,6
Aardolie- en chemische industrie	23-25	109,8	90,1	11,2	8,4	7,5	0,3	0,6
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	343,9	285,2	33,0	25,7	23,2	0,9	1,6
Autohandel en -reparatie	50	129,5	113,8	8,4	7,2	5,3	0,6	1,3
Groothandel	51	422,5	356,5	39,0	27,0	22,2	1,9	2,9
Detailhandel	52	619,7	529,0	43,9	46,8	25,1	5,3	16,4
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	190,0	167,4	12,6	10,0	8,0	0,7	1,3
Uitzendbureaus (staf en uitzendkrachten)	74501	239,8	157,8	27,4	54,7	40,4	2,8	11,5
Schoonmaakbedrijven	747	122,2	71,1	12,0	39,1	34,7	0,6	3,8
Ziekenhuizen	8 511	279,1	243,3	22,6	13,2	10,7	1,1	1,4
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8 531	344,4	303,1	22,3	19,0	16,3	1,1	1,5

Bron: Sociaal Statistisch Bestand.

Turkije	Marokko	Suriname	Nederlandse Antillen en Aruba	Overig
3,4	1,8	0,5	0,2	2,3
25,3	15,2	18,4	7,8	22,0
59,3	52,8	76,2	27,4	100,5
15,8	16,7	47,8	15,8	26,7
3,4	1,8	0,5	0,2	2,3
x	x	0,1	x	0,2
21,8	12,7	14,6	5,9	18,8
0,1	0,1	0,4	0,1	0,1
3,4	2,4	3,3	1,8	2,9
16,2	15,3	19,5	6,4	23,7
4,3	5,4	5,0	2,2	20,0
5,3	4,3	11,3	2,9	8,1
2,1	1,6	6,9	1,5	3,3
31,4	26,2	33,6	14,4	45,5
4,5	4,0	13,7	3,7	5,1
2,5	2,5	7,3	2,2	4,5
6,3	8,1	22,5	8,0	12,5
2,6	2,1	4,3	1,8	4,7
1,0	0,5	0,9	0,4	1,4
4,4	3,1	2,2	0,8	4,1
0,8	0,6	1,2	0,4	1,4
2,5	1,5	1,6	0,7	2,1
7,6	3,9	4,8	2,4	6,9
1,8	1,2	2,0	0,6	1,7
5,0	4,2	6,1	2,0	9,6
9,4	9,9	11,4	3,8	12,4
2,3	1,8	3,1	0,8	2,0
12,9	7,9	11,3	6,1	16,6
10,1	10,8	4,8	2,0	11,3
1,4	1,7	5,1	1,9	3,2
1,4	2,3	8,0	3,1	4,1

Tabel D.5
Indexcijfers personen van 15–64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002

	SBI- code	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen			
					Totaal	Eerste generatie	Tweede generatie	
							één ouder geboren in buiten- land	beide ouders geboren in buiten- land
<i>1999=100</i>								
Totaal		105	104	105	118	113	126	141
Geslacht								
Man		101	101	101	113	109	123	137
Vrouw		109	108	110	124	119	128	145
Leeftijd								
15–24 jaar		104	102	102	115	102	128	128
25–34 jaar		94	92	97	108	101	116	195
35–44 jaar		106	105	107	122	121	145	182
45–54 jaar		108	107	105	136	137	120	167
55–64 jaar		138	139	129	151	151	160	x
Mannen								
15–24 jaar		102	101	100	112	101	126	123
25–34 jaar		91	90	93	102	95	114	191
35–44 jaar		102	100	104	120	119	139	174
45–54 jaar		102	101	99	130	130	115	148
55–64 jaar		133	134	123	142	142	154	x
Vrouwen								
15–24 jaar		105	104	105	118	104	129	132
25–34 jaar		97	95	102	118	110	118	198
35–44 jaar		112	112	112	126	124	153	191
45–54 jaar		118	117	114	146	146	127	188
55–64 jaar		151	152	143	174	174	172	x

Turkije	Marokko	Suriname	Nederlandse Antillen en Aruba	Overig
114	115	109	124	129
110	109	106	119	124
121	125	112	130	139
110	102	107	121	140
104	117	97	118	114
132	137	109	121	126
133	118	129	135	154
118	120	152	187	174
106	95	105	115	139
98	106	94	113	105
127	135	105	118	121
135	109	123	129	147
119	118	144	170	169
114	109	109	129	140
117	143	99	123	130
145	147	113	126	135
130	160	136	141	168
114	164	166	216	184

Tabel D.5

Indexcijfers personen van 15–64 jaar met één of meerdere banen als werknemer naar herkomstgroepering, ultimo oktober 2002

	SBI- code	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen			
					Totaal	Eerste generatie	Tweede generatie	
							één ouder geboren in buiten- land	beide ouders geboren in buiten- land
1999=100								
Bedrijfssector								
Landbouw en visserij	01–05	96	97	104	85	84	103	89
Industrie en bouwnijverheid	10–45	97	96	96	110	108	115	133
Commerciële dienstverlening	50–74	103	102	104	114	109	121	134
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	113	112	114	138	132	144	198
Bedrijfstak								
Landbouw en visserij	01–05	96	97	104	85	84	103	89
Delfstoffenwinning	10–14	96	95	97	113	108	x	x
Industrie	15–37	96	95	96	109	108	111	129
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	85	85	86	81	74	107	191
Bouwnijverheid	45	100	99	99	117	114	124	142
Handel	50–52	105	103	106	125	123	125	133
Horeca	55	109	107	108	122	118	135	138
Vervoer en communicatie	60–64	107	105	109	140	134	135	188
Financiële instellingen	65–67	101	101	101	107	100	118	138
Zakelijke dienstverlening	70–74	99	98	100	104	100	113	126
Openbaar bestuur	75	111	109	111	143	135	147	201
Onderwijs	80	110	108	113	139	134	139	222
Gezondheids- en welzijnszorg	85	117	116	117	139	133	151	204
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	111	110	110	126	119	131	166
Onbekend		116	114	116	151	151	130	166
Bedrijfsklassen								
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	99	97	102	111	110	113	137
Grafische industrie	22	89	89	89	94	96	95	80
Aardolie- en chemische industrie	23–25	100	99	100	118	115	117	191
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	95	94	94	103	102	113	117
Autohandel en -reparatie	50	107	106	105	131	125	146	153
Groothandel	51	101	99	103	118	116	113	144
Detailhandel	52	107	105	109	129	129	127	130
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	109	107	111	148	140	145	235
Uitzendbureaus (staf en uitzendkrachten)	74501	73	71	75	81	76	88	104
Schoonmaakbedrijven	747	98	89	100	123	122	107	133
Ziekenhuizen	8 511	115	115	115	134	129	150	177
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8 531	115	114	118	135	131	141	185

Bron: Sociaal Statistisch Bestand.

Turkije	Marokko	Suriname	Nederlandse Antillen en Aruba	Overig
71	79	96	119	118
104	101	103	122	128
115	112	103	115	124
140	149	123	146	158
71	79	96	119	118
x	x	98	x	125
103	100	102	121	128
86	81	76	83	94
114	111	111	131	127
122	114	112	133	151
121	112	112	140	126
152	165	119	131	161
94	103	107	106	122
109	106	93	104	109
150	166	126	147	173
138	150	126	144	158
149	149	122	147	161
114	122	116	140	140
153	170	159	139	141
109	102	100	122	129
95	65	89	102	118
112	116	106	121	141
98	98	93	110	121
134	123	112	149	159
109	111	106	118	138
128	114	115	140	160
143	177	117	136	221
91	77	73	83	81
132	126	89	135	129
141	138	123	143	146
150	142	117	144	165

Tabel D.6
Beroepsbevolking en deelnemers aan gesubsidieerde arbeid naar geslacht en herkomstgroepering

	Totaal	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Turkije	Marokko	Suriname	Ned. Antillen en Aruba	Overig
<i>x 1 000</i>									
Beroepsbevolking 15-64 jaar, jaargemiddelden 2003 ¹⁾									
Totaal	7 510	6 216	699	595	115	89	154	56	180
Mannen	4 368	3 612	394	362	78	61	80	30	113
Vrouwen	3 142	2 604	305	233	37	28	74	25	68
Aantal deelnemers aan gesubsidieerde arbeid op 31 december 2003 ²⁾									
Totaal	165 990	118 130	15 190	30 030	5 200	5 020	8 890	3 690	7 230
ID	44 270	23 420	4 450	13 900	2 210	2 450	4 310	1 850	3 090
WIW	25 310	13 710	2 610	8 910	1 240	1 530	2 160	1 250	2 730
WSW	96 420	81 000	8 130	7 220	1 740	1 050	2 420	590	1 410
Mannen	106 020	80 160	9 350	16 400	2 890	3 190	4 420	1 720	4 180
ID	19 730	11 270	1 990	6 470	1 070	1 380	1 710	710	1 600
WIW	14 160	7 880	1 380	4 850	640	980	1 040	610	1 580
WSW	72 130	61 010	5 980	5 080	1 180	830	1 670	400	1 010
Vrouwen	57 500	37 980	5 840	13 630	2 310	1 840	4 460	1 970	3 050
ID	22 060	12 150	2 460	7 440	1 140	1 070	2 590	1 130	1 500
WIW	11 150	5 830	1 230	4 050	600	550	1 110	640	1 150
WSW	24 290	20 000	2 150	2 140	560	220	750	190	410
<i>% van de beroepsbevolking</i>									
Totaal	2,2	1,9	2,2	5,0	4,5	5,6	5,8	6,6	4,0
ID	0,6	0,4	0,6	2,3	1,9	2,8	2,8	3,3	1,7
WIW	0,3	0,2	0,4	1,5	1,1	1,7	1,4	2,2	1,5
WSW	1,3	1,3	1,2	1,2	1,5	1,2	1,6	1,1	0,8
Mannen	2,4	2,2	2,4	4,5	3,7	5,2	5,5	5,7	3,7
ID	0,5	0,3	0,5	1,8	1,4	2,3	2,1	2,4	1,4
WIW	0,3	0,2	0,4	1,3	0,8	1,6	1,3	2,0	1,4
WSW	1,7	1,7	1,5	1,4	1,5	1,4	2,1	1,3	0,9
Vrouwen	1,8	1,5	1,9	5,8	6,2	6,6	6,0	7,9	4,5
ID	0,7	0,5	0,8	3,2	3,1	3,8	3,5	4,5	2,2
WIW	0,4	0,2	0,4	1,7	1,6	2,0	1,5	2,6	1,7
WSW	0,8	0,8	0,7	0,9	1,5	0,8	1,0	0,8	0,6

¹⁾ Bron: CBS (2004). Aantallen inclusief herkomstgroepering onbekend.

²⁾ De aantallen van de herkomstgroeperingen sommen niet op tot het totaal vanwege personen die niet konden worden gekoppeld aan de GBA of waarvan herkomstgroepering onbekend is.

Tabel D.7
Instroom en uitstroom van deelnemers aan gesubsidieerde arbeid, 2003¹⁾

	Eindstand	Instroom	Uitstroom	
			Totaal	w.v. naar reguliere arbeid
	<i>aantal</i>			<i>%</i>
ID-banen				
Totaal	44 270	640	6 680	56
Autochtonen	23 420	320	3 670	60
Westerse allochtonen	4 450	50	640	56
Eerste generatie	2 250	20	330	55
Tweede generatie	2 200	30	310	58
Niet-westerse allochtonen	13 900	180	2 130	49
Eerste generatie	13 390	160	2 030	49
Tweede generatie	510	10	100	43
w.v.				
Marokko	2 450	20	350	51
Turkije	2 210	20	240	46
Suriname	4 310	10	750	48
Ned. Antillen en Aruba	1 850	60	330	53
Overig niet-westers	3 090	70	470	46
WIW-banen				
Totaal	25 310	7 630	9 730	18
Autochtonen	13 710	3 290	5 150	19
Westerse allochtonen	2 610	630	950	18
Eerste generatie	1 260	280	430	18
Tweede generatie	1 340	350	530	18
Niet-westerse allochtonen	8 910	3 670	3 600	16
Eerste generatie	7 640	2 710	2 910	15
Tweede generatie	1 270	960	700	17
w.v.				
Marokko	1 530	700	660	14
Turkije	1 240	450	520	19
Suriname	2 160	830	870	17
Ned. Antillen en Aruba	1 250	600	500	14
Overig niet-westers	2 730	1 080	1 060	15
WSW-banen				
Totaal	96 420	6 320	4 860	5
Autochtonen	81 000	4 690	3 980	5
Westerse allochtonen	8 130	560	450	2
Eerste generatie	2 560	210	180	2
Tweede generatie	5 570	350	270	2
Niet-westerse allochtonen	7 220	1 070	420	3
Eerste generatie	6 540	950	380	3
Tweede generatie	680	120	40	2
w.v.				
Marokko	1 050	150	70	3
Turkije	1 740	250	100	2
Suriname	2 420	230	140	4
Ned. Antillen en Aruba	590	120	40	2
Overig niet-westers	1 410	320	80	2

¹⁾ Een persoon met herhaalde in- of uitstroom is eenmaal opgenomen in de in- of uitstroom.

E. Inkomen

Tabel E.1
Besteedbaar inkomen van huishoudens naar herkomstgroepering, 2001*

	Totaal	Paar met kind(eren)	Eenoudergezin
	<i>1 000 euro</i>		
Totaal	29,0	36,9	20,0
Autochtonen	29,6	37,8	20,6
Westerse allochtonen	28,3	38,5	19,8
Niet-westerse allochtonen	22,5	27,6	18,4
Turkije	24,8	26,3	17,3
Marokko	21,9	24,5	18,6
Suriname	23,3	33,6	19,6
Ned. Antillen en Aruba	20,5	32,3	17,5
Overig niet-westers	21,1	26,8	17,9

Tabel E.2
Inkomensbron van hoofdkostwinner van paren met kind(eren), 2001*

	Werk	Uitkering	Pensioen en overig
	%		
Totaal	95	5	1
Autochtonen	97	2	1
Westerse allochtonen	94	4	1
Niet-westerse allochtonen	73	25	2
Turkije	74	24	1
Marokko	53	42	5
Suriname	91	7	1
Ned. Antillen en Aruba	85	13	1
Overig niet-westers	74	25	1

Tabel E.3
Inkomensbron van hoofd van eenoudergezinnen, 2001*

	Werk	Uitkering	Pensioen en overig
	%		
Totaal	56	39	5
Autochtonen	61	33	6
Westerse allochtonen	61	34	4
Niet-westerse allochtonen	37	59	3
Turkije	19	75	6
Marokko	18	74	9
Suriname	56	41	3
Ned. Antillen en Aruba	41	58	1
Overig niet-westers	30	69	1

Tabel E.4
Sociaal-economische situatie van paren met kinderen met hoofdkostwinner van 25–34 jaar, 2001*

	Besteedbaar inkomen	Huis- houdens	Kostwinner met werk	Twee- verdiener	Eigen woning	Aantal kinderen
	1 000 euro	x 1 000	%			
Totaal	30,1	311	95	74	68	1,6
Autochtonen	30,8	253	98	78	75	1,6
Westerse allochtonen	30,8	23	93	73	58	1,6
Niet-westerse allochtonen	25,4	36	81	50	26	1,8
Turkije	24,6	15	81	46	26	1,8
Marokko	22,5	6	69	32	8	2,0
Suriname	30,1	6	94	75	42	1,5
Ned. Antillen en Aruba	.	2
Overig niet-westers	24,0	6	77	44	24	1,9

F. Sociale zekerheid

Tabel F.1
Personen met een uitkering¹⁾ van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, 31 december

	1999	2000	2001	2002	2003
<i>% van de desbetreffende groep in de bevolking</i>					
Totaal	14,0	13,7	13,5	13,8	
w.v.					
Arbeidsongeschiktheid	8,3	8,5	8,7	8,8	8,6
Bijstand	3,9	3,6	3,4	3,4	
WW	1,9	1,6	1,4	1,8	2,5
Autochtonen	12,7	12,4	12,2	12,5	
w.v.					
Arbeidsongeschiktheid	8,4	8,6	8,8	8,9	8,7
Bijstand	2,5	2,3	2,1	2,1	
WW	1,8	1,5	1,3	1,6	2,3
Westerse allochtonen	15,6	14,9	14,5	14,9	
w.v.					
Arbeidsongeschiktheid	8,6	8,7	8,8	8,8	8,7
Bijstand	4,8	4,3	4,1	4,0	
WW	2,3	1,9	1,7	2,2	3,1
Eerste generatie	16,3	15,3	14,6	14,9	
Tweede generatie	15,1	14,6	14,4	14,8	
Voormalig Joegoslavië	25,0	23,1	22,3	23,0	
Niet-westerse allochtonen	24,8	23,5	22,8	23,1	
w.v.					
Arbeidsongeschiktheid	7,2	7,5	7,7	7,7	7,6
Bijstand	15,8	14,5	13,8	13,4	
WW	2,3	2,0	1,8	2,4	3,7
Eerste generatie	28,2	27,0	26,2	26,6	
Tweede generatie	8,1	7,6	7,7	8,5	
Turkije	29,8	28,7	27,9	28,1	
Marokko	28,4	27,7	27,2	27,3	
Suriname	22,4	21,2	20,4	20,6	
Nederlandse Antillen en Aruba	24,1	22,8	21,7	21,9	
Irak	36,2	31,7	29,1	32,7	
Afghanistan	31,8	32,0	43,6	39,9	
Iran	26,5	27,6	24,4	24,3	
Somalië	37,4	34,1	32,4	33,7	

¹⁾ Het betreft personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ of Wajong), bijstandsuitkering (ABW) of werkloosheidsuitkering (WW, IOAW of IOAZ).

Tabel F.2
Bevolking en personen met een uitkering van 15-64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002

	Bevolking	Personen met een uitkering naar soort uitkering					
		Totaal ¹⁾		Arbeids- ongeschikt- heid	Bijstand	WW	IOAW / IOAZ
		<i>x 1 000</i>	%				
Totaal	10 962	1 530	14	979	373	193	36
w.o.							
Herkomstgroep onbekend ¹⁾		19		18	1	0	0
Autochtonen	8 828	1 103	12	784	183	144	29
Westerse allochtonen	1 028	153	15	91	41	22	4
w.v.							
Eerste generatie	447	67	15	35	23	10	2
Tweede generatie	581	86	15	56	19	12	2
w.o.							
Voormalig Joegoslavie	56	13	23	4	7	1	0
Niet-westerse allochtonen	1 106	255	23	86	149	27	3
w.v.							
Eerste generatie	894	237	27	79	140	24	3
Tweede generatie	212	18	8	7	9	3	0
w.o.							
Turkije	228	64	28	32	26	8	1
Marokko	190	52	27	19	29	5	1
Suriname	231	48	21	20	23	5	0
Nederlandse Antillen en Aruba	90	20	22	4	14	2	0
Irak	28	9	33	0	9	0	0
Iran	21	5	24	1	4	0	0
China en Tibet	28	3	11	0	2	0	0
Afghanistan	22	9	40	0	9	0	0
Somalie	17	6	34	0	5	0	0
Overig niet-westers ²⁾	250	40	16	9	27	5	0

¹⁾ Betreft personen van wie de herkomstgroepering onbekend is, doordat zij in het buitenland wonen of door een andere oorzaak niet in de Gemeentelijke Basisadministratie kunnen worden teruggevonden.

²⁾ Verschil tussen totaal en bekende landen.

³⁾ Omdat sommige personen meer dan één uitkering hebben en een aantal personen met een uitkering in het buitenland woont, zijn de hier gepubliceerde totaalcijfers iets lager dan eerder gepubliceerde cijfers over het aantal uitkeringen.

Tabel F.3
Personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002¹⁾

	Totaal	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Turkije	Marokko	Suriname	Ned. Antillen en Aruba	Overig
<i>x 1 000</i>									
Totaal	1 511	1 103	153	255	64	52	48	20	72
15–24 jaar	73	44	6	23	4	4	4	3	9
25–34 jaar	221	137	20	64	17	14	10	6	19
35–44 jaar	311	211	29	72	18	14	12	5	23
45–54 jaar	389	295	41	52	12	10	13	4	15
55–64 jaar	517	415	58	45	13	11	10	3	8
Mannen	775	576	76	123	31	29	19	8	36
15–24 jaar	33	21	3	10	2	2	1	1	4
25–34 jaar	89	55	8	26	6	6	4	2	9
35–44 jaar	139	93	12	34	8	8	5	2	11
45–54 jaar	201	156	20	26	6	5	5	2	8
55–64 jaar	311	251	33	27	9	8	4	1	4
Vrouwen	737	527	77	133	33	23	28	12	36
15–24 jaar	39	24	3	13	2	2	2	2	4
25–34 jaar	132	82	12	38	11	7	6	4	10
35–44 jaar	172	118	17	37	10	6	8	3	11
45–54 jaar	188	139	22	27	6	4	7	2	7
55–64 jaar	206	164	24	18	4	3	5	2	4
<i>% van de desbetreffende groep in de bevolking</i>									
Totaal	14	12	15	23	28	27	21	22	20
15–24 jaar	4	3	4	7	6	7	6	10	8
25–34 jaar	9	8	9	20	23	24	17	22	18
35–44 jaar	12	10	12	27	34	35	21	26	24
45–54 jaar	17	15	18	36	53	49	31	29	30
55–64 jaar	29	27	31	58	71	68	50	45	47
Mannen	14	13	15	22	26	29	18	17	18
15–24 jaar	3	3	3	7	5	7	5	7	8
25–34 jaar	8	6	7	17	17	21	13	16	16
35–44 jaar	11	9	11	24	28	33	18	20	22
45–54 jaar	17	16	18	35	53	53	28	26	28
55–64 jaar	34	32	36	63	85	75	47	38	48
Vrouwen	14	12	15	25	30	26	23	27	21
15–24 jaar	4	3	4	9	8	8	8	12	9
25–34 jaar	11	9	10	24	30	27	20	29	20
35–44 jaar	13	11	13	30	42	38	24	31	26
45–54 jaar	17	15	19	37	54	45	33	32	31
55–64 jaar	23	21	26	51	54	52	53	51	46
Gestandaardiseerd gemiddelde²⁾									
Totaal	14	12	14	29	37	36	24	26	25

¹⁾ Betreft personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ of Wajong), bijstandsuitkering (ABW) of werkloosheidsuitkering (WW, IOAW of IOAZ) op 31 december 2002 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2003.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel F.4

Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van 15-64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002¹⁾

	Totaal	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Turkije	Marokko	Suriname	Ned. Antillen en Aruba	Overig
<i>x 1 000</i>									
Totaal	961	784	91	86	32	19	20	4	10
15-24 jaar	33	26	2	4	1	1	1	0	1
25-34 jaar	103	80	8	15	6	4	3	1	2
35-44 jaar	177	140	14	23	9	5	5	1	3
45-54 jaar	278	229	27	22	7	4	7	1	3
55-64 jaar	370	309	40	22	9	5	5	1	2
Mannen	528	432	48	48	17	13	9	2	6
15-24 jaar	17	13	1	2	1	1	1	0	0
25-34 jaar	40	31	3	6	2	2	1	0	1
35-44 jaar	81	64	6	12	4	3	2	0	2
45-54 jaar	153	128	14	12	4	3	3	1	2
55-64 jaar	236	196	24	16	6	5	3	0	1
Vrouwen	433	352	43	38	15	6	11	2	4
15-24 jaar	16	13	1	2	1	1	0	0	0
25-34 jaar	63	49	5	9	4	2	2	0	1
35-44 jaar	96	77	8	11	5	1	3	1	1
45-54 jaar	124	101	13	9	3	1	4	1	1
55-64 jaar	133	112	15	6	2	0	3	0	1
<i>% van de desbetreffende groep in de bevolking</i>									
Totaal	9	9	9	8	14	10	9	4	3
15-24 jaar	2	2	1	1	2	2	2	1	1
25-34 jaar	4	4	3	5	9	7	4	3	1
35-44 jaar	7	7	6	8	17	12	8	5	3
45-54 jaar	12	12	12	15	31	20	17	9	7
55-64 jaar	20	20	21	28	45	32	28	14	12
Mannen	10	10	10	8	15	13	8	4	3
15-24 jaar	2	2	2	1	2	2	2	2	1
25-34 jaar	3	3	3	4	6	6	3	2	1
35-44 jaar	6	6	5	8	15	14	7	4	3
45-54 jaar	13	13	12	17	35	30	16	9	8
55-64 jaar	26	25	26	38	61	46	30	15	15
Vrouwen	8	8	8	7	13	6	9	5	2
15-24 jaar	2	2	1	1	2	2	1	1	1
25-34 jaar	5	6	4	6	12	8	5	3	2
35-44 jaar	7	7	7	9	20	9	9	5	3
45-54 jaar	11	11	12	13	26	9	17	9	5
55-64 jaar	15	14	17	17	25	5	26	13	8
Gestandaardiseerd gemiddelde²⁾									
Totaal	9	9	8	11	20	13	11	6	4

¹⁾ Betreft personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ of Wajong) op 31 december 2002 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2003.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel F.5
Personen met een bijstandsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002¹⁾

	Totaal	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Turkije	Marokko	Suriname	Ned. Antillen en Aruba	Overig
<i>x 1 000</i>									
Totaal	373	183	41	149	26	29	23	14	56
15–24 jaar	31	11	3	17	2	3	2	2	7
25–34 jaar	83	34	8	41	8	8	6	4	16
35–44 jaar	99	46	10	43	7	8	6	4	17
45–54 jaar	84	45	10	28	5	5	5	2	11
55–64 jaar	77	46	10	21	4	5	4	2	5
Mannen	142	63	15	63	11	13	8	5	26
15–24 jaar	11	4	1	7	1	1	1	1	4
25–34 jaar	31	12	3	16	3	3	2	1	7
35–44 jaar	39	16	4	19	3	4	2	1	8
45–54 jaar	32	16	4	12	2	2	2	1	5
55–64 jaar	29	15	4	9	2	3	1	1	3
Vrouwen	231	120	26	86	15	16	15	9	30
15–24	19	8	2	10	1	2	2	2	4
25–34	52	22	5	25	5	5	4	3	9
35–44	61	30	6	24	4	4	4	2	9
45–54	52	29	7	16	3	3	3	2	6
55–64	48	31	6	11	2	2	3	1	3
<i>% van de desbetreffende groep in de bevolking</i>									
Totaal	3	2	4	13	11	16	10	16	15
15–24	2	1	2	5	3	5	4	8	7
25–34	4	2	4	13	10	14	10	18	15
35–44	4	2	4	16	13	21	11	18	18
45–54	4	2	5	19	21	28	13	18	21
55–64	4	3	5	27	24	32	20	28	32
Mannen	3	1	3	11	9	13	7	11	13
15–24	1	0	1	4	2	4	2	5	7
25–34	3	1	3	10	8	11	7	11	13
35–44	3	2	3	13	10	17	8	13	16
45–54	3	2	4	16	17	22	11	14	19
55–64	3	2	4	22	22	27	13	17	29
Vrouwen	4	3	5	16	14	18	12	21	18
15–24	2	1	2	6	4	5	6	11	8
25–34	4	2	5	16	13	16	12	24	17
35–44	5	3	5	19	18	28	12	24	21
45–54	5	3	6	23	24	33	15	21	25
55–64	5	4	7	32	26	44	26	36	36
Gestandaardiseerd gemiddelde²⁾									
Totaal	3	2	4	16	14	21	11	18	19

¹⁾ Betreft personen met een bijstandsuitkering op 31 december 2002 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2003.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel F.6
Personen met een WW-uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2002¹⁾

	Totaal	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Turkije	Marokko	Suriname	Ned. Antillen en Aruba	Overig
<i>x 1 000</i>									
Totaal	193	144	23	27	8	5	6	2	7
15–24 jaar	11	7	1	2	1	1	0	0	0
25–34 jaar	41	27	4	10	3	2	2	1	2
35–44 jaar	45	31	5	9	3	1	2	1	3
45–54 jaar	39	30	5	4	1	1	1	0	1
55–64 jaar	58	49	7	2	0	1	1	0	0
Mannen	114	85	13	16	4	4	3	1	4
15–24 jaar	6	4	0	1	0	0	0	0	0
25–34 jaar	21	14	2	5	2	1	1	0	1
35–44 jaar	24	16	3	5	2	1	1	0	2
45–54 jaar	22	17	3	3	1	0	1	0	1
55–64 jaar	41	34	5	2	0	0	0	0	0
Vrouwen	79	59	9	11	4	1	3	1	2
15–24 jaar	5	3	0	1	0	0	0	0	0
25–34 jaar	21	14	2	5	2	1	1	0	1
35–44 jaar	21	15	3	4	1	0	1	0	1
45–54 jaar	16	13	2	1	0	0	1	0	0
55–64 jaar	17	14	2	1	0	0	0	0	0
<i>% van de desbetreffende groep in de bevolking</i>									
Totaal	2	2	2	2	3	3	2	2	2
15–24 jaar	1	0	1	1	1	1	1	1	0
25–34 jaar	2	2	2	3	5	4	3	2	2
35–44 jaar	2	1	2	3	5	3	3	3	3
45–54 jaar	2	2	2	3	3	2	3	3	2
55–64 jaar	3	3	4	3	2	3	3	3	3
Mannen	2	2	3	3	4	3	2	2	2
15–24 jaar	1	1	1	1	1	1	1	1	0
25–34 jaar	2	1	2	3	4	4	3	3	2
35–44 jaar	2	2	2	4	5	5	3	3	3
45–54 jaar	2	2	3	3	5	4	3	4	3
55–64 jaar	4	4	5	4	4	4	4	5	4
Vrouwen	1	1	2	2	3	2	2	2	1
15–24 jaar	1	0	1	1	1	1	1	1	0
25–34 jaar	2	2	2	3	5	3	3	2	1
35–44 jaar	2	1	2	3	5	2	3	3	2
45–54 jaar	1	1	2	2	2	1	2	3	2
55–64 jaar	2	2	2	1	1	0	2	2	1
Gestandaardiseerd gemiddelde²⁾									
Totaal	2	2	2	3	3	3	3	3	2

¹⁾ Betreft personen met een WW-uitkering op 31 december 2002 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2003.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Begrippen

Allochtoon

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.
De persoon woont in Nederland en is opgenomen in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA).
Zie ook: Herkomstgroepering, Autochtoon.

Allochtoon huishouden

Huishouden met één of meer allochtonen. De exacte definitie is afhankelijk van het onderwerp.
Hoofdstuk 3: de (mede)huurder of (mede)eigenaar van de woning is allochtoon.
Hoofdstuk 9: de hoofdkostwinner van het huishouden is allochtoon.

Asielmigrant

Een asielzoeker, statushouder of uitgenodigde vluchteling die is opgenomen in een Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens.

Asielverzoek

Schriftelijke wens om in de zin van het Verdrag van Genève van 1951 als vluchteling te worden erkend. Inwilliging van het asielverzoek leidt tot een verblijfsrechtelijke status. Als het verzoek om toelating definitief is afgewezen, vindt verwijdering van de asielzoeker plaats. Er zijn drie soorten verwijderingen, te weten uitzetting, vertrek onder toezicht en controle adres na aanzegging.

Asielzoeker

Persoon die in Nederland een aanvraag om toelating als vluchteling heeft ingediend.

Autochtoon

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.
Zie ook: Herkomstgroepering, Allochtoon.

Bedrijfssector, bedrijfstak en bedrijfsklasse

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. In deze CBS-indeling wordt de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten plus de aard van het productieproces. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid. De Standaard bedrijfsindeling heeft een hiërarchische opbouw. In deze publicatie is het hoogste niveau een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze zijn onderverdeeld in bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen. De onderscheiden groepen zijn genummerd met bijbehorende SBI-codes.

Beroepsbevolking

Tot de beroepsbevolking van 15–64 jaar worden gerekend:

- personen die ten minste 12 uur per week werken, of
- personen die werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 12 uur per week gaan werken, of
- personen die verklaren ten minste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste 12 uur per week te vinden.

Van de beroepsbevolking worden personen die ten minste 12 uur per week werken tot de *werkzame beroepsbevolking* gerekend en degenen die niet of minder dan 12 uur werken tot de *werkloze beroepsbevolking*.

Besteedbaar inkomen

Het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (o.a. premies ziektekosten en alimentatie voor ex-partner) en de loon-, inkomstenbelasting.

Bruto arbeidsparticipatie

De bruto arbeidsparticipatie of participatiegraad laat zien welk gedeelte van de bevolking van 15–64 jaar beschikbaar is voor de arbeidsmarkt (d.w.z. voor ten minste 12 uur per week betaald werk hebben of 12 uur per week willen gaan werken) en dus behoort tot de beroepsbevolking.

Doorstroom in het onderwijs

Van doorstroom is sprake wanneer een eindexamenkandidaat na het examenjaar onmiddellijk aan vervolgonderwijs deelneemt. Leerlingen die na het eindexamen eerst een jaar iets anders gaan doen en daarna doorstromen naar vervolgonderwijs worden dus niet meegeteld.

De doorstroom wordt bepaald door het examenresultatenregister te koppelen aan het lesgeldregister en het centraal register inschrijvingen hoger onderwijs, beide afkomstig van de Informatie Beheergroep. Uit het lesgeldregister kan worden bepaald of een leerling zich het volgende schooljaar heeft ingeschreven in het voortgezet onderwijs of de voltijd beroepsopleidende leerweg (bol). Leerlingen die doorstromen naar de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) of de deeltijd beroepsopleidende leerweg kunnen op deze wijze niet worden waargenomen. Bij de doorstroom naar het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs worden zowel voltijd- als deeltijdstudenten meegenomen.

Eerste generatie allochtoon

Persoon die in het buitenland is geboren met ten minste één in het buitenland geboren ouder.

Zie ook: Herkomstgroepering, Allochtoon.

Eenoudergezin

Huishouden bestaande uit één volwassene met een of meer thuiswonende kinderen, waarvan minimaal één kind minderjarig.

Enquête Beroepsbevolking (EBB)

De EBB is een doorlopend steekproefonderzoek onder personen die woonachtig zijn in Nederland met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen. Als gevolg van de wijze van steekproeftrekking is bij de EBB vooraf niet bekend of op een adres personen van allochtone herkomst wonen. Daarom wordt aan de respondenten het geboorteland gevraagd. Met ingang van de EBB 1994 wordt ook gevraagd naar het geboorteland van de ouders.

*Examenresultaten*¹⁾

De gegevens zijn gebaseerd op het examenresultatenregister van de Informatie Beheergroep (IBG). Deze registratie bevat de examengegevens van circa 90 procent van de eindexamenkandidaten. De gegevens over de herkomstgroepering komen uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA). De gegevens uit beide bestanden zijn samengevoegd en opgehoogd tot de totale populatie eindexamenkandidaten. Door koppeling van bestanden kan selectiviteit naar herkomstgroepering optreden. Het absolute aantal allochtonen kan hierdoor iets onderschat zijn.

Deelnemers aan de Kwalificatiestructuur Educatie (KSE), de opvolger van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo), zijn in de analyses buiten beschouwing gelaten. Ook deelnemers aan de opleidingen die vallen onder het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en overige landbouwopleidingen behoren niet tot de onderzoekspopulatie.

Het voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) en de opvolger daarvan, het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) zijn inclusief het leerwagondersteunend onderwijs lwoo. In de bestanden is het onderscheid tussen deze twee onderwijsvormen niet te maken.

Gezinsherenigende migratie

Bij gezinsherenigende migratie gaat het om gezinnen die al voor de immigratie bestonden, waarbij één of meer gezinsleden zich bij al langer in Nederland woonachtige gezinsleden voegen.

Gezinsvormende migratie

Van gezinsvormende migratie is sprake als men zich in Nederland vestigt met het oog op een huwelijk of niet-gehuwd samenwonen.

Herkomstgroepering

Kenmerk dat weergeeft met welk land een persoon een feitelijke verwantschap heeft, gegeven het geboorteland van de ouders of van zichzelf. De definitie is in 1999 vastgesteld als standaard voor CBS-publicaties.

Dit kenmerk maakt in eerste plaats onderscheid tussen autochtoon en allochtoon.

Ten tweede geeft het een nadere onderscheiding van de allochtone bevolking in generatie. Een eerste generatie allochtoon heeft als herkomstgroepering het land waar hij of zij is geboren. Een tweede generatie allochtoon heeft als herkomstgroepering het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de herkomstgroepering bepaald door het geboorteland van de vader. Bij de tweede generatie is er ook een onderscheid tussen personen met één of twee in het buitenland geboren ouders.

Ten derde is er een onderscheid tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Dit is ingegeven door de grote verschillen in sociaal-economische en -culturele situatie. Binnen de groep niet-westerse allochtonen worden zoveel mogelijk ook nog vier grote doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid onderscheiden, te weten de herkomstlanden Turkije, Marokko, Suriname en Nederlandse Antillen/Aruba. Afhankelijk van mogelijkheden en doel worden soms meer herkomstlanden onderscheiden.

Zie ook: Autochtoon, Allochtoon, Eerste generatie allochtoon, Tweede generatie allochtoon, Westerse allochtoon, Niet-westerse allochtoon.

Hoger onderwijs (ingeschreven en geslaagde studenten)

Ingeschreven studenten in het hoger onderwijs zijn personen in het voltijd hoger onderwijs die de Nederlandse nationaliteit hebben en op buitenlanders die, voordat ze gingen studeren, al in Nederland woonden (resident studenten). Studenten met een buitenlandse herkomst die voor studie naar Nederland zijn gekomen (non-resident studenten) en studenten van wie het sofi-nummer niet bekend is, vallen in de overige groep. De gegevens zijn ontleend aan het Centraal Register Ingeschrevenen Hoger Onderwijs (CRIHO), een bestand van de IB-groep. Deze gegevens zijn aan de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) gekoppeld om de herkomst van de studenten te bepalen. Het deeltijd onderwijs is buiten beschouwing gelaten, omdat deze groep te slecht met de GBA koppelde.

Geslaagde studenten hebben een afsluitend diploma behaald voor een hbo-opleiding of voor (de eerste fase van) een universitaire opleiding (doctoraal diploma). In het wetenschappelijk onderwijs zijn echter ook studenten meegerekend die hun beroepsdiploma's hebben behaald. De sectorindeling van het hoger beroepsonderwijs is bepaald door het CBS. De sectorindeling van het wetenschappelijk onderwijs volgt de HOOP-indeling van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Deze sectoren worden ook wel aangeduid als HOOP-gebieden.

Immigrant

Persoon die aangifte doet van het feit dat hij zich voor een bepaalde tijd in Nederland vestigt. Aan het inschrijvingscriterium wordt voldaan indien de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt

Inkomens Panel Onderzoek (IPO)

Het IPO verschaft de gegevens voor de Inkomensstatistiek. Vanaf 1989 bedraagt de steekproefomvang ongeveer 75 duizend huishoudens met in totaal 220 duizend individuen. De administraties van de belastingen vormen de voornaamste bron van de gegevens. Deze zijn aangevuld met administratieve gegevens over individuele huursubsidie en studiefinanciering. Kinderbijslag en diverse sociale premies zijn berekend.

Integratiebeleid etnische minderheden

Beleid van de overheid gericht op een gelijkwaardige plaats en volwaardige ontplooiingskansen van etnische minderheden in onze samenleving. De doelstelling van dit beleid is gerealiseerd op het moment dat de desbetreffende doelgroepen van het beleid een evenredig aandeel hebben in de verdeling van 'maatschappelijke goederen' als arbeid, onderwijs en huisvesting.

De doelgroepen van dit beleid zijn door de regering vastgesteld in de Minderhedennota van 15 september 1983. Het gaat om alle in ons land woonachtige personen die geboren zijn in Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen, Aruba, Griekenland, Italië, voormalig Joegoslavië, Portugal, Spanje, Kaapverdië en Tunesië, alsmede de in ons land woonachtige kinderen van genoemde personen. Daarnaast behoren de in ons land verblijvende Molukkers, vluchtelingen (statushouders), woonwagenbewoners en zigeuners tot de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden.

Migratiesaldo

Immigratie minus emigratie. Het migratiesaldo over een bepaalde periode is positief wanneer de immigratie over die periode groter is dan de emigratie. Ook wel: Migratieoverschot of Netto migratie.

Minderheden

Die allochtone groeperingen die in onze samenleving in een achterstandssituatie verkeren en daarom tot de doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid worden gerekend (ministeries van BZK en SZW). Met name gaat het hierbij om achterstanden bij arbeid, onderwijs en huisvesting.

Zie ook: Herkomstgroepering, Integratiebeleid etnische minderheden, Wet SAMEN.

Netto arbeidsparticipatie

De netto arbeidsparticipatie of arbeidsdeelname toont aan welk gedeelte van de bevolking van 15-64 jaar daadwerkelijk betaald werk heeft van minstens 12 uur per week en dus behoort tot de werkzame beroepsbevolking.

Niet-westerse allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije.

Zie ook: Herkomstgroepering, Allochtoon.

Paar met minderjarige kinderen

Huishouden bestaande uit een paar met een of meer thuiswonende kinderen, waarvan minimaal één kind minderjarig.

Permanent Onderzoek LeefSituatie (POLS)

Vanaf 1997 zijn diverse afzonderlijke onderzoeken op het terrein van de leefsituatie geïntegreerd in het Permanent Onderzoek LeefSituatie (POLS), een groot steekproefonderzoek. Vanaf 1997 wordt bij minstens 22 duizend personen per jaar een vraaggesprek gehouden. De kern bestaat uit een basisvragenlijst met vragen over sociaal-economische en demografische kenmerken en enkele hoofdindicatoren van de leefsituatie. Het basisgedeelte wordt vervolgens gesplitst in een aantal deelsteekproeven voor verdere inhoudelijke onderzoeken over gezondheid, criminaliteit, arbeidsomstandigheden, milieu, wonen, politiek, tijdsbesteding en maatschappelijke participatie.

Schoolkleur

Het gemiddelde percentage niet-westerse allochtonen dat bij een bepaalde (naar herkomst onderscheiden) leerling op school zit. Als niet wordt onderscheiden naar herkomstgroepering is de schoolkleur gelijk aan het gemiddelde percentage niet-westers allochtonen per school. Wordt wel onderscheid gemaakt naar herkomstgroepering, dan is de schoolkleur het percentage niet-westers allochtone leerlingen dat gemiddeld bij een autochtone, dan wel een niet-westers allochtone leerling op school zit.

Voor het voortgezet onderwijs zijn de benodigde gegevens per school nog niet beschikbaar. Schoolkleur is daarom benaderd met behulp van de eindexamengegevens als het gemiddelde percentage niet-westerse allochtonen in de examenklassen van de school.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) is een verzameling van bestanden die onderling gekoppeld kunnen worden en waarvan de statistische informatie, afkomstig uit meerdere bronnen, onderling is geharmoniseerd. Een van de bestanden van het SSB is het Banenbestand, met informatie over alle banen die in het betreffende verslagjaar zijn waargenomen.

Tweede generatie allochtoon

Persoon die in Nederland is geboren met ten minste één in het buitenland geboren ouder.

Zie ook: Herkomstgroepering, Allochtoon.

Uitkeringen

De uitkomsten betreffen in Nederland wonende personen met een van de volgende uitkeringen:

- arbeidsongeschiktheidsuitkering krachtens de WAO, WAZ of Wajong;
- bijstandsuitkering op grond van de ABW;
- werkloosheidsuitkeringen krachtens de WW;

- wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

De uitkomsten zijn samengesteld door gegevens over uitkeringsontvangers te combineren met informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De GBA bevat informatie over het geboorteland van de persoon zelf en van beide ouders.

Voor uitkeringen krachtens de ABW, IOAW of IOAZ geldt het volgende. Indien de uitkering aan een paar is verstrekt, is zowel de aanvrager van de uitkering als de partner meegeteld. In beginsel ontvangen aanvrager en partner ieder de helft van de uitkering. Omdat sommige personen meer dan één uitkering hebben en een aantal personen met een uitkering in het buitenland woont zijn de hier gepubliceerde totaalcijfers iets lager dan eerder gepubliceerde cijfers over het aantal uitkeringen.

Vertraging in het basisonderwijs

Vertraging in het basisonderwijs is geoperationaliseerd als het percentage leerlingen in het basisonderwijs dat op 1 oktober van het schooljaar 12 jaar en ouder is op het totaal aantal leerlingen van 11 jaar en ouder.

Voortgezet onderwijs (vo)

Onder het voortgezet onderwijs vallen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). Het vmbo is de opvolger van mavo en vbo. Het is bestemd voor leerlingen van 12–16 jaar, heeft een duur van vier jaar en bereidt voor op het middelbaar beroepsonderwijs. Leerlingen met een vmbo-diploma van de theoretische leerweg kunnen ook doormen naar het vierde leerjaar havo. In het laatste jaar van het vmbo kan op verschillende niveaus examen worden gedaan. De eerste examens vonden plaats in 2002/'03. De basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b) en de kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k) samen zijn wat betreft de aantallen en het niveau redelijk te vergelijken met het vroegere vbo. De gemengde leerweg (vmbo-gl) en de theoretische leerweg (vmbo-t) zijn samen wat betreft de aantallen en het niveau redelijk te vergelijken met de vroegere mavo. De gegevens zijn inclusief het lwoo, het leerwegondersteunend onderwijs (sinds 1998 de opvolger van het individueel voorbereidend beroepsonderwijs, ivbo). Deeltijd voortgezet onderwijs en landbouwonderwijs zijn niet meegerekend.

Werkloosheidspercentage

De werkloze beroepsbevolking in procenten van de beroepsbevolking.

Werkloze beroepsbevolking

Alle mensen zonder werk (of met werk van minder dan twaalf uur per week) die minstens twaalf uur per week willen werken, daarvoor direct beschikbaar zijn en bovendien actief zoeken naar werk. In deze publicatie komt alleen de werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar aan de orde.

Werkzame beroepsbevolking

Alle mensen die ten minste twaalf uur per week werken (werknemers, zelfstandigen en meewerkende gezinsleden). In deze publicatie komt alleen de werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar aan de orde.

Westerse allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin. Zie ook: Herkomstgroepering, Allochtoon.

Wet SAMEN

De Wet Stimulering arbeidsdeelname minderheden (de Wet SAMEN) moet bevorderen dat het aantal werknemers uit de etnische minderheden binnen ondernemingen en instellingen een evenredige afspiegeling gaat vormen van het arbeidsaanbod in de regio (de achttien regio's van de arbeidsvoorziening). De werkgever is verplicht jaarlijks te melden hoeveel werknemers hij heeft uit de doelgroep. Als er te weinig mensen uit de doelgroep bij hem werken moet de werkgever ook aangeven wat hij gaat doen om dat aantal te verhogen.

De Wet SAMEN is per 1 januari 1998 in werking getreden en is in feite een gewijzigde 'Wet bevordering evenredige arbeidsdeelname allochtonen' (WBEAA). De doelgroepen worden vastgesteld door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het gaat om alle in ons land woonachtige personen die geboren zijn in voormalig Joegoslavië, Turkije, Zuid- en Midden-Amerika, Afrika, Azië (inclusief de Molukken, met uitzondering van Japan en voormalig Nederlands-Indië). Ook de in ons land woonachtige kinderen van genoemde personen behoren tot de doelgroepen van de Wet SAMEN.

Per 1 januari 2004 is de Wet SAMEN komen te vervallen. Bedrijven kunnen nog wel op vrijwillige basis naar etniciteit registreren.

Noot in de tekst

- ¹⁾ De gepresenteerde resultaten vormen een onderdeel van de uitkomsten van een lopend onderzoek dat het CBS uitvoert in het kader van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Het onderzoek wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan deze publicatie werkten mee

Redactie

Ir. Otto Swertz (projectleiding), drs. Pieter Duimelaar, drs. Jacques Thijssen

Auteurs

1. Hoofdlijnen

Ir. Otto Swertz

2. Groei allochtone bevolking fors minder

Drs. Joop Garssen, drs. Anouschka van der Meulen, Han Nicolaas,
drs. Arno Sprangers, Ron Tas

3. Minder tevreden over het wonen

Drs. Gusta van Gessel-Dabekaussen

4. Vaak wat minder gelukkig

Dr. Hans Schmeets

5. Onderwijs en schoolkleur

Drs. Marijke Hartgers

6. Jongeren hoger opgeleid

Drs. Tanja Traag

7. Vaker werkloos

Drs. Ingrid Beckers

8. Werken in bestuur en zorg

Dr. Chantal Melser

9. Inkomens van gezinnen

Drs. Clemens Siermann

10. Veel ouderen in de bijstand

Drs. Annelies Boerdam